

Bažnyčios žinios

Popiežius

TYLA IR ŽODIS – EVANGELIZACIJOS KELIAS	
Žinia 46-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga	2
PAMOKSLAS PER KRIZMOS ŠV. MIŠIAS DIDŲJĮ KETVIRTADIENĮ	3
PAMOKSLAS PER VELYKNAKČIO ŠV. MIŠIAS	5

Popiežiaus katechezės

MALDA APAŠTALŲ DARBUOSE IR PAULIAUS LAIŠKUOSE	6
---	---

Homilijos

VYNMEDIS IR ŠAKELĖS / V Velykų sekmadienis (B)	8
NE TARNAI, BET DRAUGAI / VI Velykų sekmadienis (B)	9
NEREGIMAI ESANTIS / Kristaus Žengimas į dangų (Šeštinės) (B)	10
ŠVENTOJI DVASIA / Sekminės	11
DIEVO PAŽINIMO PADARINYS / Švenčiausioji Trejybė (B)	12

Dokumentai

Tarptautinė teologijos komisija TEOLOGIJA ŠIANDIEN: PERSPEKTYVOS, PRINCIPAI IR KRITERIJAI	13
--	----

Straipsniai

Mons. dr. Algirdas Jurevičius TEOLOGIJOS TARNYSTĖ BAŽNYČIAI IR VISUOMENEI Pagal Tarptautinės teologijos komisijos dokumentą „Teologija šiandien: perspektyvos, principai ir kriterijai“	34
--	----

Bažnyčia Lietuvoje

Pasirašytas susitarimas dėl Katalikų Bažnyčioje sudarytų santuokų įtraukimo į valstybinę apskaitą pakeitimo	38
Kaišiadorių vyskupo Jono Ivanausko ingresas į katedrą	38
Paminėtas Lietuvos Biblijos draugijos veiklos dvidešimtmetis	39
Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas	40

Bažnyčia pasaulyje

Benediktas XVI Meksikoje ir Kuboje	42
------------------------------------	----

Benediktas XVI

Tyla ir žodis – evangelizacijos kelias

Žinia 46-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos (2012 05 20) proga

Brangūs broliai ir seserys!

Artėjant Pasaulinei visuomenės komunikavimo priemonių dienai, norėčiau pasidalyti su jumis mintimis apie vieną žmogiškojo komunikavimo aspektą, kuris, nors ir labai svarbus, dažnai užmiršamas ir ypač primintinas šiandien. Tai santykis tarp tylos ir žodžio. Siekiant autentiško dialogo ir tvirto žmonių suartėjimo, šiedu komunikavimo momentai turi būti subalansuoti, vienas kitą keisti ir papildyti. Kai tyla ir žodis vienas kitą šalina, komunikavimas suprastėja arba todėl, kad tam tikru mastu kurtina, arba todėl, kad kuria šaltą aplinką; ir priešingai, kai jie vienas kitą papildo, komunikavimas tampa vertingesnis ir reikšmingesnis.

Tyla yra esminis komunikavimo elementas ir be jos turiningi žodžiai neegzistuoja. Tyloje geriau girdime ir pažįstame patys save, gimsta ir plėtojasi mintis, aiškiau suprantame, ką norime pasakyti, arba, ko laukiame iš kito, apsisprendžiame, kaip save išreikšti. Tylėdami leidžiame kitam asmeniui kalbėti, save išreikšti ir neprisiriname prie savo žodžių bei idėjų jų tinkamai neišstatę akistaton su kitais. Taip atsiveria abipusio įsiklausymo erdvė ir tampa galimas pilnatviškesnis žmogiškasis ryšys. Pavyzdžiui, būtent tyloje rutuliojasi autentiškiausi komunikavimo tarp vienas kitą mylinčių asmenų momentai: gestai, veido išraiška, kūno ženklai, atskleidžiantys asmenį. Tyloje ypač intensyviai reiškiasi džiaugsmas, rūpestis ir kančia. Vadinasi, iš tylos kyla reiklesnis komunikavimas, aprėpiantis jautrumą ir gebėjimą įsiklausyti, dažnai parodantį ryšių mastą ir prigimtį. Ten, kur gausu žinių ir informacijos, tyla būtina tam, kas svarbu, nuo to, kas ne-naudinga ir antraeilė, atskirti. Nuodugnus apmąstymas padeda mums suvokti ryšį tarp įvykių, kurie iš pirmo žvilgsnio neatrodo susiję, vertinti ir analizuoti žinias, o tai leidžia pasidalyti apmąstytomis bei dalykiškomis nuomonėmis ir siekti autentiško bendro pažinimo. Todėl būtina sukurti tam palankią aplinką, savotišką „ekosistemą“, kurioje darniai derėtų tyla, žodis, vaizdai ir garsai.

Dabartinė komunikavimo dinamika orientuota į klausimus ieškant atsakymų. Daugeliui žmonių, ieškančių patarimų, pasiūlymų, informacijos, atsakymų, komunikavimo išeities taškas yra paieškos mašinos ir socia-

liniai tinklai. Mūsų laikais žiniatinklis vis labiau tampa klausimų ir atsakymų vieta; negana to, šiuolaikinis žmogus dažnai bombarduojamas atsakymais į klausimus, kurių pats niekada nekėlė, ir į poreikius, kurių niekada nejautė. Tyla yra brangus turtas, padedantis orientuotis tokių gaunamų stimulų bei atsakų jūroje, atpažinti tikrai svarbius klausimus ir sutelkti į juos dėmesį. Sudėtingame ir margame komunikavimo pasaulyje daugelis domisi žmogaus egzistencijos galutiniais klausimais: kas aš? Ką galiu pažinti? Ką turiu daryti? Ko galiu tikėtis? Svarbu tokius klausimus formuluojantiems žmonėms atverti galimybę leisti į gilų dialogą, kurį sudarytų žodžiai, keitimasis nuomonėmis, bet sykiu ir kvietimas į apmąstymą ir tylą, kuri kartais būna iškalbingesnė negu skubotas atsakymas ir leidžia klausėjui įsigilinti į save bei atsiverti tam atsakymui, kurį Dievas įrašė į žmogaus širdį.

Nepaliaujamas klausimų srautas galiausiai rodo nerimą žmogaus, kuris nuolatos ir mažuose, ir dideliuose dalykuose ieško tiesos, suteikiančios jo egzistencijai prasmę ir viltį. Žmogaus netenkina paprastas ir tolerantiškas pasikeitimas kritinėmis nuomonėmis ir gyvenimo patirtimi: visi ieškome tiesos ir to trokštame ypač mūsų laikais, nes „keisdami informaciją, žmonės jau dalijasi savimi, savo požiūriu į pasaulį, savo viltimis, idealais“ (Žinia 2011 m. Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga).

Dėmesys skirtinas įvairioms žiniatinklio svetainėms, programoms ir socialiniams tinklams, galintiems šiandieniam žmogui padėti susimąstyti ir kelti autentiškus klausimus, bet kartu ir būti tylos ir maldos, meditacijos ar dalijimosi Dievo žodžiu erdvėmis. Esmingai sutrauktais glaustais sakiniiais, dažnai ne ilgesniais nei Biblijos eilutė, galima išreikšti gilių minčių, jei neužmirštama puoselėti savo vidinio gyvenimo. Nestebėtina, kad įvairiose religinėse tradicijose vienatvė ir tyla laikomi tinkamomis erdvėmis padėti žmonėms atrasti patiems save ir tiesą, kuri visiems daiktams suteikia prasmę. Biblinio apreiškimo Dievas kalba ir be žodžių: „Kaip rodo Kristaus kryžius, Dievas kalba ir savo tyla. Dievo tyla, visagalio Tėvo tolybės patyrimas, yra Dievo Sūnaus, įsikūnijusio Žodžio, žemiškojo kelio esmingai svarbi atkarpa. <...> Dievo tyla yra tarsi anksčiau tartų žodžių tąsa. Tomis tamsiomis akimirkomis jis kalba per tylos slėpinį“ (Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini*, 21 [2010 09 30]). Kryžiaus tyloje kalba iškalbinga Dievo meilė, kuri yra didžiausia dovana. Po Kristaus mirties žemė tyli, o Didįjį šeštadienį, kai „Karalius miega ir įsikūnijęs Dievas prikelia tuos, kurie miegojo nuo amžių“ (plg. Didžiojo šeštadienio Aušrinė), nuskamba meilės žmonių kupinas Dievo balsas.

Kai Dievas tyloje kalba žmogui, žmogus tyloje atranda galimybę kalbėtis su Dievu ir apie Dievą. „Mums reikia tylėjimo, virstančio kontempliacija, kuri leidžia įžengti į Dievo tylą ir patekti ten, kur gimsta Dievo žodis, atperkantis Dievo žodis“ (Pamokslas per šv. Mišias su Tarptautinės teologijos komisijos nariais 2006 m. spalio 6 d.). Mūsų kalbėjimas apie Dievo didybę visada lieka nepakankamas ir tada atsiveria erdvė tyliai kontempliacijai. Iš tos kontempliacijos visa savo vidine galia išauga misijos neatidėliotinumai, įpareigojanti būtinybė skelbti, „ką matėme ir girdėjome“, kad visi būtų bendrystėje su Dievu (plg. 1 Jn 1, 3). Tyliai kontempliacija panardina į Meilės versmę – Meilės, kreipiančios mus į artimą, kad pajustumė jo skausmą ir pasiūlytume jam Kristaus šviesą, Jo žinią apie gyvenimą, Jo visišką meilę, kuri gelbi, dovana.

Tyloje kontempliacijoje amžinasis Dievo Žodis, per kurį buvo sukurtas pasaulis, tampa dar aiškesnis, atsiveria išganomasis planas, Dievo įgyvendinamas visoje žmonijos istorijoje žodžiais ir darbais. Vatikano II Susirinkimas primena, kad „tą apreiškimo planą Dievas vykdo artimai tarpusavyje susijusiais veiksmais ir žodžiais, kad išganymo istorijoje jo atlikti darbai atskleistų ir patvirtintų tai, ko mokė ir ką išreiškė žodžiais, o žodžiai skelbtų darbus ir aiškintų juose glūdintį slėpinį“ (*Dei Verbum*, 2). Šio išganomojo plano viršūnė yra Jėzus iš Nazareto, viso Apreiškimo perteikėjas ir pilnavė. Jis parodė mums tikrąjį Tėvo veidą, savo kryžiumi ir prisikėlimu iš nuodėmės ir mirties vergovės išvedė į Dievo vaikų laisvę. Ramybę žmogaus širdžiai suteikti galintis atsakymas į žmogaus pagrindinį klausimą dėl prasmės surandamas Kristaus slėpinyje. Kaip tik iš to Slėpinio randasi Bažnyčios misija ir kaip tik tas Slėpinys spiria krikščionis skelbti viltį ir išganymą, liudyti tą meilę, kuri skatina žmogaus kilnumą ir statydina teisingumą bei taiką.

Žodis ir tylą. Mokyti komunikavimo reiškia mokyti ne tik kalbėti, bet ir klausyti bei kontemplanuoti, o tai ypač svarbu skelbiantiems Dievo žodį: tylą ir žodis yra esminiai ir neatsiejami Bažnyčios komunikacinės veiklos naujai skelbiant Kristų šiandiniame pasaulyje elementai. Visą evangelizacinį Bažnyčios darbą per komunikavimo priemones patikiu Marijai, kuri tyloje „klausosi Žodžio ir leidžia jam suvešėti“ (plg. Malda per jaunimo susitikimą Lorete, 2007 09 01–02).

Vatikanas, 2012 m. sausio 24 d.,
Šv. Pranciškaus Salezo šventė

BENEDICTUS PP. XVI

Benediktas XVI

Pamokslas per Krizmos šv. Mišias Didįjį ketvirtadienį

Šv. Petro katedra,
2012 m. balandžio 5 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šiose šv. Mišiose mintimis grįžtame į valandą, kai vaskupas rankų uždėjimu ir malda įvesdino mus į Jėzaus Kristaus kunigystę, kad būtume „pašventinti tiesa“ (Jn 17, 19), ko Tėvo meldė mums Jėzus savo vyriausiojo kunigo maldoje. Jis pats yra tiesa. Jis mus pašventino, t. y. visam laikui patikėjo mus Dievui, kad juo remdamiesi ir jį turėdami prieš akis galėtume tarnauti žmonėms. Tačiau ar esame pašventinti ir mūsų gyvenimo tikrovėje? Ar esame žmonės, kurie veikia remdamiesi Dievu ir bendrystėje su Jėzumi Kristumi? To mūsų klausia Viešpats, to klausdami ir mes stovime jo akivaždoje. „Ar norite artimiau susivienyti su Kristumi ir būti panašūs į jį, išsižadėti savęs ir atnaujinti pažadus, šventąsias pareigas, kurias džiugiai prisiėmėte šventimų dieną?“ Po šios homilijos to paklausiu kiekvieno iš jūsų ir savęs paties. Šitaip išreiškiami pirmiausia du dalykai: galvoje turimas vidinis ryšys, supanašėjimas su Kristumi ir sykiu savęs paties peržengimas, atsisakymas to, kas vien sava, tos dažnai linksniuojamos savirealizacijos. Galvoje turima, kad mes, aš savo gyvenimo nesigvieštume sau, bet atiduotume jį kito – Kristaus žinion. Kad neklausčiau, o kas man iš to? Bet klausčiau, ką galiu duoti Jam ir kitiems? Arba dar konkrečiau: kaip turėtų atrodyti tas supanašėjimas su Kristumi, kuris ne valdo, bet tarnauja, kuris neima, bet duoda – kaip tai turėtų atrodyti dažnai dramatiškoje šiandienės Bažnyčios situacijoje? Neseniai grupė kunigų vienoje Europos šalyje paskelbė raginimą nepaklusti ir kartu pateikė konkrečių pavyzdžių, kaip tas neklusnumas galėtų reikštis – neklusnumas, igno-ruosiantis galutinius Magisteriumo sprendimus, pavyzdžiui, šventimų suteikimo moterims klausimu, dėl kurio palaimintasis popiežius Jonas Paulius II neatšaukiamai paskelbė, kad Bažnyčia šiuo atžvilgiu iš Viešpaties nėra gavusi jokios galios. Ar neklusnumas yra Bažnyčios atnaujinimo būdas? Tarkime, šio raginimo autorius tikrai įkvepia rūpinimasis Bažnyčia, jie įsitikinę, jog į institucijų inerciją būtina atsakyti drastiškomis priemonėmis norint atverti naujus kelius, kilstelėti Bažnyčią iki šiandienų aukštumų. Bet ar neklusnumas tikrai yra vienas iš būdų? Ką čia įžiūrime – kokį nors panašėjimą su Kristumi, kiekvieno tikro atsinaujinimo prielaidą, ar tik desperatišką paskatą padaryti ką nors,

kad Bažnyčia būtų pertvarkyta pagal mūsų troškimus bei įsivaizdavimus?

Bet nesupaprastinkime problemos. Ar pats Kristus netaisė žmogiškųjų tradicijų, kurios grasino nustelbti Dievo žodį ir valią? Taip, jis tai padarė, kad iš naujo pažadintų klusnumą tikrajai Dievo valiai, visada galiojančiam jo žodžiui. Jam rūpėjo kaip tik tikrasis klusnumas, žmogaus savavališkumo pašalinimas. Ir neužmirškime: jis buvo Sūnus, turintis nepakartojamą galią ir atsakomybę atskleisti grynąją Dievo valią ir taip atverti Dievo žodžiui kelią į tautų pasaulį. Ir galiausiai: savo užduotį jis konkretizavo savu klusnumu ir nuolankumu iki kryžiaus mirties, taip padarydamas savo misiją įtikimą. Ne mano, bet tavo valia – štai žodžiai, atskleidžiantys Sūnų, jo nuolankumą ir kartu dieviškumą ir parodantys kelią.

Dar kartą savęs paklauskime: ar tokiais svarstymais neginamas tradicijų nepajudinamumas, sąstingis? Ne. Pažvelgus į laikotarpio po Susirinkimo istoriją, nesunku išvysti tikrojo atsinaujinimo dinamiką. Tas atsinaujinimas gyvastinguose sąjūdžiuose dažnai įgijo netikėtų pavidalų ir tiesiog apčiuopiamą padarė neišsėmiamą šventosios Bažnyčios gyvastingumą, Šventosios Dvasios artumą ir veiksmingumą. O pažvelgę į žmones, iš kurių tryško ir trykšta šie gaivūs gyvybės vandenys, taip pat regime, kad naujas vaisingumas neatsiejamas nuo mūsų tikėjimo džiaugsmo apstumo, radikalaus klusnumo, vilties dinamikos ir meilės jėgos.

Brangūs bičiuliai, tebelieka akivaizdu, kad viso atsinaujinimo prielaida ir pagrindas yra supanašėjimas su Kristumi. Tačiau galbūt Kristaus pavidalas mums kartais atrodo per daug iškilus ir didingas, kad išdrįstume į jį lygiuotis. Viešpats tą žino. Todėl jis pasirūpino mums prieinamesnėmis ir artimesnėmis dydžių tvarkomis. Kaip tik dėl šios priežasties Paulius savo bendruomenėms nesibaimindamas sako: sekite mani, o aš priklausau Kristui. Jis savo tikintiesiems buvo Kristaus gyvensenos „vertinys“; jie galėjo jį matyti ir jo laikytis. Nuo Pauliaus laikų visoje istorijoje nuolatos būdavo tokių Jėzaus kelio „vertimų“ į gyvus istorinius pavidalus. Mes, kunigai, galime prisiminti gausų būrį šventų kunigų, kurie eina pirma mūsų kaip kelrodžiai, pradedant Polikarpu Smirniečiu bei Ignotu Antiochiečiu ir per didžiuosius sielovadininkus Ambraziejų, Augustiną ir Grigalių Didįjį atkankant iki Ignaco Lojolos, Karolio Boromiejaus, Jono Marijos Vianėjaus bei XX a. kunigų kankinių ir galiausiai popiežiaus Jono Pauliaus II, savo darbais ir kančia gyvai atskleidusio supanašėjimą su Kristumi kaip „dovaną ir slėpinį“. Šventieji mums rodo, kaip atsinaujinama ir kaip atsinaujinimui galėtume tarnauti. Ir jie mums leidžia su-

vokti, kad Dievui rūpi ne dideli skaičiai ir išorinės sėkmės, bet pergalės sulig menku garstyčios grūdu.

Brangūs bičiuliai, labai trumpai iš šventimų pažado atnaujinimo norėčiau paliesti dar du svarbius pasakymus, kurie turėtų priversti mus šią Bažnyčios ir mūsų pačių gyvenimo valandą susimąstyti. Pirmiausia tai priminimas, kad mes, pasak Pauliaus, esame „Dievo slėpinių tvarkytojai“ (1 Kor 4, 1) ir kad mums patikėta užduotis mokyti (*munis docendi*), kuri neatsiejama nuo to tvarkymo Dievo slėpinių, per kuriuos jis mums parodo savo veidą bei širdį dovanodamas pats save. Kardinolų susitikime neseniai įvykusios konsistorijos proga keli Bažnyčios ganytojai, remdamiesi savo patyrimu, kalbėjo apie religinį neraštingumą, plintantį mūsų tokioje protingoje visuomenėje. Vis menčiau žinomi tikėjimo pagrindai, anksčiau pažįstami kiekvienam vaikui. Bet kad galėtume savo tikėjimu gyventi ir jį mylėti, kad galėtume mylėti Dievą ir gebėti teisingai jo klausyti, turime žinoti, ką Dievas mums pasakė; mūsų intelektą ir širdį turi palytėti jo žodis. Tikėjimo metai, Vatikano II Susirinkimo pradžios prieš 50 metų minėjimas suteiks mums progą iš naujo uoliai ir džiugiai skelbti tikėjimo žinią. Ją giliausiai ir pirmučiausiai atrandame Šventajame Rašte – jį skaityti ir apmąstyti niekada nėra per daug. Tačiau visi patiriame, kad mums reikia pagalbos norint tinkamai perkelti ją į dabartį, kad ji tikrai palytėtų širdį. Tokią pagalbą pirmiausia teikia mokančiosios Bažnyčios žodžiai: Vatikano II Susirinkimo tekstai ir Katalikų Bažnyčios katekizmas yra esminiai įrankiai, autentiškai parodantys, kuo, remdamasi Dievo žodžiu, tiki Bažnyčia. Ir, žinoma, nuo to neatsiejamas ištisas, dar toli gražu neišsėmtas popiežiaus Jono Pauliaus II dovanotų dokumentų lobis.

Visas mūsų skelbimas privalo laikytis Jėzaus Kristaus žodžių: „Mano mokslas ne mano“ (Jn 7, 16). Skelbiame ne asmenines teorijas ir nuomones, bet Bažnyčios, kuriai tarnaujame, tikėjimą. Tačiau tai, žinoma, neturėtų reikšti, kad aš to mokymo visa savo esybe neremiu ir nesilaikau. Šiame kontekste man visada į galvą ateina Augustino žodžiai: kas kitas yra toks mano kaip aš pats? Ir kas kitas toks ne mano kaip aš pats? Priklausau ne sau, ir savimi tampu kaip tik per tai, kad išžengiu iš savęs ir atsiduriu Kristuje ir jo Kūne, Bažnyčioje. Mūsų skelbimas bus įtikimas tik tada, kai skelbsime ne save ir viduje būsime visiškai viena su pašaukusiuoju mus būti jo šaukliais, kad būtume ugdomi tikėjimo ir juo gyventume. Ne reklamuojau save, bet save atiduodu. Žinome, jog Arso klebonas nebuvo mokslininkas, intelektualas. Tačiau skelbdamas pataikydavo žmonėms tiesiai į širdį, nes jo paties širdis buvo palytėta.

Paskutinis esminis pasakymas, kurį čia dar norėčiau paminėti, yra uolus rūpinimasis sielomis (*animarum zelus*). Šis senamadiškas pasakymas šiandien beveik nebevertojamas. Kai kuriuose sluoksniuose žodis „siela“ tiesiog tapęs draudžiamu žodžiu, nes neva išreiškias sielos ir kūno dualizmą, neteisingai padalijantį žmogų. Žmogus, žinoma, tikrai yra vienybė ir amžinybei nuskirtas su kūnu ir siela. Tačiau tai nereiškia, kad sielos nebeturime, kad neturime esminio prado, laiduojančio žmogaus vienybę jo kūne ir už žemiškosios mirties ribos. Mes, kunigai, savaime suprantama, rūpinamės visu žmogumi, būtent ir jo fizinėmis reikmėmis, – badaujančiais, ligoniais ir benamiais. Bet rūpinamės ne tik kūnu, bet kaip tik ir sielos poreikiais – žmonėmis, kenčiančiais dėl pažeistos teisės ar sugriautos meilės, tamsoje ieškančiais tiesos, kamuojamais tiesos ir meilės stygiaus. Rūpinamės žmonių kūno ir sielos išganymu. Ir kaip Jėzaus Kristaus kunigai darome tai uoliai. Žmonėms niekada neturėtų kilti jausmo, kad sąžiningai atitarnaujame privalomas valandas, bet iki to ir po to priklausome sau. Kunigas sau niekada nepriklauso. Žmonės turi jausti mūsų uolumą, kuriuo įtikinamai liudijame Jėzaus Kristaus Evangeliją. Prašykime Viešpaties, kad jis pripildytų mus džiaugimosi jo žinia ir kad mes jo tiesai ir meilei tarnautume džiugiai ir uoliai. Amen.

Pamokslas per Velyknakčio šv. Mišias

Šv. Petro katedra,
2012 m. balandžio 7 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Velykos yra naujojo sukūrimo šventė. Jėzus prisikėlė ir nebemirs. Jis atlapojo vartus į naują gyvenimą, kur nėra nei ligos, nei mirties. Jis priėmė žmogų į patį Dievą. „Kūnas ir kraujas nepaveldės Dievo karalystės“, – sakė Paulius Pirmajame laiške korintiečiams (15, 50). Bažnyčios rašytojas Tertulijonas III amžiuje apie Kristaus ir mūsų prisikėlimą išdrįso parašyti: „Būkit ramūs, kūnas ir kraujas Kristaus dėka įgijo vietą danguje ir Dievo karalystėje“ (CCL II 994). Žmogui atsivėrė naujas matmuo. Kūrinija pasidarė didesnė ir platesnė. Velykos yra naujojo sukūrimo diena, bet kaip tik dėl to Bažnyčia šios dienos liturgiją pradeda senuoju sukūrimu, kad išmoktume teisingai suprasti naująjį. Todėl Velyknakčio Žodžio liturgija pradeda pasakojimu apie pasaulio sukūrimą. Jame labai svarbūs yra du su šios dienos liturgija susiję dalykai. Pirma: sukūrimas vaizduojamas kaip visuma, kurios dalį sudaro ir laikas. Septynios

dienos yra visumos, besiplėtojančios laike, įvaizdis. Dienos krypsta į septintąją, visų kūrinų laisvės Dievui ir vienas kitam dieną. Vadinasi, kūrinija orientuota į Dievo ir kūrinio bendrystę; ji egzistuoja tam, kad būtų erdvė atsakui į didžią Dievo šlovę, kad susitiktų meilė ir laisvė. Antra, Bažnyčia Velyknaktyje iš pasakojimo apie sukūrimą pirmiausia girdi pirmąjį sakinį: „Dievas tarė: *Tebūna šviesa!*“ (Pr 1, 3). Pasakojimas apie sukūrimą simboliškai pradamas šviesos sukūrimu. Saulė ir mėnulis sukuriama tik ketvirtą dieną. Pasakojime apie sukūrimą jie vadinami šviesuliais, Dievo pakabintais dangaus skliaute. Tuo sąmoningai paneigiamas dieviškasis pobūdis, kokį jiems priskirdavo didžiosios religijos. Ne, tai ne dievai, tik Dievo sukurti šviečiantys kūnai. Bet pirmesnė negu jie yra šviesa, per kurią Dievo šlovė atsispindi sukurtosios būties prigimtyje.

Kas pasakojime apie sukūrimą tuo norima pasakyti? Šviesa daro galimą gyvybę, susitikimą, bendravimą, pažinimą, priėjimą prie tikrovės, tiesos. O įgalindama pažinimą, ji įgalina laisvę ir pažangą. Blogis pasislepia. Todėl šviesa išreiškiamas ir gėris, kuris yra šviesumas ir kuria šviesumą. Būtent dieną veikiame ir mes. Tai, kad Dievas sukūrė šviesą, reiškia, jog Dievas sukūrė pasaulį kaip pažinimo ir tiesos erdvę, kaip susitikimo ir laisvės, gėrio ir meilės erdvę. Pasaulio pirminė medžiaga gera, pati būtis gera. O blogis kyla ne iš Dievo sukurtosios būties, bet egzistuoja tik neigimo galia. Jis yra „ne“.

Per Velykas, savaitės pirmosios dienos rytą, Dievas vėl ištare: „Tebūna šviesa!“ Pirma to buvo naktis Alyvų kalne, saulės užtemimas per Jėzaus kančią ir mirtį, kapo naktis. Bet dabar vėl pirmoji diena – kūrinija prasideda iš naujo. „Tebūna šviesa, – taria Dievas, – ir šviesa pasirodė.“ Jėzus prisikelia iš kapo. Gyvybė stipresnė už mirtį. Gėris stipresnis už blogį. Meilė stipresnė už neapykantą. Tiesa stipresnė už melą. Praėjusių dienų tamsa išsisklaido akimirka, kai Jėzus prisikelia iš kapo ir pats tampa gryna Dievo šviesa. Tačiau tai susiję ne tik su juo ir anų dienų tamsa. Su Jėzaus prisikėlimu iš naujo sukuriama pati šviesa. Jėzus mus visus įtraukia į naują prisikėlimo gyvenimą ir nugali visą tamsą. Jis nauja Dievo diena, skirta mums visiems.

Bet kaip tai turi įvykti? Kaip visa turi nusigauti iki mūsų, kad tai neliktų vien žodžiu, bet taptų tikrove, į kurią būtume įtraukti? Tiltą, per kurį mus pasiekia nauja diena, Viešpats nutiesė Krikšto sakramentu ir tikėjimo išpažinimu. Per Krikštą Viešpats sako jį priimančiajam: *Fiat lux* – Tebūna šviesa. Tada ir pas mus ateina naujoji Dievo diena – nesugriaunamo gyvenimo diena. Kristus paima mus už rankos. Nuo tada esi jo laikomas ir taip eini į šviesą, į tikrąjį gyvenimą. Todėl senoji Bažnyčia Krikštą vadino *photismos* – apšvietimu.

Kodėl? Žmogui tikrai grėsminga tamsa yra tai, kad jis gali regėti ir tyrinėti apčiuopiamus materialius daiktus, bet nemato, kur link eina ir iš kur kyla pasaulis. Nemato, kur link eina mūsų pasaulis, kas yra gera ir bloga. Tikroji grėsmė mūsų egzistencijai ir apskritai pasauliui yra Dievo ir vertybių užtemimas. Jei Dievas ir vertybės, skirtumas tarp gėrio ir blogio skendi tamsoje, tada ir visi kiti apšvietimai, suteikiantys mums tokios neįsivaizduojamos galios, yra ne tik pažanga, bet kartu ir grėsmė mums ir pasauliui. Šiandien galime savo miestus taip ryškiai apšviesti, kad dangaus žvaigždės nebus matomos. Ar tai nėra mūsų apšvietumo problematikos įvaizdis? Materialių daiktų plotmėje žinome ir galime daug, bet to, kas tą plotmę pranoksta, – Dievo ir gėrio, nebeįstengiamo išžiūrėti. Todėl tikėjimas, parodantis mums Dievo šviesą, yra tikrasis apšvietimas, Dievo šviesos įsiveržimas į mūsų pasaulį, akių atvėrimas tikrajai šviesai.

Brangūs bičiuliai, baigdamas norėčiau pridurti dar vieną mintį apie šviesą ir apšvietimą. Velyknaktį, naujojo sukūrimo naktį, Bažnyčia išreiškia šviesos slėpinį labai savitu ir nuolankiu simboliu – Velykų žvake. Tai – šviesa, kuri gyva auka. Žvakė šviečia degindama save pačią. Ji teikia šviesą pati save atiduodama. Ji ištabiliai vaizduoja Kristaus, kuris save atiduoda taip dovanodamas didžią šviesą, velykinį slėpinį. Antra, mes turime atsiminti, kad žvakės šviesa – tai ugnis. Ugnis yra pasaulį formuojanti jėga, perkeičianti galia. Ugnis šildo. Čia ir vėl išryškėja Kristaus slėpinys. Kristus, šviesa, yra ugnis, liepsna, sudeginanti blogį ir taip perkeičianti pasaulį bei mus pačius. „Kas arti manęs, tas arti ugnies“, – šitaip skamba vienas Origeno perteikiamas Jėzaus pasakymas. O ši ugnis kartu yra šiluma, ne šalta šviesa, bet šviesa, per kurią iki mūsų atsklinda Dievo šiluma ir gerumas.

Didysis himnas *Exsultet*, diakono giedamas Velykų liturgijos pradžioje, labai švelniai kreipia mus į dar vieną aspektą. Juo primenama, kad šis gaminytis, žvakė, pirmiausia yra bičių darbo vaisius. Taigi įtraukiama visa kūrinija. Kūrinija žvakėje tampa šviesos nešėja. Tačiau, pasak Bažnyčios tėvų, joje kažkaip glūdi ir tyli užuomina apie Bažnyčią. Gyvos tikinčiųjų bendruomenės bendradarbiavimas Bažnyčioje yra tartum bičių veikla, statydina šviesos bendruomenę. Tad žvakėje galime išvelgti ir raginimą mums patiems bei mūsų bendrystei Bažnyčioje, kuri yra čia tam, kad Kristaus šviesa galėtų apšviesti pasaulį.

Šią valandą prašykime Viešpaties, kad jis leistų mums patirti jo šviesos džiaugsmą ir kad patys taptume jo šviesos nešėjais, idant pasaulyje per Bažnyčią suspindėtų Kristaus veidas (plg. *Lumen gentium*, 1). Amen.

Benediktas XVI

Malda Apaštalų darbuose ir Pauliaus laiškuose

2012 m. kovo 14 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šiandien katecheze norėčiau pradėti kalbėti apie malda Apaštalų darbuose ir Pauliaus laiškuose. Šventasis Lukas, kaip žinome, padovanojo mums vieną iš keturių evangelijų, skirtą žemiškajam Jėzaus gyvenimui; tačiau jis mums paliko knygą, kurią galime pavadinti pirmąja knyga apie Bažnyčios istoriją – Apaštalų darbus. Abiejuose šiuose kūriniuose vis pasikartojanti tema kaip tik yra malda – Jėzaus ir Marijos, mokinių, moterų ir krikščionių bendruomenės malda. Pirmieji Bažnyčios žingsniai lydimi Šventosios Dvasios veikimo, kuris apaštalus paverčia Prisikėlusiojo liudytojais ligi pat savo gyvybės atidavimo, ir spartaus Dievo žodžio paplitimo iš Rytų į Vakarus. Bet dar iki Evangelijos skelbimui pasklindant, Lukas pasakoja mums apie Prisikėlusiojo žengimą į dangų (plg. *Apd* 1, 6–9). Mokiniais Viešpats palieka užduotį evangelizuoti ir sako: „Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, jūs gausite jos galybės ir tapsite mano liudytojais Jeruzalėje ir visoje Judėjoje bei Samarijoje, ir lig pat žemės pakraščiu“ (*Apd* 1, 8). Jeruzalėje apaštalai, kurių po Judo Iskarijoto išdavystės dabar liko vienuolika, susirenka namuose melstis ir meldamiesi laukia prisikėlusio Jėzaus Kristaus pažadėtosios dovanos – Šventosios Dvasios.

Šioje laukimo aplinkoje tarp Žengimo į dangų ir Sekminių Lukas paskutinį kartą pamini Mariją, Jėzaus Motiną, ir jo brolius (plg. *Apd* 1, 14). Marijai jis paskyrė savo evangelijos pradžią nuo angelo apreiškimo iki žmogumi tapusio Dievo Sūnaus gimimo bei vaikystės. Su Marija prasideda žemiškasis Jėzaus gyvenimas ir pirmieji Bažnyčios žingsniai. Abiem momentais vyrauja susikaupimo, įsiklausymo į Dievą atmosfera. Todėl šiandien norėčiau stabtelėti prie šio Mergelės maldingo buvimo tarp apaštalų, sudarysiančių pirmą gimstančios Bažnyčios branduolį. Marija tyliai sekė paskui savo Sūnų per visą jo viešąjį gyvenimą iki pat kryžiaus papėdės ir dabar tyliai malda ir toliau žengia Bažnyčios keliu. Per apreiškimą savo namuose Nazarete Marija priima Dievo angelą, klausosi jo žodžių, įima juos savin ir noriai atsiliepia į Dievo planus: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei“ (*Lk* 1, 38). Kaip tik dėl vidinės įsiklausymo nuostatos Marija geba skaityti savo istoriją nuolankiai pripažindama, kad tas, kuris veikia, yra Viešpats. Lankydamą savo giminaitę

Elzbieta, ji prabyla džiugia šlovinimo giesme, aukština dieviškąją malonę, pripildžiusią jos širdį ir gyvenimą, padarydama ją Dievo Motina (plg. *Lk* 1, 46–55). Šlovinimas, padėka, džiaugsmas: *Magnificat* giesmėje Marija žvelgia ne tik į tai, ką jai padarė Dievas, bet ir į jo nuolatinį veikimą žmonijos istorijoje. Pagarsėjusiuose *Magnificat* komentaruose šventasis Ambraziejus ragina mus melstis ta pačia dvasia ir rašo: „Kiekvienas, kaip Marija, teaukština Viešpatį, kiekvienas, kaip Marija, tedžiūgauja Dieve“ (*Expositio Evangelii secundum Lucam*, 2, 26: PL 15, 1561).

Pirma nei durys atsivers ir apaštalai išeis visoms tautoms skelbti Viešpaties Kristaus ir mokyti laikytis visko, ką jis paliepęs (plg. *Mt* 28, 19–20), Marija yra ir įsiklausymo bei maldos dvasios kupinoje Vakariinės salėje Jeruzalėje, „aukštutiniame kambaryje, kur [mokiniai] buvo apsistoję“ (plg. *Apd* 1, 13). Marijos gyvenimo kelio tarpiniai nuo Nazareto iki Jeruzalės per kryžių, prie kurio Sūnus jai patiki apaštalą Joną, paženklini gebėjimo išlaikyti vidinį susikaupimą, leidžiantį jai kiekvieną įvykį širdies tyloje priešais Dievą apmąstyti (plg. *Lk* 2, 19–51) ir taip Dievo akivaizdoje suvokti jo valią bei tapti gebančiai ją vidumi priimti. Todėl Dievo Motinos buvimas tarp vienuolikos apaštalų po Kristaus Žengimo į dangų yra daugiau negu vien istorinė pastaba, jis itin reikšmingas, nes su jais ji dalijasi tuo, kas brangiausia, – gyvu Jėzaus atminimu meldžiantis, dalijasi Jėzaus užduotimi išlaikyti Jėzaus atminimą ir per tai jo artumą.

Paskutinis Marijos paminėjimas abiejuose Luko kūrinuose susijęs su šabu – diena, kai Dievas, sukūręs pasaulį, ilsėjosi, su tylos diena po Jėzaus mirties, kai laukiama jo prisikėlimo. Būtent šiame epizode šaknijas Švenčiausiosios Mergelės Marijos atminimo šabo dieną tradicija. Tarp Prisikėlusiojo Žengimo į dangų ir pirmosios krikščioniškosios Sekminių šventės apaštalai susirenka kartu su Marija laukti Šventosios Dvasios dovanos, be kurios neįmanoma tapti liudytoju. Marija, kuri jau yra ją gavusi, kad pagimdytų Žodį, su visa Bažnyčia dalijasi tos pačios dovanos laukimu, kad kiekvieno tikinčiojo širdyje „išryškėtų Kristaus atvaizdas“ (plg. *Gal* 4, 19). Jei be Sekminių nėra Bažnyčios, tai be Marijos nėra Sekminių, nes ji nepakartojamu būdu išgyveno, ką Bažnyčia kasdien patiria per Šventosios Dvasios veikimą. Šventasis Chromacijus Akvilėjietis taip rašo apie šią pastabą Apaštalų darbuose: „Tad aukštutiniame kambaryje Bažnyčia susirinko kartu su Marija, Jėzaus Motina, ir jo broliais. Jos nebūtų galima vadinti Bažnyčia, jei Marija, Viešpaties motina, nebūtų dalyvavusi... Kristaus Bažnyčia yra ten, kur skelbiamas Kristaus įsikūnijimas per mergele, o kur skelbia apaštalai, ten girdima Evangelija“ (*Sermo* 30, 1: SC 164, 135).

Vatikano II Susirinkimas ypatingu būdu pabrėžė šį ryšį, išryškinamą Marijos ir apaštalų bendros maldos kartu toje pačioje vietoje laukiant Šventosios Dvasios. Dogminėje konstitucijoje *Lumen gentium* pareiškiamas: „Kadangi Dievas panorą, kad žmonių išganymo sakramentas būtų iškilmingai apreiškintas ne anksčiau, negu bus išlieta Kristaus pažadėtoji Šventoji Dvasia, matome, kad apaštalai prieš Sekmines *ištvėringai ir vieningai atsidėjo maldai kartu su moterimis ir Jėzaus motina Marija bei jo broliais* (*Apd* 1, 14). Marija taip pat savo maldomis prašė dovanoti Dvasią, kuri jau apreiškimo metu buvo pridengusi ją savo šešėliu“ (59). Tinkamiausia Marijos vieta yra Bažnyčia, kur „ji sveikinama kaip nepaprastai iškilni visiškai ypatinga Bažnyčios narė, kaip tikėjimo ir artimo meilės provaizdis ir gražiausias pavyzdys“ (ten pat, 53).

Todėl gerbti Jėzaus Motiną Bažnyčioje reiškia mokytis iš jos būti bendruomenė, kuri meldžiasi, – tai vienas iš esminių pirmosios krikščionių bendruomenės, apibūdintos Apaštalų darbuose (plg. 2, 42), bruožų. Malda dažnai kyla iš sunkios padėties ar asmeninių problemų, skatinančių ieškant apšvietimo, paguodos ir pagalbos kreiptis į Viešpatį. Marija mus moko išplėsti mūsų maldos horizontą, kreiptis į Dievą ne vien tik varge ir dėl savęs pačių, bet vieningai, ištvėringai, ištikimai, „viena širdimi ir viena siela“ (plg. *Apd* 4, 32).

Brangūs bičiuliai, žmogaus gyvenime yra įvairių pereinamųjų tarpinių, dažnai sunkių ir įpareigojančių, reikalaujančių neišvengiamų apsisprendimų, atsižadėjimų ir aukų. Jėzaus Motina būdavo Viešpaties įkeliama į lemiamus išganymo istorijos momentus ir visada mokėjo noriai atsiliepti, o tai buvo gilaus ryšio su Dievu, subrendusio nuolatos intensyviai meldžiantis, vaisius. Tarp kančios penktadienio ir prisikėlimo sekmadienio jai buvo patikėtas mylimasis mokinys, o su juo ir visa mokinių bendruomenė (plg. *Jn* 19, 26). Tarp Žengimo į dangų ir Sekminių ji meldžiasi su Bažnyčia ir Bažnyčioje (plg. *Apd* 1, 14). Kaip Dievo Motina ir Bažnyčios Motina, Marija vykdo savo motinystę iki istorijos pabaigos. Jai patikėjime kiekvieną savo asmeninį ir bažnytinį gyvenimo pereinamąjį tarpinį, taip pat ir savo galutinį perėjimą. Marija moko mus maldos būtinybės ir rodo, kad tik nuolatinis, artimas, meilės kupinas ryšys su jos Sūnumi leidžia mums išeiti iš „savo namų“, iš savęs, kad nukaktume ligi pasaulio pakraščių visur skelbdami Viešpatį Jėzų Kristų, pasaulio Atpirkėją. Dėkoju.

VYNMEDIS IR ŠAKELĖS

V Velykų sekmadienis (B)
Apd 9, 26–31; 1 Jn 3, 18–24; Jn 15, 1–8

Jėzaus mokyme dažniausiai atsispindi to meto kasdieniški gyvenimo pavyzdžiai. Šį kartą jis pateikia mums šakelės ir vynmedžio alegoriją. Šakelė yra vynmedžio dalis, nes tarp jų teka tie patys syvai. Sunku įsivaizduoti artimesnę vienybę. Vynmedžio palyginime Jėzus nesaiko: „Jūs esate vynmedis“, bet: „Aš esu vynmedis, o jūs šakelės.“ Tai reiškia: „Kaip šakelės susijusios su vynmedžiu, taip ir jūs priklausote man. Bet, priklausydami man, priklausote ir vienas kitam.“ Šis priklausymas vienas kitam ir jam nėra koks nors idealus, mąstomas, simbolinis santykis, bet – beveik sakytume – biologinis, gyvybės kupinas priklausymas Jėzui. Tai Bažnyčia, gyvenimo bendrystė su Jėzumi Kristumi ir vieno su kitu, įsteigta per Krikštą ir kaskart Eucharistijoje sustiprinama bei padaroma dar gyvesne.

Pats Kristus anuomet kelyje į Damaską paklausė Bažnyčios persekiotojo Sauliaus: „Kam mane persekioji?“ (*Apd 9, 4*). Taip Viešpats išreiškia likimo bendrumą, išplaukiantį iš Bažnyčios artimos gyvenimo bendrystės su juo, Prisišėlusiuoju. Šiame pasaulyje jis toliau gyvena savo Bažnyčioje. Jis yra su mumis, ir mes su juo. „Kodėl mane persekioji?“ – Bažnyčios persekiotojai galiausiai taikosi į Jėzų. Ir kartu tai reiškia, kad mes, kurie esame engiami dėl savo tikėjimo, nesame vieni. Jėzus Kristus yra tarp mūsų ir su mumis.

Palyginime Viešpats dar kartą pasako: „Aš esu tikrasis vynmedis, o mano Tėvas – vynininkas“ ir tęsia, jog vynininkas paima peilį, išpjauna kiekvieną nudžiūvusią šakelę ir apvalo kiekvieną vaisingą, kad ji duotų dar daugiau vaisių. Dievas trokšta – pasitelkiant pranašo Ezekielio įvaizdį – išimti iš mūsų krūtinės negyva, akmeninę širdį ir duoti jautrią širdį (plg. *Ez 36, 26*), meilės, gerumo ir taikos širdį. Jis trokšta dovanoti naują, jėgų kupiną gyvenimą. Kristus atėjo šaukti nusidėjėlių. Jiems, o ne sveikiesiems reikia gydytojo (plg. *Lk 5, 31–32*). Štai kodėl Vatikano II Susirinkimas Bažnyčią vadina „visuotiniu išganymo sakramentu“ (*Lumen gentium, 48*), skirtu nusidėjėliams, mums, atverti kelią į atsivertimą, išganymą ir gyvenimą. Ta Bažnyčios misija yra nuolatinė, patikėta jai Kristaus.

Kai kurie žmonės, žvelgdami į Bažnyčią, mato tik išorinį pavidalą. Tada Bažnyčia atrodo kaip viena iš daugelio organizacijų demokratinėje visuomenėje, pagal kurios matus bei įstatymus Bažnyčia vertintina bei traktuotina. Prisišėjęs dar ir skausmingam patyrimui, kad Baž-

nyčioje yra gerų ir netikusių žuvų (plg. *Mt 13, 47–50*), kviečių ir raugių (plg. *Mt 13, 24–30*), o žvilgsnį prikausčius vien prie to, kas neigiama, didis ir gražus Bažnyčios slėpinys nebeatsiskleidžia. Tada nebedžiugina ir priklausymas šiam vynmedžiui – Bažnyčiai. Jei Bažnyčia neįgyvendina kieno nors paviršutiniškų ir klaidingų Bažnyčios įsivaizdavimų, tada kyla susierzinimas ir nepasitenkinimas bei pasigirsta keisčiausių samprotavimų, pavyzdžiui: „Kodėl Bažnyčia negalėtų elgtis kaip įmonė, keičianti pasiūlą, kai sumažėja paklausa?“

Vynmedžio palyginime Jėzus tęsia: „Pasilikite manyje, tai ir aš jumyse pasiliksiu. Kaip šakelė negali duoti vaisiaus pati iš savęs, nepasilikdama vynmedyje, taip ir jūs bevaisiai, nepasilikdami manyje, (...) nuo manęs atsiskyre jūs nieko negalite nuveikti.“ Apsispręsti tenka kiekvienam iš mūsų. Koks jis svarbus, mums vėlgi pasako Viešpats: „Kas nepasiliks manyje, bus išmestas laukan ir sudžius kaip šakelė. Paskui surinks šakeles, įmes į ugnį, ir jos sudegs.“ Šv. Augustinas (+ 430) taip komentuoja: „Šakelės laukia viena iš dviejų – arba vynmedis, arba ugnis; jei ji nėra vynmedyje, atsidurs ugnyje; taigi, kad neatsidurtų ugnyje, tegu būna vynmedyje.“ Pasirinkimas, kurio čia reikalaujama, primygtinai primena, koks iš pagrindų svarbus mūsų gyvenimo apsisprendimas.

Tačiau vynmedžio įvaizdis kartu žadina viltį ir pasitikėjimą. Pats Kristus visuose varguose ir sausrose yra gyvybės vandenį teikiantis šaltinis, kuris mus maitina ir stiprina. Šiame palyginime net šešis kartus pasigirsta kvietimas „pasilikti“. Atrasdami laiko maldai, pasilikame Kristuje, atnaujiname tą dieviškąjį gyvenimą, kurį įskiepijo mumyse Šventoji Dvasia Krikšto metu. Maldoje Dievas mus apvalo, suteikdamas mums suvokimą, kas šiame gyvenime duoda vaisių, vadinasi, ir puikaus vyno, kuris Biblijoje simbolizuoja meilę, džiaugsmą, teisingumą. Vaisius, kurį turime duoti, yra meilė, o jos sąlyga – „pasilikimas“. Vakarų Bažnyčios tėvai tai vadino *perseverantia*, arba kantrus laikymasis bendrystėje su Viešpačiu visuose gyvenimo sukuriuose. Pradžioje būna lengva, bet paskui tenka patirti monotoniškus dykumų kelius, kuriais reikia žengti per gyvenimą, kantriai ir ištikimai einant pirmyn bei gyvenant Dievo žodžiu, Dievo valia. O juk būtent taip ir atsiranda geras vynas – meilė Viešpačiui ir atradimo džiaugsmas.

Pasilikti Kristuje, kaip matėme, reiškia ir pasilikti Bažnyčioje. Visa tikinčiųjų bendruomenė tvirtai įskiepyta į Kristaus vynmedį. Kristuje sudarome vieną visumą. Išvien priešinamės audrai ir vienas kitą saugome. Kas tiki, tas nėra vienas. Tikime ne vieni, tikime kartu su

visa visų vietovių ir laikų Bažnyčia, su Bažnyčia danguje ir žemėje. Bažnyčia, kaip Dievo žodžio skelbėja ir sakramentų teikėja, susieja mus su Kristumi, tikroju vynmedžiu. Bažnyčia – „Atpirkėjo pilnatvė ir papildymas“, taip ją pavadino popiežius Pijus XII († 1958), yra dieviškojo gyvenimo laidas ir vaisių, apie kuriuos kalbama palyginime, tarpininkė. Todėl šv. Augustinas

sako: „Kiek kas nors myli Bažnyčią, tiek jis turi Šventosios Dvasios.“ Su Bažnyčia ir Bažnyčioje Kristus yra gyvybės šaltinis, ta didybė, kurios ieškome ir ilgamės. Jis dovanoja save ir per tai dovanoja mums Dievą, laimę, meilę. Kas tiki į Kristų, tas turi ateitį. Mat Dievas trokšta ne sausros, ne to, kas negyva, dirbtina, kas galiausiai išmetama, bet to, kas vaisinga ir gyva.

NE TARNAI, BET DRAUGAI

VI Velykų sekmadienis (B)

Apd 10, 25–26. 34–35. 44–48; 1 Jn 4, 7–10; Jn 15, 9–17

Šeštąjį Velykų sekmadienį Evangelijos tekste Jėzus atskleidžia bendrystės su savo mokiniais pagrindą: „Jūs aš draugais vadinu.“ Tai 2013 metų Lietuvos jaunimo dienų, vykiančių Kaune, tema. Mūsų Viešpats Jėzus šiuos žodžius ištarė savo mokiniams per Paskutinę vakarienę atsisveikindamas (plg. *Jn 13, 33 – 16, 33*). Senajame Testamente ir Mozė (plg. *Įst 34, 5*), ir Jozuė (plg. *Joz 24, 29*), ir Dovydas (plg. *Ps 89, 21*) vadinti tarnais, tik Abraomas vadintas Dievo draugu arba bičiuliu (plg. *2 Kr 20, 7; Iz 41, 8; Jok 2, 23*). O Jėzus sako: „Jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jūs aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs.“ Originalo tekste graikiškas žodis *doulos* gali reikšti ne tik „tarną“, bet ir „vergą“.

Šalia romėnų imperatoriaus rūmų, kaip ir prie Rytų karalių rūmų, radosi paprotys, kuris padeda geriau suprasti šią Jėzaus ištarą. Tarp dvarponių buvo ypatinga grupė žmonių, kuriuos vadindavo karaliaus arba imperatoriaus draugais. Jiems buvo suteiktas priėjimas prie karaliaus bet kuriuo laiku; jie galėdavo užėti pas jį net į jo miegamąjį dienos pradžioje. Jis pirmiausia kalbėdavosi su jais, o tik po to su savo ministrais ir kariuomenės vadais, valdininkais ir valstybės veikėjais. Karaliaus draugai buvo tie, kurie palaikė artimą, neatsiejamą bendrystę su juo.

Jėzus mus kviečia būti jo draugais: „Jūs būsite mano draugai, jei darysite, ką jums įsakau.“ Vadinasi, mums jau nebereikia su vargu ir iš tolo žvelgti į Dievą. Nesame vergai, kurie neturėjo teisės įžengti pas savo valdovą. Taip pat nesame minia, kuri matė karalių iš tolo ir prabėgomis, kai vykdavo visuotiniai, iškilmingi renginiai. Viešpats Jėzus – tikras Dievas ir tikras žmogus – mums dovanojo šią Dievo artumą, kad Dievas daugiau nebebūtų mums Tolimasis ir Svetimasis, bet mūsų artimas Draugas. „Jūs aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdė-

jęs.“ Jėzus atskleidžia Dievo slėpinius – savo santykį su Tėvu – mokiniams. Būtent tai ir yra jo mokinių laisvės šaltinis. Tai, kas skiria draugą nuo vergo, yra visiškai laisvė puoselėjant santykį. Mokinys stovi priešais Viešpatį kaip laisvas asmuo – ne sukaustytas baimės ar nerimo, bet pasitikėdamas ir laisvas. Tai – malonė ir sykiu meilės misijos užduotis, kurią esame kviečiami įvykdyti visur ir visada, t. y. vieniems su kitais elgtis kaip su draugais, o ne kaip su tarnais.

Tarnas tik įvykdo įsakymus, jis nežino savo šeimininko tikrųjų minčių. Kaip dažnai jaučiamės – ir pagrįstai, – jog esame tik nenaudingi tarnai (plg. *Lk 17, 10*). Ir nepaisydamas to, Viešpats vadina mus draugais, padaro mus savo draugais, dovanoja savo draugystę. Tarp draugų nėra paslapčių: Kristus pasako mums viską, ką išgirsta iš Tėvo; jis dovanoja mums visą savo pasitikėjimą, o su pasitikėjimu – ir savo pažinimą. Jis atskleidžia savo veidą, širdį, parodo švelnumą, karštą meilę ligi pat kryžiaus mirties: „Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (*Jn 15, 13*); „Aš – gerasis ganytojas. Geras ganytojas už avis guldo gyvybę. Tėvas myli mane, nes aš gulda savo gyvybę, kad ir vėl ją pasiimčiau. Niekas neatima jos iš manęs, bet aš pats ją laisvai atiduodu. Aš turiu galią ją atiduoti ir turiu galią vėl ją atsiimti; tokį priesaką aš esu gavęs iš savojo Tėvo“ (*Jn 10, 11. 17–18*). Išties Jėzaus visas gyvenimas ir mirtis yra draugystės veiksmas.

Prisiminkime Lozorius prikėlimą iš numirusių (plg. *Jn 11, 1–44*). Lozorius buvo Jėzaus draugas: „Mūsų bičiulis Lozorius užmigo, bet aš eisiu jo pažadinti“ (*Jn 11, 11*). Mes regime, kaip Jėzų nuliūdino Lozorius mirtis (*Jn 11, 33. 38*). Kai mirtis, ši neprigimtinė žmogaus pabaiga, paliečia jo draugą, Jėzus susigraudina, susijaudina ir jį prikelia. Viešpačiui Jėzui mes visi esame „Lozorius“. Jo draugai yra tie, kuriuos jis prikels ir kuriems suteiks savo prisikėlimo ir pergalės prieš mirtį galia savo šlovę. Tad Jėzaus draugų mirtis nėra jų draugystės su Jėzumi mirtis ar pabaiga. Nes kaip sako šv. Aelredas iš Rivo († 1167): „Draugystė, kuri gali pasibaigti, niekada nebuvo tikra draugystė.“

Idem velle, idem nolle (lot. „norėti tų pačių dalykų ir nenorėti tų pačių dalykų“), – sakydavo senovės romėnai. Draugystė yra mąstymo bendrystė ir troškimo bendrystė. Viešpats Jėzus mums sako tą patį: „Aš pažįstu savąsias, ir manosios pažįsta mane“ (*Jn 10, 14*). Gerasis ganytojas, Jėzus, kviečia savuosius vardais (plg. *Jn 10, 3*). Jis žino mano vardą. Aš nesu kokias nors anoniminės būties visatos begalybėje. Jis mane pažįsta asmeniškai. O ar aš jį pažįstu? Draugystė, kurią jis man teikia, gali būti prasminga tik tada, kai aš taip pat jo ieškau, no-

rėdamas geriau pažinti, Šventajame Rašte, sakramentuose, maldoje, šventųjų bendravime, kitame žmoguje. Draugystė yra ne vien tik pažinimas, bet taip pat norų, troškimų bendrystė. Vadinasi, mano valia turėtų pasukti link „taip“ jo valiai. Tikroje draugystėje su Jėzumi, vis labiau jį mylint, mano valia susijungia su jo valia, jo valia tampa mano valia, ir būtent taip aš iš tiesų tampu savimi, patiriu tikrąją laisvę, atpirkimo džiaugsmą. „Man gyvenimas – tai Kristus, o mirtis – tik laimėjimas“ (*Fil 1, 21*).

NEREGIMAI ESANTIS

Kristaus Žengimas į dangų (Šeštinės) (B)
Apd 1, 1–11; Ef 4, 1–13; Mk 16, 15–20

Kristaus Žengimo į dangų išskilmė (Šeštinės) tradiciškai švenčiama Velykų laiko šeštos savaitės ketvirtadienį, lygiai 40 dienų po Velykų (Lietuvoje ji keliama į septintą Velykų laiko sekmadienį, kad tikintiesiems būtų lengviau joje dalyvauti.) Ką Biblijoje ir liturgijoje norima perteikti pasakymu, kad Jėzus „ižengė į dangų ir sėdi Dievo Tėvo dešinėje“ (žr. *Nikėjos–Konstantinopolio simbolį*)?

Beveik visose tautose dangus suprantamas kaip dievybės gyvenamoji vieta. Taip pat ir Šventajam Raštui būdinga ši erdvinė kalbėsena: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms!“ (*Lk 2, 14*). Atėjus Apšvietos epochai, ši „dangaus“ religinė reikšmė pateko į krizę. Šiuolaikiniam žmogui dangus yra erdvė, kurioje juda mūsų planeta ir visa Saulės sistema, bet nieko daugiau. Vienas sovietų astronautas, sugrįžęs iš kosminio skrydžio, pareiškė: „Skraidžiau ilgai kosmose, bet niekur nesutikau Dievo.“ Tad yra svarbu paaiškinti, ką suvokiame mes, krikščionys, kai sakome: „Tėve mūsų, kuris esi danguje“, arba kai sakome, jog kažkas „nuėjo į dangų“. Biblija prisitaiko tokiems atvejais prie žmonių kasdienės kalbos (beje, tai darome ir šiandien, mokslo amžiuje, kai sakome, jog saulė „kyla“ arba „leidžiasi“), tačiau ji gerai žino ir moko, kad Dievas yra danguje, žemėje ir kiekvienoje vietoje. Vadinasi, dangus religine prasme yra ne vieta, bet būseną. Kalbant apie Dievą, taip pat dangų ar rojų, beprasmiška sakyti: viršuje ar apačioje, aukštai ar apačioje. Mums trūksta žodžių tai nusakyti. Pavyzdžiui, pabandykime nuo gimimo aklam žmogui pasakyti, kas yra spalvos: žalia, mėlyna, geltona ir t. t. Neįmanoma apibūdinti ir suprasti, nes spalvos suvokiamos tik akimis. Taip nutinka ir mums, kai kalbame apie amžinąjį gyvenimą, kuris yra anapus laiko ir erdvės.

O ką reiškia Jėzus „sėdi Dievo Tėvo dešinėje“? Kadangi žmonėms pasodinti ką nors savo dešinėje reiškia parodyti jam didžiausią pagarbą, šio papročio idėja perkelta į dvasinius dalykus, ir norėdami kuo labiau išryškinti tą garbę, kurią gavo Jėzus Kristus ir kuri jį iškelia kaip žmogų virš visų kūrinių, Bažnyčios tikėjimo išpažinime sakome, kad jis sėdi savo Tėvo dešinėje. Taip pat ir žodis „sėdėti“ čia atspindi ne kūno padėtį, bet išreiškia tvirtą ir pastovų turėjimą karališkosios galios ir begalinės garbės, kurią Jėzus Kristus gavo iš savo Tėvo. Nes, kaip sako apaštalas, Dievas Tėvas „prižadino Kristų iš numirusių ir pasodino danguose savo dešinėje, aukščiau už visas kunigaikštystes, valdžias, galybes, viešpatystes ir už kiekvieną vardą, tariamą ne tik šiame pasaulyje, bet ir būsimajame, ir visa jam palenkė po kojų“ (*Ef 1, 20–22*).

Šio sekmadienio liturginė šventė taip pat primena, kad į dangų pakeltame Kristuje žmogus išengė į naują ir neregėtą Dievo artybę, dabar amžiams atranda vietos Dieve. Nes, kaip matėme, žodžiu „dangus“ žymima ne vieta už žvaigždžių, bet kai kas iškiliau – pats Kristus, dieviškasis Asmuo, visiškai ir visiems laikams prisiimantis žmogystę, tas, kuriame amžiams suvienyti Dievas ir žmogus. Ir prie dangaus priartėjame arba į dangų išengiamie tiek, kiek priartėjame prie Jėzaus ir su juo susivienijame. Dėl šios priežasties šiandienė Žengimo į dangų išskilmė kviečia mus į glaudžią bendrystę su mirusiu ir prisikėlusiu Jėzumi, neregimai esančiu kiekvieno iš mūsų gyvenime. Turėdami tai prieš akis, suprantame, kodėl evangelistas Lukas sako, kad Jėzui išengus į dangų, mokiniai grįžo į Jeruzalę „džiaugsmo kupini“ (*Lk 24, 52*). Jie džiaugiasi, kad tai, kas įvyko, buvo ne atsiskyrimas: jie dabar tapo tikri, jog nukryžiuotas ir prisikėlęs Kristus yra gyvas ir kad jame amžiams atsivėrė vartai į amžinąjį gyvenimą. Kitaip tariant, išengimu prasideda ne Kristaus laikinas pasišalinimas iš pasaulio, bet nauja, galutinė ir nepanaikinama jo buvimo forma, jo dalyvavimo karališkojoje Dievo galybėje galia. Jiems, mokiniams, padrašintiems

Šventosios Dvasios galios, teks užduotis leisti pajusti jo buvimą liudijant ir skelbiant. Viešpaties Žengimo į dangų iškilmė turėtų ir mus pripildyti giedrumo bei entuziazmo kaip apaštalus, kurie „džiaugsmo kupini“ grįžo nuo Alyvų kalno. Lygiai kaip jie, mes irgi, atsiliepdami į „dviejų vyrų baltais drabužiais“ (*Apd 1, 10*) kvietimą, turėtume ne stoviniuoti žiūrėdami į dangų, bet, vadovaujami Šventosios Dvasios, visur skelbti išganingą žinią apie Kristaus mirtį ir prisikėlimą. Mus lydi ir guodžia jo paties žodžiai, kuriais užbaigiama Evangelija pagal Matą: „Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (*Mt 28, 19*).

Istorinis Kristaus prisikėlimo ir įžengimo į dangų pobūdis padeda mums suvokti ir suprasti transcendentinį ir

eschatologinį Katalikų Bažnyčios būvį: ji gimė ir gyvena ne tam, kad užimtų „pranykusio“ Viešpaties vietą; priešingai, ji egzistuoja ir vykdo savo misiją, kad perteiktų Jėzaus, besidarbuojančio kartu su savo Dvasia, neregimą buvimą. Kitaip tariant, Bažnyčia visų pirmiausia gyvena ir darbuojasi ne dėl dabar „nesančio“ Jėzaus sugrįžimo, bet kad skelbtų jo šlovingąjį buvimą istoriniu ir egzistenciniu matmeniu. Nuo Jėzaus įžengimo į dangų dienos kiekviena katalikų bendruomenė, keliaudama žemėje, artėja prie mesijinių pažadų, teikiamų Dievo žodžio ir maitinamų savo Viešpaties kūno ir kraujo, išsipildymo. Būtent toks yra būvis Bažnyčios, kuri, pasak Vatikano II Susirinkimo, „pasaulio persekiojama ir Dievo guodžiama, tęsia maldininkės kelionę, skelbdama Viešpaties kryžių ir mirtį, iki jis ateis“ (*Lumen gentium, 8*).

ŠVENTOJI DVASIA

Sekminės

Apd 2, 1–11; Gal 5, 16–25; Jn 15, 26–27; 16, 12–15

Sekminių dieną (praėjus septynioms savaitėms po Kristaus prisikėlimo) Velykų laikas baigiasi Šventosios Dvasios atsiuntimu. Tą dieną buvo apreikšta visa Švenčiausioji Trejybė. Šventoji Dvasia, kylanti iš Tėvo ir Sūnaus begalinės meilės, yra dieviškasis Asmuo. Savo atėjimu Šventoji Dvasia įveda pasaulį į paskutines dienas, Bažnyčios metą, kai Dievo Karalystė jau paveldėta, bet dar neatbaigta: „Regėjome tikrąją Šviesą, gavome dangiškąją Dvasią, radome tikrąjį tikėjimą; garbiname nedaliają Trejybę, nes ji mus išgelbėjo“ (Bizantijos liturgija, Sekminių troparas).

Žydų Velykų (hebr. *Pesach*, gr. *Pascha*) liturgijoje buvo prisimenamas išsivadavimas iš Egipto vergijos ir Viešpaties pergalė prieš faraono kariuomenę Raudonojoje jūroje. Praėjus penkiasdešimčiai dienų po Velykų, žydai minėdavo Mozės Įstatymą, dovanotą ant Sinajaus kalno, ir dėkodavo už nuimtą javų derlių, mat pjūtis prasidėdavo po Velykų. Ta diena vadinta Sekminėmis (hebr. *Shavuot* – „Savaičių šventė“; Kristaus laikais ji vadinta graikišku žodžiu *Pentecostē* – „Penkiasdešimta diena“). Naujajame Testamente, Apaštalų darbų knygos antrame skyriuje, aprašomos Sekminės yra glaudžiai susijusios su Senojo Testamento įvykiais. Praėjus penkiasdešimčiai dienų po Velykų, kaip buvo pažadėjęs Jėzus, apaštalams atsiunčiamas Globėjas – Šventoji Dvasia (plg. *Jn 14, 16–17*).

Jėzus įsteigė Bažnyčią kaip savo mistinį kūną, kad ji tęstų jo misiją. „Imkite Šventąją Dvasią“ (*Jn 20, 22*), –

taria Viešpats apaštalams savo prisikėlimo vakarą, palydėdamas šiuos žodžius iškalbingu judesiu – kvėpdamas Dvasią į juos. Taip Jėzus parodė, jog perduoda jiems savo Dvasią, Tėvo ir Sūnaus Dvasią. Apaštalai gauna Šventąją Dvasią per Sekmines ir skelbia „įstabiūs Dievo darbus“ (*Apd 2, 11*). Uždėdami rankas jie perduoda naujai pakrikštytiesiems tos pačios Dvasios dovaną: „Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (*Rom 5, 5*).

Per ilgus amžius Bažnyčia, teikdama Krikšto ir Sutvirtinimo sakramentus, perduoda ją savo vaikams, kurie siunčiami skelbti ir skleisti Dievo meilės visoms tautoms, nes meilės kalba visuotinė ir visiems prieinama. Iš tiesų Šventoji Dvasia nugali baimę, neviltį, liūdesį. Kaip žinome, mokiniai, suėmus Mokytoją, pabėgo į kambarį ir pasiliko ten iš baimės, kad jų neištiktų ta pati dalia (plg. *Jn 20, 19*). Jėzui prisikėlus ta baimė staiga nepranyko (plg. *Jn 20, 26*). Tačiau per Sekmines ant jų nužengus Šventajai Dvasiai, šie vyrai be baimės išėjo į gatves ir ėmė skelbti Gerąją Naujieną apie nukryžiuotą ir prisikėlusį Kristų. Jie nebebijojo, nes jautėsi esą stipresnėse rankose. Apaštalas Jonas Pirmajame savo laiške rašo: „Tobula meilė išveja baimę“ (4, 18). O tobula meilė mums gali suteikti tik Šventoji Dvasia.

Sekminių iškilmėje Šventasis Raštas mums dar kartą sako, kokia turi būti bendruomenė, kad gautų Šventosios Dvasios dovaną. Apaštalų darbuose teigiama, jog „mokiniai buvo drauge vienoje vietoje“ (2, 1). Ta vieta yra Paskutinės vakarienės menė, aukštutinis kambarys, kuriame Jėzus su mokiniais valgė Paskutinę vakarienę, kur jis pasirodė jiems prisikėlęs, kambarys, kuris tapo

gimstančios Bažnyčios buveine (plg. *Apd 1, 13*). Vis dėlto Apaštalų darbuose labiau norima nurodyti mokinių vidinę nuostatą, negu kreipti dėmesį į fizinę vietą: „Jie visi išstvermingai ir vieningai atsidėjo maldai“ (1, 14). Tad Šventosios Dvasios atėjimo sąlyga yra mokinių vienybė, o vienybės išankstinė prielaida – malda. Juk tik maldoje žmogus, atgimęs Krikšto vandenyje, toliau auga ir gauna dieviškąją šviesą, atpažįsta Dievo valią ir geba pagal ją gyventi.

Ir vis dėlto nusakyti, kas yra Šventoji Dvasia, nėra lengva: tai ne daiktas, kurį galime nagrinėti vien tik savo žmogiškuoju mąstymu. Dievo žodis ištaria karčią tiesą, kad „juslinis žmogus nepriima to, kas ateina iš Dievo Dvasios“ (1 Kor 2, 14). Taip, Šventoji Dvasia yra nenusakoma, tačiau atpažįstama. Bažnyčios mistikų patirtis kalba apie Dvasios švelnų prisilietimą tyloje ir dėmesingoje maldoje. „Tylioji mūsų sielos viešnia“, – taip šv. Augustinas († 430) vadina Šventąją Dvasią. Norėdamas ją pajauti žmogus turi nutilti. Dažnai Dievo

Dvasia labai tyliai kalba mumyse ir su mumis mūsų sąžinės tyloje arba per kitus vidinius ar išorinius impulsus. Juo labiau atsiveriame Šventajai Dvasiai, juo vaisingiau ji gali mus mokyti gyventi ir mumyse vietoje kūno darbų (plg. *Gal 5, 19–21*) nokinti savo vaisius (plg. *Gal 5, 22–23*).

Apaštalas Paulius primena, kad „Dvasia ateina pagalbon mūsų silpnumui. Mes juk nežinome, ko turėtume deraimai melsti, todėl pati Dvasia užtaria mus neišsakomais atodūsiomis“ (*Rom 8, 26*). Jusliniam žmogui Dvasia yra nesuprantama, o dvasiniam žmogui ji yra didžioji Apreiškimo šviesa: „Mes gavome ne pasaulio dvasią, bet iš Dievo einančią Dvasią, kad pažintume mums suteiktas Dievo dovanas“ (1 Kor 2, 12). Tad bandykime suprasti Šventosios Dvasios slėpinį remdamiesi ne vien žmogiškąja išmintimi, bet ir dieviškuoju Apreiškimu, nes, kaip sako šv. Kirilas Jeruzalietis († 387), „tai ta pati Dvasia padiktavo Bibliją ir ji pati pasakė apie save viską, ką norėjo pasakyti, arba visa tai, ką pajėgiame suprasti“.

DIEVO PAŽINIMO PADARINYS

Švenčiausioji Trejybė (B)

Ist 4, 32–34. 39–40; Rom 8, 14–17; Mt 28, 16–20

Po Velykų laiko, pasibaigusio praeitą sekmadienį Sekminėmis, liturgija sugrįžo į eilinį laiką. Tai nereiškia, kad mūsų krikščioniškoji pareiga turėtų nusilpti, priešingai, per sakramentus įžengę į dieviškąjį gyvenimą, esame kviečiami kasdien būti atsivėrę Dievo malonės veikimui, kad tobulėtume Dievo ir artimo meilėje. Šio sekmadienio Švenčiausiosios Trejybės liturginė šventė tam tikra prasme vėl trumpai pamini Dievo Apreiškimą, įvykusį Velykų slėpiniuose: Kristaus mirtį ir prisikėlimą, jo įžengimą ir atsidėmimą Tėvo dešinėje bei Šventosios Dvasios atsiuntimą. Jėzus Kristus – Dievas, tapęs žmogumi, – leido mums žvilgteltėti į vidinį Dievo gyvenimą. Jame išvystame visiškai netikėtą dalyką: slėpingasis Dievas nėra begalinė vienatvė, jis – meilės įvykis. Yra Sūnus, kalbantis su Tėvu. Ir abu jie yra viena Dvasioje, kuri, galima sakyti, yra dovanojimo ir mylėjimo, meilės Aplinka, kurioje jie yra vienas vienintelis Dievas.

Trys dieviškieji Asmenys – tai vienas Dievas, kadangi kiekvienas iš jų tapatus vienintelei ir nedaliai dieviškosios prigimties pilnatvei. Tačiau šie dieviškieji Asmenys realiai skiriasi: jų skirtingi santykiai vienas kito atžvilgiu ir vieningame dieviškajame veikime kiekvienas iš jų dalyvauja tokiu būdu, koks jam būdingas Trejybėje.

Šv. Ireniejus Lionietis († 202) sako: „Be Dvasios negalėtume laikytis Dievo žodžio, o be Sūnaus niekas nepriartėtų prie Tėvo, nes Tėvo pažinimas – tai Sūnaus pažinimas, o Sūnaus pažinimas galimas tik per Šventąją Dvasią.“

Krikščionio tikėjimo kelias prasideda Krikštu (plg. *Rom 6, 4*), kurio dėka Dievą galime vadinti Tėvu, ir baigiasi išėjimu per mirtį į amžinąjį gyvenimą, kuris yra Viešpaties Jėzaus prisikėlimo vaisius. Dovanodamas Šventąją Dvasią, jis norėjo visus į jį tikinčiuosius įtraukti į savo šlovę (plg. *Jn 17, 22*). Išpažinti tikėjimą į Trejybę – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią – reiškia tikėti į vienatinį Dievą, kuris yra meilė (plg. *1 Jn 4, 8*); į Tėvą, kuris, atėjęs laiko pilnatvei, dėl mūsų išganymo atsiuntė savo Sūnų; į Jėzų Kristų, kuris savo mirties ir prisikėlimo slėpiniu atpirko pasaulį; į Šventąją Dvasią, kuri, laukiant Viešpaties šlovingo sugrįžimo, per šimtmečius veda Bažnyčią.

Ištis Viešpats negyvena spindinčioje vienatvėje, bet neišsenkančiame gyvenimo šaltinyje, nuolat save dovanojančiame ir einančiame į bendrystę. Švenčiausioji Trejybė yra visiška vienybė, nes trys dieviškieji Asmenys – grynas santykis. Tai galime bent minimaliai suvokti stebėdami tiek makropasaulį (mūsų Žemę, planetas, žvaigždes, galaktikas), tiek ir mikropasaulį (ląsteles, molekules, atomus). Visame, kas egzistuoja, tam tikra prasme yra įspaustas trivienio Dievo vardas, nes visa būtis iki mažiausių dalelių yra būtis bendrystėje, santykyje, todėl

ir atspindinti Dievo bendrystę – kuriančią meilę. Viskas ateina iš meilės ir siekia meilės, be abejo, skirtingais pažinimo ir laisvės lygmenimis.

Iš tokios Dievo tikrovės kyla tam tikras žmogaus paveikslas, asmens samprata. Jei Dievas yra dialoginė vienybė, buvimas palaikant santykį, tai žmogus, sukurtas pagal jo paveikslą ir panašumą (plg. *Pr* 1, 26), pašauktas įgyvendinti save per pokalbį, susitikimą, būti per santykį. Jėzus mums apreiškė, kad žmogus savo esme yra sūnus arba dukra, kūrinys, kuris gyvena palaikydamas santykį su Dievu Tėvu ir per tai su visais savo broliais ir seserimis. Žmogus save įgyvendina ne siekdamas absoliučios autonomijos, pasiduodamas iliuzijai, jog yra dievas, bet priešingai – pripažindamas, jog yra vaikas, atviras kūrinys, besistiebiančis į Dievą ir ranką tiesiantis savo broliams bei seserims, kurių veiksmuose atranda visų Tėvo paveikslą.

Visuomenėje, draskomoje globalizacijos ir individualizmo tendencijų, Bažnyčia pašaukta liudyti bendrystę (gr. *koinonia*). Ši tikrovė kyla ne „iš apačios“, tai slėpinys, ku-

rio šaknys „danguje“, pačiame trivieniame Dieve. Būtent jis pats yra Jėzuse Kristuje mums parodytos bei į žmonių ir istorijos audinį, idant nuvestų į pilnatvę, įjaustos meilės amžinasis dialogas. Bažnyčia, bendrystės slėpinys, „Kristuje yra tarsi sakramentas, arba artimos jungties su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas bei įrankis“ (*Lumen gentium*, 1). Bažnyčios mokymas, susiformavęs iš tokio požiūrio į Dievą ir žmogų, kviečia rinktis Dievo pirmenybę: visas žmogaus gyvenimas ir darbas priklauso nuo pirmosios vietos užleidimo Dievui, ne Dievui bendraja prasme, bet vardą ir veidą turinčiam Viešpačiui, Sandoros Dievui, išvedusiam tautą iš Egipto vergijos, prikėlusiam Kristų iš numirusių ir trokštančiam vesti žmoniją į taikos ir teisingumo paženklintą laisvę.

Iš tiesų, kaip smarkiai pasikeistų pasaulis, jei šeimose, darbo ar studijų bendruomenėse santykiai būtų puoselėjami pagal trijų dieviškųjų Asmenų pavyzdį, kai kiekvienas gyvena ne tik su kitu, bet ir dėl kito bei kitame. Juk vien meilė – tokia, kai gyvename santykiu ir gyvename, kad mylėtume ir būtume mylimi, – padaro mus laimingus.

Tarptautinė teologijos komisija

Teologija šiandien: perspektyvos, principai ir kriterijai

ĮŽANGINĖ PASTABA

Teologijos būklės temą Tarptautinė teologijos komisija pradėjo nagrinėti 2004–2008 m. *quinquennial* sesijoje. Dirbo kun. Santiago del Cura Elena vadovaujama komisija, kurią sudarė vyksupai Bruno Forte ir Savio Hon Tai-Fai SDB, kunigai Antonio Castellano SDB, Tomislav Ivančić, Thomas Norris, Paul Rouhana, Leonard Santedi Kinkupu, Jerzy Szymik ir dr. Thomas Söding.

Kadangi pakomisė neturėjo galimybės savo darbo užbaigti dokumento publikacija, studija, remiantis jau atliktu darbu, tęsta kitoje *quinquennial* sesijoje. Tam buvo sudaryta nauja mons. Paulo McPartlano vadovaujama pakomisė, kurią sudarė šie nariai: vyskupas Jan Liesen, kunigai Serge Thomas Bonino OP, Antonio Castellano SDB, Adelbert Denaux, Tomislav Ivančić, Leonard Santedi Kinkupu, Jerzy Szymik, sesuo Sara Butler MSBT ir dr. Thomas Söding.

Tema bendrai aptarta gausiuose pakomisės susitikimuose ir Tarptautinės teologijos komisijos plenarinėse sesijose Romoje 2004–2011 m. Šis tekstas *in forma specifica* patvirtintas 2011 m. lapkričio 29 d. ir pateiktas komisijos prezidentui kardinolui Williamui Levadai, Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektui, dėl leidimo publikuoti.

PRATARMĖ

1. Laikotarpis po Vatikano II Susirinkimo katalikų teologijai buvo itin vaisingas. Teologijoje pasigirdo naujų balsų, pirmiausia pasauliečių ir moterų, radosi naujų teologijų, kilusių iš naujų kultūrinių kontekstų, pirmiausia Lotynų Amerikos, Afrikos ir Azijos; naujų apmąstymo temų, kaip antai taikos, išlaisvinimo, ekologijos ir bioetikos; ankstesnių temų gilesnį traktavimą paskatinto atsinaujinimas Biblijos, liturgijos, patristikos ir viduramžių studijų srityse; atsivėrė naujos apmąstymo priegios, kaip antai ekumeninis, tarpreliginis ir tarpkultūrinis dialogas. Tai iš pagrindų teigiami poslinkiai. Katalikų teologija stengėsi žengti keliu, atvertu Susirinkimo, kuris troško parodyti solidarumą ir pagarbą žmonių šeimai, pradėdamas dialogą su ja ir siūlydamas „išganingų jėgų, kurias pati Bažnyčia, Šventosios Dvasios vadovaujama, gavo iš savo Steigėjo“ (1). Tačiau tam laikotarpiui

sykiu būdinga ir tam tikra teologijos fragmentacija, o ką tik minėtame dialoge teologija visada susidurdavo su iššūkiu išlaikyti savo tapatybę. Todėl kyla klausimas, kuo išsiskiria katalikų teologija ir kas suteikia jos daugialypėms formoms aiškia tapatybės pajautą plėtojant santykius su šiandieniu pasauliu.

2. Bažnyčiai, norinčiai perteikti pasauliui žinią apie Kristų ir teologiškai, ir pastoraciškai, aiškiai būtinas tam tikras bendras diskursas. Todėl teisėta kalbėti apie tam tikrą teologijos vienybę. Tačiau vienybę privalu tinkamai suprasti ir nepainioti jos su vienodumu ar vienu stiliumi. Teologijos vienybė, lygiai kaip ir Bažnyčios, išpažįstama Tikėjimo išpažinime, derintina su visuotinum, šventumo ir apaštališkumo idėjomis (2). Bažnyčios visuotinumas kyla iš paties Kristaus, kuris yra viso pasaulio ir visos žmonijos Gelbėtojas (plg. *Ef* 1, 3–10; *1 Tim* 2, 3–6). Tad Bažnyčia yra sava kiekvienoje tautoje bei kultūroje ir siekia „surinkti visa, kad išgelbėtų ir pašventintų“ (3). Tai, kad yra vienas Gelbėtojas, rodo, jog visuotinumas ir vienybė tarp savęs neišvengiamai susiję. Tyrinėdama neišsemiamą Dievo slėpinį ir nesuskaičiuojamus Dievo malonės veikimo išganymo labai įvairiose aplinkose būdus, teologija pagrįstai ir neišvengiamai įgyja įvairius pavidalus, o kartu tas pliuralumas turi išsiskirti savitais artimos giminystės bruožais, kadangi tyrinėjama viena trivienio Dievo tiesa ir vienas išganyimo planas, kurio šerdis yra vienas Viešpats Jėzus Kristus.

3. Tarptautinė teologijos komisija ankstesniuose tekstuose, kaip antai: „Teologijos pliuralizmas“ (1972), „Tezės santykio tarp Bažnyčios Magisteriumo ir teologijos klausimu“ (1975) ir „Dogmos interpretavimas“ (1990), išnagrino įvairius teologijos užduoties aspektus (4). Šiame tekste norima identifikuoti savitus Katalikų teologijos bruožus (5). Aptariamai Katalikų teologijai būdingi pamatiniai principai bei perspektyvos ir pateikiami kriterijai, leidžiantys įvairias ir daugialypes teologijas atpažinti kaip autentiškai katalikiškas ir dalyvaujancias Katalikų Bažnyčios misijoje skelbiant Gerąją Naujieną visų tautų ir kalbų žmonėms (plg. *Mt* 28, 18–20; *Apr* 7, 9) ir įgalinti juos išgirsti vieno Viešpaties balsą bei burti į vieną ganytoją turinčią kaimenę (plg. *Jn* 10, 16). Tokia misija reikalauja iš Katalikų teologijos įvairovės vienybėje ir vienybės įvairovėje. Katalikų teologijos turi būti atpažįstamos kaip tokios, viena kitą remiančios ir viena kitai atskaitingos, lygiai kaip ir krikščionys Bažnyčios bendrystėje Dievo garbei. Ši tekstą sudaro trys skyriai, kuriuose aptariamos šios temos: nors ir įvairi raiškos, pagrindinių veikėjų, idėjų ir kontekstų požiūriu, teologija yra katalikiška ir todėl iš pagrindų vieninga, jei kyla iš atidaus įsiklausymo į Dievo žodį (pirmasis skyrius); jei sąmoningai ir ištikimai laikosi Bažnyčios bendrystės (antrasis skyrius); jei orientuota į Dievo tarnybą pasau-

lyje, siūlydama šiandieniams vyrams ir moterims dieviškąją tiesą suprantamu pavidalu (trečiasis skyrius).

1 SKYRIUS

DIEVO ŽODŽIO KLAUSYMASIS

4. „Dėl savo gerumo ir išminties Dievas panorėjo apreikšti ir savo valios slėpinį (plg. *Ef* 1, 9)“, būtent kad visi žmonės „per Kristų, įsikūnijusį Žodį“, pasiektų Tėvą ir taptų „dieviškosios prigimties dalininkais (plg. *Ef* 2, 18; *2 Pt* 1, 4)“ (6). „Biblinio Apreiškimo naujybė ta, kad Dievas leidžia save pažinti per dialogą, kurį trokšta su mumis plėtoti“ (7). Teologija, kad ir kokia skirtinga tradicijų, dalykų ir metodų požiūriu, remiasi pamatiniu tikėjimo, kuris yra kupinas įsiklausymo į apreikštąjį Dievo Žodį, patį Kristų, aktu. Dievo žodžio klausymasis – pagrindinis Katalikų teologijos principas, vedantis prie supratimo bei skelbimo ir prie krikščionių bendruomenės susidarymo: „Bažnyčia remiasi Dievo žodžiu, iš jo gimsta ir juo gyvena“ (8). „Ką matėme ir girdėjome, skelbiame ir jums, kad ir jūs turėtumėte bendravimą su mumis. O mūsų bendravimas yra su Tėvu ir su jo Sūnumi Jėzumi Kristumi“ (*1 Jn* 1, 3) (9). Visas pasaulis turi išgirsti išganymo skelbimą, idant „girdėdamas skelbiant išganyimą įtikėtų, tikėdamas turėtų vilties, vildamasis mylėtų“ (10).

5. Teologija yra mokslinis dieviškojo Apreiškimo, kurį Bažnyčia tikėjimu priima kaip visuotinę išganingąją tiesą, apmąstymas. Apreiškimas per daug pilnatviškas ir turtingas, kad būtų aprėptas vienos teologijos, todėl, žmonių priimamas įvairiais būdais, duoda pradžių daugialypėms teologijomis. Tad teologijos vienybė reikalauja ne vienodumo, bet kad žvilgsnis būtų sutelktas į Dievo žodį ir jo nesuskaičiuojami turtai išskleisti teologijomis, gebančiomis plėtoti dialogą ir bendrauti viena su kita. Panašiai teologijų pliuralumas turėtų reikšti ne fragmentaciją ar nesantaiką, bet Dievo vienos išganingosios tiesos tyrinėjimą gausybe būdų.

1. Dievo Žodžio primatas

6. „Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas“ (*Jn* 1, 1). Jono evangelija pradeda „prologu“. Šiuo himnu pabrėžiamas Apreiškimo kosminis matmuo ir viršūnė – Dievo Žodžio įsikūnijimas. „Jame buvo gyvybė, ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa“ (*Jn* 1, 3–4). Kūrinija ir istorija yra erdvė ir laikas, kur apsirėškia Dievas. Pasaulis, Dievo sukurtas per Žodį (plg. *Pr* 1), vis dėlto sykiu yra ir aplinka žmonėms atmesti Dievą. Tačiau Dievo meilė jiems visada neišmatuojamai stipresnė; „šviesa spindi tamsoje, ir tamsa jos neužgožė“ (*Jn* 1, 5). Sūnaus įsikūnijimas yra tos neišjudinamos meilės viršūnė: „Tas Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų; mes regėjome jo šlovę – šlovę Tėvo viešpatavimo Sūnaus,

pilno malonės ir tiesos“ (*Jn* 1, 14). Dievas, kaip pasauli mylintis Tėvas (plg. *Jn* 3, 16, 35), apreiškiamas apreiškiant nukryžiuotą ir prisikėlusį Jėzų Kristų, Dievo Sūnų ir „pasaulio Išganytoją“ (*Jn* 4, 42). „Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o dabar dienų pabaigoje jis prabilo į mus per Sūnų, kurį paskyrė visatos paveldėtoju ir per kurį sukūrė pasaulius“ (*Žyd* 1, 1–2). „Dievo niekas niekada nėra matęs, tik tai viengimis Sūnus – Dievas, Tėvo prieglobstyje esantis, mums jį atskleidė“ (*Jn* 1, 18).

7. Bažnyčia didžiai gerbia Raštą, bet svarbu suprasti, kad krikščionių tikėjimas nėra „knygos religija“; „krikščionybė yra Dievo žodžio religija, ne rašytinio, nebylaus žodžio, bet žmogumi tapusio, gyvojo Žodžio“ (11). Dievo evangelija yra iš pagrindų paliudyta ir Senojo, ir Naujojo Testamento raštų (12). Raštai, „būdami Dievo įkvėpti ir vieną kartą visiems laikams parašyti, nepakeistą pateikia paties Dievo žodį, ir jų dėka iš pranašų bei apaštalų lūpų suskamba Šventosios Dvasios balsas“ (13). Tradicija yra ištikimas perteikimas Dievo Žodžio, paliudyto Raštų kanone pranašų bei apaštalų ir taip pat Bažnyčios *leiturgia* (liturgijoje), *martyria* (liudijime) ir *diakonia* (tarnystėje).

8. Šv. Augustinas rašė, kad įkvėptieji autoriai girdėjo Dievo žodį ir perteikė jį savo žodžiais: „Dievas kalba per žmogų žmogišku būdu ir taip kalbėdamas ieško mūsų“ (14). Šventoji Dvasia ne tik įkvėpė bibliinius autorius surasti tinkamų liudijimo žodžių, bet ir padeda kiekvienos epochos Biblijos skaitytojams suprasti Dievo žodį, perteiktą žmogiškais Šventojo Rašto žodžiais. Santykis tarp Rašto ir Tradicijos šaknėjasi tiesoje, Dievo apreikštoje savo Žodyje mūsų išganymui: „Šventasis Raštas tvirtai, ištikimai ir be klaidos moko tiesos, kurią Dievas panoro pateikti šventosiose knygos mūsų išganymui“ (15), o Šventoji Dvasia per amžius veda „tikinčiuosius į visą tiesą ir gaušiai juose pasėja Kristaus žodį (plg. *Kol* 3, 16)“ (16). „Dievo Žodis dovanojasi Šventajame Rašte kaip įkvėptame Apreiškimo liudijime, kuris kartu su Bažnyčios gyvąja Tradicija yra aukščiausia tikėjimo taisyklė“ (17).

9. Katalikų teologijos kriterijus yra Dievo Žodžio primato pripažinimas. Dievas kalba daugeliu įvairių būdų – per kūriniją, pranašus ir išminčius, Šventąjį Raštą ir galiausiai per Jėzaus Kristaus, įsikūnijusio Žodžio, gyvenimą, mirtį ir prisikėlimą (plg. *Žyd* 1, 1–2).

2. Tikėjimas – atsakas į Dievo žodį

10. Šv. Paulius Laiške romiečiams rašo: „Tikėjimas iš klausymo, klausymas – kai skelbiamas Kristaus žodis“ (*Rom* 10, 17). Čia jis įvardija du svarbius dalykus. Viena vertus, aiškina, kad tikėjimas kyla iš Dievo žodžio klausymo ir visada „Šventosios Dvasios galybe“ (*Rom* 15,

19). Kita vertus, nurodo, kaip Dievo žodis pasiekia žmogaus ausis iš esmės per tuos, kurie yra pasiūsti skelbti Dievo žodžio ir žadinti tikėjimo (plg. *Rom* 10, 14–15). Vadinasi, Dievo žodis, skirtas visiems laikams, gali būti autentiškai skelbiamas tik remiantis apaštalais (plg. *Ef* 2, 20–22) ir apaštališkąja įpėdinyste (plg. *1 Tim* 4, 6).

11. Kadangi Jėzus Kristus, įsikūnijęs Žodis, pats yra „viso Apreiškimo tarpininkas ir drauge pilnatvė“ (18), atsakas, kurio siekia Žodis, būtent tikėjimas, irgi turi būti asmeniškasis. Tikėdamas žmogus patiki Dievui visą savo protą ir valią, „visiškai paklusdamas“ atsiskleidžiančiam Dievui (19). Tad „tikėjimo klusnumas“ (*Rom* 1, 5) yra susijęs su asmeniu. Tikėdami žmonės atveria ausis Dievo žodžiui, o lūpomis jam meldžiasi ir jį aukština, atveria savo širdis Dievo meilei, kuri įliejama dovanojant Šventąją Dvasią (plg. *Rom* 5, 5), ir Šventosios Dvasios galybe yra „pertekę vilties“ (*Rom* 15, 13), vilties, kuri „neapgauna“ (*Rom* 5, 5). Tad gyvas tikėjimas gali būti suprantamas kaip aprėpiantis ir viltį, ir meilę. Negana to, Paulius pabrėžia, kad Dievo žodžio pažadintas tikėjimas gyvena širdyje ir duoda pradžią žodiniam išpažinimui: „Jeigu lūpomis išpažinsi Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas jį prikėlė ir iš numirusių, būsi išgelbėtas. Širdimi priimtas tikėjimas veda į teisumą, o lūpomis išpažintas – į išganyimą“ (*Rom* 10, 9–10).

12. Tad tikėjimas yra Dievo patyrimas, apimantis jo pažinimą, nes apreiškimas leidžia priėti prie mus gelbėjančios (plg. *2 Tes* 2, 13) ir išlaisvinančios (plg. *Jn* 8, 32) Dievo tiesos. Paulius rašo galatams, kad tikintieji yra „pažinę Dievą arba, geriau sakant, Dievo pažinti“ (*Gal* 4, 9; plg. *1 Jn* 4, 16). Be tikėjimo šios tiesos nebūtų įmanoma išvelgti, nes ji apreikšta Dievo. Be to, tiesa, apreikšta Dievo ir priimta tikėjimu, nėra iracionali. Priešingai, ji duoda pradžią „dvasiniam garbinimui“ (*logiké latreía*), anot Pauliaus, susijusiam su proto atnaujinimu (*Rom* 12, 1–2). Tai, kad Dievas egzistuoja ir yra vienas, kad yra Kūrėjas ir istorijos Viešpats, pasak ilgos tradicijos, aptinkamos Senajame (plg. *Išm* 13, 1–9) ir Naujajame Testamente (plg. *Rom* 1, 18–23), padedamam proto galima pažinti iš kūrinijos (20). Tačiau tai, kad pats Dievas apsiėškė per savo Sūnaus įsikūnijimą, gyvenimą, mirtį ir prisikėlimą dėl pasaulio išganyimo (plg. *Jn* 3, 16) ir kad Dievas savo vidiniame gyvenime yra Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia, galima pažinti tik tikėjimu.

13. „Tikėjimas“ yra ir įsitikinimo ar pasitikėjimo aktas, ir tai, kuo tikima ar kas išpažįstama, atitinkamai *fides qua* ir *fides quae*. Abu aspektai vienas nuo kito neatsiejami, nes pasitikėjimas yra suprantamo turinio žinios laikymasis, o išpažinimas negali būti tik lūpomis ištariami žodžiai, bet turi kilti iš širdies. Tikėjimas yra vienu metu giliai ir asmeninė, ir bažnytinė tikrovė. Išpažindami savo tikėjimą,

krikščionys sako ir „Aš tikiu“, ir „Mes tikime“. Tikėjimas išpažįstamas Šventosios Dvasios bendrystėje (*koinonia*) (plg. 2 Kor 13, 13), visus tikinčiuosius suvienijančioje su Dievu ir tarp savęs (plg. 1 Jn 1–3) ir labiausiai pasireiškiančioje Eucharistijoje (plg. 1 Kor 10, 16–17). Tikėjimo išpažinimai tikinčiųjų bendruomenėje plėtojosi nuo ankstyviausių laikų. Visi krikščionys pašaukti asmeniškai liudyti savo tikėjimą, bet išpažinimai leidžia jį išpažinti Bažnyčiai kaip tokiai. Toks išpažinimas atitinka apaštalių mokymą, Gerąją Naujieną, kuria Bažnyčia remiasi ir per kurią yra išganoma (plg. 1 Kor 15, 1–11).

14. „Buvo tautoje ir netikrų pranašų, kaip ir tarp jūsų bus netikrų mokytojų, kurie įves pražūtingų klaidamokslių“ (2 Pt 2, 1) (21). Naujajame Testamente gausu liudijimų, kad nuo pat Bažnyčios pradžios kai kurie vis siūlydavo „eretišku“ bendro tikėjimo aiškinimų, priešingų Apaštalių Tradicijai. Pirmajame Jono laiške atskyrimas nuo meilės bendrystės yra klaidingo mokymo ženklas (1 Jn 2, 18–19). Vadinas, erezija ne tik iškraipo Evangeliją, bet ir griaua bažnytinę bendrystę. „Erezija yra pakrikštyto žmogaus atkaklus bet kurios dievišku ir katalikišku tikėjimu tikėtinos tiesos neigimas arba atkaklus abejojimas tokia tiesa“ (22). Nusizengusieji tokiu užsispyrėliškumu Bažnyčios mokymo atžvilgiu klusnumą Dievo žodžiui (formalųjį tikėjimo motyvą), *fides qua*, pakeičia savo pačių sprendimu. Erezija primena, kad Bažnyčios bendrystę galima išsaugoti tik remiantis sveiku Katalikų tikėjimu, ir akina Bažnyčią vis giliau ieškoti tiesos bendrystėje.

15. Katalikų teologijos kriterijus yra tai, kad ji savo versme, kontekstu ir norma laiko Bažnyčios tikėjimą. Teologija neperskiria *fides qua* ir *fides quae*. Ji dėsto apaštalių mokymą, Gerąją Naujieną apie Jėzų Kristų taip, kaip skelbia Raštai (plg. 1 Kor 15, 3–4), laikomi Bažnyčios tikėjimo taisykle ir akstinu.

3. Teologija – tikėjimo supratimas

16. Tikėjimo aktas, kuriuo atsiliepiama į Dievo žodį, tikinčiojo protą atveria naujiems horizontams. Šv. Paulius rašo: „Pats Dievas, kuris yra taręs: Iš tamsos tenušvinta šviesa!, sušvito mūsų širdyse, kad pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide“ (2 Kor 4, 6). Šioje šviesoje tikėjimas naujai kontempliuoja visą pasaulį, mato jį tikriau, nes, įgalintas Šventosios Dvasios, žvelgia į jį iš paties Dievo perspektyvos. Štai kodėl šv. Augustinas visus ieškančius tiesos kviečia „tikėti, kad suprastum [*crede ut intelligas*]“ (23). Pasak šv. Pauliaus, gavome „iš Dievo einančią Dvasią, kad pažintume mums suteiktas Dievo dovanas“ (1 Kor 2, 12). Negana to, tos dovanos galia esame įtraukti net į paties Dievo supratimą, nes „Dvasia visa pažįsta, net Dievo gelmes“ (1 Kor 2, 10). Mokydamas, kad „turime Kristaus išmonę“ (1 Kor 2,

16), šv. Paulius suponuoja, jog Dievo malone per Kristaus pažinimą tam tikru mastu pažįstame Tėvą ir dalyvaujame paties Dievo savižinoje.

17. Tikėjimu gavę „nesuvokiamus Kristaus turtus“ (Ef 3, 8), tikintieji trokšta vis pilnatviškiau pažinti tai, kuo tiki, svarstydami tai savo širdyje (plg. Lk 2, 19). Vadovaujami Dvasios ir panaudodami visus intelekto išteklius, jie siekia pasisavinti suprantamą Dievo žodžio turinį, kad jis jų tikėjimą apšviestų ir maitintų. Jie prašo Dievą, kad būtų „pilni Dievo valios pažinimo su visa išmintimi ir dvasiniu supratimu“ (Kol 1, 9). Tai yra tikėjimo supratimo (*intellectus fidei*) kelias. Pasak šv. Augustino aiškinimo, jis kyla iš pačios tikėjimo dinamikos: „Tam, kuris protu dabar supranta tai, kuo anksčiau tik tikėjo, neabejotinai teiktina pirmenybė to, kuris vis dar trokšta suprasti, kuo tiki, atžvilgiu; bet jei kas nors to netrokšta ir mano, kad tais dalykais, kuriuos galima suprasti, užtenka tikėti, tas ignoruoja patį tikėjimo tikslą“ (24). Tokios pastangos suprasti tikėjimą savo ruožtu maitina jį ir įgalina augti (25). Tad „tikėjimas ir protas – lyg du sparnai, kuriais žmogaus dvasia pakyla į tiesos kontempliavimą“ (26). *Intellectus fidei* kelias prasideda nuo įsitikinimo, kuris yra jo versmė ir nuolatinis pradai, ir nueina iki regėjimo šlovėje (palaimingasis regėjimas; plg. 1 Jn 3, 2), kurio anticipacija yra *intellectus fidei*.

18. Bažnyčios gyvenime ir tikinčiųjų bendruomenėje *intellectus fidei* reiškiasi įvairiomis formomis, tai priklauso nuo tikinčiųjų skirtingų dovanų (*lectio divina*, meditacija, pamokslų sakymas, teologija kaip mokslas ir pan.). Teologija griežtąja prasme tai tampa tada, kai tikintysis imasi pateikti krikščioniškąjį slėpinį racionaliai ir mokliškai. Tad teologija yra *scientia Dei* tiek, kiek racionaliai dalyvauja Dievo savęs ir visų daiktų pažinime.

19. Katalikų teologijos kriterijus yra tai, kad jai kaip tikėjimo mokslui, „supratimo siekiančiam tikėjimui [*fides quaerens intellectum*]“ (27), būdingas racionalus matmuo. Teologija stengiasi suprasti, ką tiki Bažnyčia, kodėl ji tai tiki ir ką įmanoma žinoti *sub specie Dei*. Kaip *scientia Dei*, teologija siekia racionaliai ir sistemingai suprasti išganingą Dievo tiesą.

2 SKYRIUS

BAŽNYČIOS LAIKYMASIS BENDRYSTĖS

20. Natūrali teologijos vieta yra Bažnyčia, suburta Dievo žodžio. Teologijos bažnytiškumas yra pamatinis teologinės užduoties aspektas, nes teologija remiasi tikėjimu, o pats tikėjimas yra ir asmeninis, ir bažnytinis. Dievo apreiškimas buria ir atnaujina Dievo tautą, ir būtent per Bažnyčią teologams tenka jų tyrimo objektas. Katalikų teologijoje daug kalbama apie teologijos *loci*,

t. y. pamatinius atspirties taškus vykdant teologinę užduotį (28). Svarbu ne tik žinoti *loci*, bet ir jų santykinį svarumą bei santykį tarp jų.

1. Rašto studijos – teologijos siela

21. „Šventųjų tekstų studijos“ turėtų būti „šventosios teologijos siela“ (29). Tokia yra Vatikano II Susirinkimo pamatinė ištara teologijos atžvilgiu. Popiežius Benediktas XVI pakartoja: „Kai teologija savo esme nėra Bažnyčios Rašto aiškinimas, tokia teologija nebeturi savo pamato“ (30). Visa teologija turi atitikti Raštą, o Raštas – palaikyti ir lydėti visą teologijos darbą, nes jai rūpi „Evangelijos tiesa“ (*Gal 2, 5*), ir teologija tą tiesą gali pažinti tik tyrinédama jos normatyvinę liudijimą Šventojo Rašto kanone (31) ir susiedama žmogiškuosius Biblijos žodžius su gyvuju Dievo Žodžiu. „Katalikų egzegezams niekada nevalia užmiršti, kad tai, ką jie aiškina, yra Dievo žodis... Jie savo darbo tikslą pasiekis tik tada, kai biblinius tekstus aiškina kaip Dievo žodį mūsų dienoms“ (32).

22. Konstitucijoje *Dei Verbum* egzegezės užduotis nusakoma kaip išvelgimas to, ką Dievas „nori mums pasakyti“ (33). Norédama suprasti ir paaiškinti biblinius tekstus (34), ji turi pasitelkti visus tinkamus filologinius, istorinius ir literatūrinius metodus ir siekti aiškinti ir suprasti Šventąjį Raštą turédama prieš akis jo paties kontekstą ir laikotarpį. Taip metodologiškai atsižvelgiama į apreiškimo istoriškumą. Konstitucijos *Dei Verbum* 12-ajame skirsnyje konkrečiai pabrėžiama būtinybė atsižvelgti į literatūrines formas: „Juk tiesą vis kitaip pateikia ir skirtingai išreiškia ir įvairiopa istorinis tekstas, ir pranašystė, ir poezija, ir dar kitoks raiškos būdas.“ Po Susirinkimo išplétota papildomų metodų, galinčių iškelti aikštén naujų Rašto prasmės aspektų (35). Bet *Dei Verbum* 12 skirsnyje vis dėlto nurodoma, jog, norint paisyti Biblijos dieviškojo matmens ir siekti, kad teologinė interpretacija tikrai atitiktų Raštą, būtina atsižvelgti į „tris pagrindinius kriterijus“ (36) – į Rašto vienybę, gyvąją Tradiciją ir tikėjimo analogiją (37). Susirinkimas mini Rašto vienybę, nes Biblija visą išganymo tiesą liudija tik savo daugialype visuma (38). Egzegezė išrutuliojo metodologinių būdų, kaip atsižvelgti į visą Rašto kanoną kaip į hermeneutinį atramos tašką Raštui aiškinti. Todél galima pasverti skirtingų knygų ir perikopių vietas ir turinio reikšmingumą. Apskritai Susirinkimas moko, kad egzegezė turėtų stengtis skaityti ir aiškinti biblinius tekstus plačioje Dievo tautos, amžių raidoje palaikomos Šventosios Dvasios veikimo, tikėjimo ir gyvenimo aplinkoje. Bûtent tokia kontekste egzegezė ieško tiesioginės prasmės ir atsiveria dvasinei ar pilnatviškesnei Rašto prasmei (*sensus plenior*) (39). „Tiktai išlaikant abu metodologinius lygmenis, istorinį kritinį ir teologinį, galima kalbėti apie teologinę egzegezę – šią Knygą atitinkančią egzegezę“ (40).

23. Konstitucijoje *Dei Verbum* Šventojo Rašto studijas įvardijant kaip teologijos „sielą“, galvoje turétos visos teologijos disciplinos. Remtis Rašto ir Tradicijos liudijamu apreiškimoju Dievo Žodžiu yra teologijai keliamas esminis reikalavimas. Jos pirmutinė užduotis yra aiškinti Dievo tiesą kaip išganingąją tiesą. Akinama Vatikano II Susirinkimo, teologija visame savo darbe siekia atidžiai atsižvelgti į Dievo žodį, taigi ir į Rašto liudijimą (41). Tad teologiniuose dëstymuose pagrindinems biblinėms temoms skirtinas pirmutinis dëmesys (42). Tokia nuostata visų pirma atitinka nuostatą Bažnyčios tėvų, kurie pirmiausia ir iš esmės yra „Šventojo Rašto komentotojai“ (43) ir atveria ekumeninio bendradarbiavimo galimybe: „Bendras Rašto klausymasis veda prie meilės dialogo ir leidžia augti tiesos dialogui“ (44).

24. Katalikų teologijos kriterijus yra nuolatinis rėmimasis kanoniniu Rašto liudijimu ir pastangos į tą liudijimą išaknydinti visą Bažnyčios mokymą ir praktiką, nes „visas Bažnyčios skelbimas, kaip ir pati krikščionių religija, turi būti Šventojo Rašto gaivinamas ir vedamas“ (45). Teologija turėtų stengtis plačiai atverti Raštus krikščionių tikintiesiems (46), idant tikintieji prisiliestų prie gyvojo Dievo Žodžio (plg. *Žyd 4, 12*).

2. Ištikimybė Apaštalų Tradicijai

25. Apaštalų darbuose aprašomas ankstyvosios krikščionių bendruomenės gyvenimas, kuris yra visų laikų Bažnyčios pagrindas: „Jie ištvermingai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų“ (*Apd 2, 42*; plg. *Apr 1, 3*). Tokiu glaustu apibūdinimu pasakojimo apie Sekminių šventę pabaigoje, kai Šventoji Dvasia atvėrė apaštalų lūpas skelbti ir paskatino daugelį juos girdėjusiųjų įtikėti, pabrėžiami įvairūs esminiai Dvasios nenutrūkstamo veikimo Bažnyčioje aspektai. Čia jau užbėgant į priekį pateikiami Bažnyčios mokymo ir sakramentinio gyvenimo, jos dvasingumo ir įsipareigojimo mylėti artimą metmenys. Visa tai prasi-dėjo apaštališkojoje bendruomenėje, o tokios visos gyvenenos perdavimas Dvasioje yra Apaštalų Tradicija. Esminiai šios Tradicijos elementai yra *lex orandi* (maldos taisyklė), *lex credendi* (tikėjimo taisyklė) ir *lex vivendi* (gyvenimo taisyklė). Kalbédamas apie „perdavimą“ to, ką yra pats „gavęs“ (plg. *1 Kor 15, 1–11*; plg. taip pat *1 Kor 11, 23–26*), Paulius kaip tik turi galvoje Tradiciją, į kurią kaip apaštalas buvo įtrauktas.

26. Tad Tradicija yra tai, kas gyva ir gyvybiškai svarbu, besirutuliojantis procesas, kuriame tikėjimo vienybė reiškiasi kalbų ir kultūrų įvairove. Jei sustingsta, ji liaujasi būti Tradicija. „Šventosios Dvasios globojama, ši apaštalų kilmės Tradicija Bažnyčioje pažengia pirmyn, nes didėja ir perduotų dalykų, ir žodžių supratimas <...>. Tad

Bažnyčia per šimtmečius vis toliau žengia į dieviškosios tiesos pilnatvę, kol išsipildys Dievo žodžiai“ (47). Tradicija randasi galia Šventosios Dvasios, kuri, kaip Jėzus pažadėjo savo mokiniams, veda Bažnyčią į tiesos pilnatvę (plg. *Jn* 16, 13) įtvirtindama Jėzaus atminimą (plg. *Jn* 14, 26), neleisdama Bažnyčios tikintiesiems nutolti nuo jos apaštališkosios kilmės, įgalindama patikimai perteikti tikėjimą ir akindama vis naujai pateikti Evangeliją vadovaujant ganytojams, kurie yra apaštalų įpėdiniai (48). Tad esminiai Tradicijos elementai yra štai tokie: nuolat atnaujinamos Šventojo Rašto studijos, liturginis garbinimas, dėmesys tam, ko amžių tėkmėje mokė tikėjimo liudytojai, tikėjimą auginti skatinanti katechezė, praktinė Dievo ir artimo meilė, struktūruota bažnytinė tarnyba ir Magisteriumo tarnavimas Dievo žodžiui. Tai, kas perduodama, „apima visa, kas padeda Dievo tautai šventai gyventi ir auginti jos tikėjimą“. „Bažnyčia savo mokymu, gyvenimu ir apeigomis pratęsia bei perduoda visoms kartoms visa, kas ji yra, ir visa, kuo ji tiki“ (49).

27. „Bažnyčios šventųjų tėvų žodžiai liudija, kokia gyva ši Tradicija, kurios turtai iliejami į Bažnyčios tikėjimo ir maldos veiklą bei gyvenimą“ (50). Kadangi Rytų ir Vakarų Bažnyčios tėvai prisidėjo prie apreikštosios tiesos „ištikimo perteikimo ir plėtojimo“ (51), jų raštai Katalikų teologijai yra ypatingas atramos taškas (*locus*). Tradicija, pažinta ir įgyvendinta Bažnyčios tėvų, buvo daugiaabriaunė ir alsavo gyvybe, kaip liudija liturginių šeimų ir dvasinių bei egzegetinių teologinių tradicijų (pvz., Aleksandrijos ir Antiochijos mokyklose) gausa, įvairovė, tvirtai įsišaknijusi viename tikėjime ir jo vienijama. Didžiųjų teologinių IV ir V a. ginčų metu mokymo atitikimas Bažnyčios tėvų vieningą nuomonę laikytas tikratikystės, o to stygius – erezijos įrodymu (52). Augustinui vieningas Bažnyčios tėvų liudijimas buvo Bažnyčios balsas (53). Chalkedono ir Tridento Susirinkimai savo iškilmingas deklaracijas pradeda formule: „Remiantis šventaisiais Tėvais...“ (54), o Tridento ir Vatikano I Susirinkimas aiškiai nurodė, kad Bažnyčios tėvų „vieningas sutarimas“ yra patikimas Rašto aiškinimo vadovas (55).

28. Daugelis Bažnyčios tėvų buvo vyskupai, apaštalų pavyzdžiu rinkdavęsi su savo broliais vyskupais į susirinkimus, pirma į regioninius, paskui į pasaulinius, arba „ekumeninius“, nuo ankstyviausių amžių ženklusius Bažnyčios gyvenimą (plg. *Apd* 15, 6–21). Susidūrę su kristologinėmis ir trinitarinėmis erezijomis, kėlusiomis grėsmę tikėjimui ir Bažnyčios vienybei patristiniu periodu, vyskupai susirinkdavo į didžiuosius visuotinius susirinkimus – Nikėjos I, Konstantinopolio I, Efezo, Chalkedono, Konstantinopolio II, Konstantinopolio III ir Nikėjos II – pasmerkti klaidų ir skelbti tikro tikėjimo išpažinimais ir tikėjimo apibrėžimais. Šie susirinkimai savo mokymą, ypač iškilmingus apibrėžimus, nustatė

kaip visuotinai įpareigojančias normas; šie apibrėžimai išreiškia Apaštalų Tradiciją bei jai priklauso ir toliau tarnauja Bažnyčios tikėjimui ir vienybei. Vėlesni susirinkimai, Vakaruose pripažinti visuotiniais, tęsė tą tradiciją. Vatikano II Susirinkimas, kalbėdamas apie mokymo tarnybą, arba popiežiaus ir Bažnyčios vyskupų Magisteriumą, pareiškia, jog vyskupai moko neklystamai, kai, kartu su Romos vyskupu susirinkę į visuotinį susirinkimą arba pasklidę pasaulyje, bet bendrystėje su juo, sutaria, kad tam tikras mokymas, susijęs su tikėjimu ar morale, yra „galutinis“. Pats popiežius, vyskupų kolegijos galva, neklystamai moko tada, kai „kaip aukščiausiasis ganytojas“ „galutiniu aktu“ skelbia „kokį nors tikėjimo arba dorovės mokymo dalyką“ (56).

29. Katalikų teologija pripažįsta visuotinių susirinkimų mokymo autoritetingumą, paprastą ir visuotinį vyskupų Magisteriumą ir popiežiaus Magisteriumą. Ji pritaria ypatingam dogmų statusui, t. y. ištaroms, „kuriomis Bažnyčia apreikštąją tiesą pateikia galutiniu ir visuotiniu Bažnyčią saistančiu būdu taip, kad jos neigimas atmetamas kaip erezija ir skelbiamas anatema“ (57). Dogmos yra gyvosios ir tebesirutuliojančios Apaštalų Tradicijos dalis. Teologai suvokia sunkumus, susijusius su jų aiškinimu. Pavyzdžiui, tiksliai apibrėžtą klausimą būtina suprasti jo istorinio konteksto šviesoje ir įžvelgti, kaip dogmos reikšmė ir turinys susiję su jos formuluote (58). Vis dėlto dogmos yra patikimi atsparos taškai Bažnyčios tikėjimui ir kaip tokios taikomos teologiniuose apmąstymuose ir samprotavimuose.

30. Katalikų akimis, Raštas, Tradicija ir Bažnyčios Magisteriumas neatskiriama tarpusavyje susiję. „Šventoji Tradicija ir Šventasis Raštas sudaro vieną šventą Bažnyčiai pavestą Dievo žodžio lobį“, o „pareiga autentiškai aiškinti užrašytąjį arba perduotąjį Dievo žodį pavesta tik gyvajam Bažnyčios Magisteriumui“ (59). Šventasis Raštas nėra tiesiog tekstas, tai „*locutio Dei*“ (60) ir „*verbum Dei*“ (61), iš pradžių paliudyti Senojo Testamento pranašų ir galiausiai apaštalų Naujajame Testamente (plg. *Rom* 1, 1–2). Atsiradęs Dievo tautoje ir vieningai sujungtas, skaitomas bei aiškinamas Dievo tautos, Šventasis Raštas priklauso Bažnyčios Tradicijai kaip kanoninis visų laikų tikėjimo liudijimas. Iš tiesų „Raštas yra pirmutinis rašytinės tradicijos narys“ (62). „Raštas skelbtinas, klausytinas, skaitytinas, priimtinas kaip Dievo žodis ir juo gyventina kaip Dievo žodžiu, sekant apaštališkosios Tradicijos, nuo kurios jis neatsiejamas, pėdomis“ (63). Šis procesas palaikomas Šventosios Dvasios, kurios dėka „Evangelijos balsas gyvai skamba Bažnyčioje ir per ją – visame pasaulyje“ (64). „Šventasis Raštas yra Dievo kalba ta prasme, kad parašytas Šventosios Dvasios įkvėpimu, o šventoji Tradicija Jėzaus Kristaus ir Šventosios Dvasios patikėtą apaštalamis Dievo žodį nepažeistą perduoda jų įpėdi-

niams, idant šie, tiesos Dvasios nušviesti, ištikimai jį saugotų, aiškintų ir skleistų. Todėl Bažnyčia ne vien iš Šventojo Rašto semiasi tikrumo apie visa, kas apreikšta“ (65). Ji taip pat jo semiasi iš Apaštalų Tradicijos, nes ši yra Bažnyčios Dievo žodžio klausymosi gyvasis procesas.

31. Vatikano II Susirinkimas skyrė Tradiciją nuo tradicijų, priklausančių konkrečioms Bažnyčios istorijos laikotarpiams arba konkrečioms regionams bei tokioms bendruomenėms kaip vienuolijoms ar tam tikros vietinės Bažnyčios (66). Skirti Tradiciją ir tradicijas buvo viena iš Katalikų teologijos didesnių užduočių nuo Vatikano II Susirinkimo ir apskritai teologijos pastaraisiais dešimtmečiais (67). Ši užduotis artimai susijusi su Bažnyčios visuotinumumu ir daugeliu ekumeninių padarinių. Pavyzdžiui, kyla daug klausimų: „Ar imanoma tiksliau nusakyti, kas yra vienos Tradicijos turinys, ir kokiomis priemonėmis? Ar visose tradicijose, vadinančiose save krikščioniškosiomis, glūdi Tradicija? Kaip galėtume atskirti tradicijas, įkūnijančias tikrąją Tradiciją, nuo vien žmogiškųjų tradicijų? Kur autentiška Tradicija ir kur nuskurdusios ar net iškreiptos tradicijos?“ (68). Viena vertus, teologija turėtų parodyti, kad Apaštalų Tradicija nėra kažkoks abstraktus dalykas, bet konkrečiai egzistuoja Bažnyčioje susidariusiose skirtingose tradicijose. Kita vertus, teologija turi pasverti, kodėl tam tikros tradicijos būdingos ne visai Bažnyčiai, bet tik konkrečioms vienuolijoms, vietinėms Bažnyčioms ar konkrečioms istoriniams laikotarpiams. Kritiška nuostata Apaštalų Tradicijos atžvilgiu nederama, tačiau *tradicijos* visada turi būti atviros kritikai, kad vyktų Bažnyčiai būtinas „nuolatinis atsinaujinimas“ (69) ir kad Bažnyčia nuolatos atsinaujintų remdamasi savo vienu pagrindu, būtent Jėzumi Kristumi. Tokia kritika siekiama patikrinti, ar tam tikra tradicija iš tiesų išreiškia Bažnyčios tikėjimą konkrečioje vietoje ir konkrečiu laiku, ir atitinkamai sustiprinti ar pataisyti ją per sąlytį su gyvuoju tikėjimu visur ir visada.

32. Ištikimybė Apaštalų Tradicijai yra Katalikų teologijos kriterijus. Tokia ištikimybė reikalauja veikliai ir įžvalgiai priimti besirutuliojančios Apaštalų Tradicijos įvairius liudijimus bei apraiškas. Tai suponuoja Šventojo Rašto, liturgijos ir Bažnyčios tėvų bei mokytojų raštų studijas ir dėmesį Magisteriumo mokymui.

3. Dėmesys *sensus fidelium*

33. Pirmajame laiške tesalonikiečiams šv. Paulius rašo: „Todėl mes be paliovos dėkojame Dievui, kad, priėmę mūsų paskelbtąjį Dievo žodį, jūs priėmėte jį ne kaip žmogaus žodį – bet, kas jis iš tikro yra – kaip Dievo žodį, kuris ir veikia jummyse, tikintieji“ (1 Tes 2, 13). Šiais žodžiais iliustruojama tai, ką Vatikano II Susirinkimas pavadino „antgamtiniu visos tautos tikėjimo jausmu [*sensus fidei*]“ (70) ir „dvasinių dalykų, kuriuos jie [tikintieji] patiria, giluminiu suvokimu“ (71), t. y. *sensus fidelium*. Tikėjimo subjektas yra visa Dievo tauta, Dvasios galia patvirtinanti Dievo žodį. Štai kodėl Susirinkimas pabrėžia, kad visa Dievo tauta yra Jėzaus pranašiškosios tarnybos dalininkė (72) ir kad, Šventosios Dvasios patepta (plg. 1 Jn 2, 20, 27), ji „tikėdama negali klysti“ (73). Ganytojai, kurie Dievo tautai vadovauja sergėdami jos tikėjimą, patys pirmiausia visi yra tikinčiųjų bendrystės nariai. Todėl konstitucijoje *Lumen gentium* pirmiausia kalbama apie Dievo tautą ir apie *sensus fidei*, kurį ji patiria (74), ir tada apie *sensus fidei* vyskupų (75), kurie, apaštališkosios įpėdinystės galia tapę vyskupais ir gavę jiems būdingą *charisma veritatis certum* [tikrą tiesos charizmą] (76), kaip kolegija hierarchinėje bendrystėje su savo galva, Romos vyskupu ir šv. Petro įpėdiniu Apaštalų Soste (77), sudaro Bažnyčios Magisteriumą. Panašiai konstitucijoje *Dei Verbum*, prieš nurodant, kad popiežiumi ir vyskupams tenka užduotis autentiškai aiškinti Dievo žodį, mokoma, jog Dievo žodis „pavestas Bažnyčiai“, ir minima „visa šventoji tauta“, kuri prie jo prisiriša (78). Tokia seka Katalikų teologijai iš pagrindų svarbi. Pasak šv. Augustino, „*Vobiscum sum episcopus, vobiscum sum christianus*“ (79).

34. Būtina tinkamai suvokti *sensus fidei* ar *sensus fidelium* prigimtį ir vietą. *Sensus fidelium* nėra tiesiog daugumos nuomonė tam tikru laikotarpiu ar tam tikroje kultūroje nei antrinis patvirtinimas to, kas pirma mokyta Magisteriumo. *Sensus fidelium* yra visos Dievo tautos, klusnios Dievo žodžiui ir tikėjimo keliais vedamos savo ganytojų, *sensus fidei*. Tad *sensus fidelium* yra tikėjimo jausmas, giliai įsišaknijęs Dievo tautoje, priimančioje bei suprantančioje Dievo žodį Bažnyčioje ir ten juo gyvenančioje.

35. Teologams *sensus fidelium* labai svarbus. Tai ne tik dėmesio ir pagarbos objektas, bet ir jų darbo pagrindas ir *locus*. Viena vertus, teologai priklauso nuo *sensus fidelium*, nes jų tyrinėjamas ir aiškinamas tikėjimas gyvena Dievo tautoje. Todėl akivaizdu, kad, norėdami jį tikrai suvokti, teologai patys turi dalyvauti Bažnyčios gyvenime. Kita vertus, dalis ypatingos teologų tarnystės Kristaus Kūne yra būtent aiškinti Bažnyčios tikėjimą, atrandamą Raštuose, liturgijoje, išpažinimuose, dogmose, katekizmuose ir pačiame *sensus fidelium*. Teologai padeda išskaidrinti ir suformuluoti *sensus fidelium* turinį pripažindami ir parodydami, kad klausimai, susiję su tikėjimo tiesa, gali būti sudėtingi ir turi būti tiksliai ištirti (80). Jiems taip pat kartais tenka pareiga ištikimybės Apaštalų Tradicijai labui kritiškai išnagrinėti liaudiškojo pamaldumo apraiškas, naujas minties sroves ir sąjūdžius Bažnyčioje. Teologų kritiniai vertinimai visada turi būti konstruktyvūs, pateikiami nuolankiai, pagarbiai ir meilės dvasia: „Pažinimas (*gnosis*) išpučia, užtat meilė (*agape*) ugdo“ (1 Kor 8, 1).

36. Dėmesys *sensus fidelium* yra Katalikų teologijos kriterijus. Teologija turėtų stengtis atrasti ir tiksliai suformuluoti tai, ką iš tikro tiki katalikų tikintieji. Ji turi reikšti tiesą meilės dvasia, kad bręstų tikinčiųjų tikėjimas ir jie nebūtų „siūbuojami ir blaškomi bet kokio mokymo vėjelio“ (Ef 4, 14–15).

4. Atsakingas Bažnyčios Magisteriumo laikymasis

37. Magisteriumas Katalikų teologijoje yra neatskiriama pačios teologinės veiklos veiksnys, nes teologija savo objektą gauna iš Dievo per Bažnyčią, kurios tikėjimas autentiškai aiškinamas „tik gyvojo Bažnyčios Magisteriumo“ (81), t. y. popiežiaus ir vyskupų Magisteriumo. Teologijai, kad ji būtų tikėjimo pažinimas (*scientia fidei*) ir Bažnyčios užduotis, ištikimybė Magisteriumui būtina. Todėl teisinga teologinė metodologija reikalauja tinkamai suprasti Magisteriumo prigimtį bei autoritetą įvairiais lygmenimis, taip pat santykius tarp Bažnyčios Magisteriumo ir teologijos (82). Vyskupų ir teologų pašaukimas skirtingas, jiems privalu gerbti vienas kito kompetenciją, kad Magisteriumas nesusiaurintų teologijos iki mokymo atkartojimo, o teologai nesigvieštų pakeisti Bažnyčios ganytojų mokymo tarnybos.

38. Bažnyčios kaip bendrystės samprata teikia gerą kontekstą apsvarstyti, koks santykis tarp teologų ir vyskupų, tarp teologijos ir Magisteriumo gali lemti vaisingą bendradarbiavimą. Pirmiausia pripažintina, kad teologai, užsiimdami teologija, ir vyskupai, vykdydami savo pareigą mokyti, visada pavaldūs Dievo žodžio primatui ir niekada nėra aukščiau jo (83). Tad vyskupai ir teologai turėtų abipusiškai pagarbiai bendradarbiauti klusniai įsiklausydami į Dievo žodį ir jį ištikimai skelbdami, atsižvelgdami į *sensus fidelium* ir padėdami auginti bei brandinti tikėjimą, rūpindamiesi perteikti Dievo žodį būsimoms kartoms neišleidžiant iš akių naujų klausimų bei iššūkių, viltinai liudydami jau gautas dovanas. Visa tai atliekant vyskupams ir teologams tenka atitinkami vaidmenys bendrojoje misijoje (84), iš kurios kyla ir Magisteriumo, ir teologijos teisėtumas ir tikslas (85). Teologija tyrinėja ir formuluoja Bažnyčios tikėjimą, Bažnyčios Magisteriumas skelbia tą tikėjimą ir autentiškai aiškina (86).

39. Kita vertus, Magisteriumui, kad jo pareiškimai remtųsi ne tik mokymo valdžia, bet ir teologine kompetencija bei gebėjimu kritiškai vertinti, būtina teologija, todėl rengiant ir formuluojant magisterines ištaras pasitelktini teologai. Ir priešingai, Magisteriumas, autentiškai perteikiantis tikėjimo paveldą (*depositum fidei*), ypač lemtingais, išvalgumo reikalaujančiais laikotarpiais, teologijai yra būtina paspartis. Teologai turėtų pripažinti magisterinių ištarų indėlį į teologijos pažangą ir padėti šias ištaras priimti. Patys magisteriniai pareiškimai gali

skatinti teologinį apmąstymą, o teologai turėtų parodyti, koku būdu jų pačių indėlis atitinka ir skleidžia anksčiau magisterines ištaras. Bažnyčioje išties egzistuoja tam tikras teologų „magisteriumas“ (87), bet nėra vietos lygiagrečiam, priešingam ar alternatyviam magisteriumui (88) ar požiūriams, kurie atskirtų teologiją nuo Bažnyčios Magisteriumo.

40. Prireikus „autentiškai“ aiškinti tikėjimą, Magisteriumui tenka vaidmuo, kurio teologija tiesiog negali imtis. Teologija negali vyskupų sprendimo pamainyti teologų mokslinės bendruomenės sprendimu. Šios Magisteriumo funkcijos tikėjimo autentiškumo atžvilgiu priėmimas susijęs su magisterinių ištarų skirtingų lygmenų pripažinimu (89). Šie skirtingi lygmenys lemia atitinkamai diferencijuotą tikinčiųjų ir teologų atsaką. Ne visas magisterinis mokymas vienodai svarus. Tai savaime svarbu teologijos darbui, ir skirtingi lygmenys iš tiesų nusakomi tuo, kas vadinama „teologinėmis kvalifikacijomis ar cenzūromis“ (90).

41. Kaip tik dėl šio laipsniškumo klusnumas, kurį teologai kaip Dievo tautos nariai privalėtų rodyti Magisteriumui, visada susijęs su konstruktyviu kritiniu vertinimu ir komentavimu (91). „Nesutikimui“ su Magisteriumu Katalikų teologijoje nėra vietos, tačiau tyrinėjimas ir abejojimas pateisintini ir net būtini, kad teologija galėtų atlikti savo užduotį (92). Kad ir kaip būtų, teologų vien formalaus ir išorinio klusnumo ar ištikimybės nepakanaka. Teologai turėtų stengtis giliau apmąstyti Bažnyčios Magisteriumo paskelbtą tiesą ir siekti nustatyti, kokių padarinių ji turės krikščionių gyvenimui ir tiesos tarnystei. Šitai elgdami teologai atlieka savo užduotį, o Magisteriumo mokymas teologijos diskurse nesusiaurinamas vien iki dekoratyvaus citavimo.

42. Vyskupai ir teologai dažnai palaiko gerą ir kupiną abipusio pasitikėjimo bei pagarbos vieni kitų pašaukimui ir atsakomybei ryšį. Pavyzdžiui, vyskupai dalyvauja nacionaliniuose bei regioniniuose teologų sąjungų sambūriuose, formuluodami savo mokymą bei politiką, telkiasi teologus į pagalbą, lanko ir remia teologijos fakultetus bei mokyklas savo vyskupijose. Kartais tarp teologų ir vyskupų pasitaiko įtampos. Giliai išanalizavęs trijų Kristaus kaip pranašo, kunigo ir karaliaus tarnybų dinaminę sąveiką gyvajame Bažnyčios organizme, palaimintasis Johnas Henry Newmanas pripažino tokių „chroniškų susidūrimų ar priešpriešų“ galimybę, ir pravartu priminti, jog jis tai laikė „glūdint atvejo prigimtyje“ (93). Jis rašė, kad „teologija yra pamatinis reguliacinis visos Bažnyčios sistemos principas“ ir kad kartu „teologija negali visada imti viršų“ (94). Dėl įtampos tarp teologų ir Magisteriumo Tarptautinė teologijos komisija 1975 m. pareiškė: „Tikrame gyvenime įtampa

visada egzistuoja.“ „Tokia įtampa netraktuotina kaip priešiškas ar realus pasipriešinimas, bet gali būti laikoma gyvybine jėga ir paskata išvien dialogu atlikti [savo] atitinkamas užduotis“ (95).

43. Teologijos ir teologų laisvė yra ypač dominantanti tema (96). Ši laisvė „kyla iš tikros mokslinės teologų atsakomybės“ (97). Mintis laikytis Magisteriumo kartais sąlygoja kritinę priešpriešą tarp vadinamosios „mokslinės“ teologijos (nesuponuojančios tikėjimo ar bažnytinės priklausomybės) ir vadinamosios „konfesinės“ teologijos (plėtojamos religinės konfesijos rėmuose), tačiau tokia priešprieša nepagrįsta (98). Kitas diskusijas kelia tikinčiojo sąžinės laisvės ar mokslinės pažangos teologiniuose tyrinėjimuose apmąstymai, Magisteriumą kartais pateikiant kaip represinę jėgą ar pažangos stabdį. Tokių problemų tyrinėjimas yra teologijos užduoties dalis, būtent tinkamai integruoti mokslinės ir konfesinės teologijos aspektus ir teologijos laisvę regėti Dievo plano bei valios horizonte.

44. Atsakingai laikytis Magisteriumo įvairiais laipsniškumo lygmenimis yra Katalikų teologijos kriterijus. Katalikų teologai turėtų pripažinti vyskupų ir pirmiausia popiežiaus vadovaujamos vyskupų kolegijos kompetenciją autentiškai aiškinti Rašte ir Tradicijoje perduotą Dievo žodį (99).

5. Teologų draugijoje

45. Kaip ir visi krikščionių pasaulimai, teologų tarnyba yra ir asmeninė, ir bendruomeninė bei kolegine, t. y. vykdoma Bažnyčioje ir dėl Bažnyčios, puoselėjant solidarumą su turinčiais tą patį pasaulimą. Teologai pagrįstai didžiuojasi tvirtais solidarumo saitais, vienijančiais juos vieną su kitu tarnaujant Kristaus Kūnui ir pasauliui. Kaip teologijos fakultetų ir mokyklų bendradarbiai, teologijos draugijų ir sąjungų nariai, tyrimų bendradarbiai, rašytojai ir mokytojai, jie daugeliu būdų vieni kitus remia, drąsina ir įkvepia, taip pat ugdo ir pavyzdį teikia siekiantiems tapti teologais, ypač magistrantams. Nėgana to, solidarumo saitai pagrįstai toli nusidriekia erdvėje ir laike, sujungdami įvairių pasaulio šalių ir kultūrų bei skirtingų epochų ir kontekstų teologus. Toks solidarumas tikrai naudingas, jei skatina suvokti šiame tekste pateikiamus Katalikų teologijos kriterijus ir jų laikytis. Katalikų teologams stengiantis kuo geriau tarnauti pagal tikruosius savo disciplinos bruožus geriausiai gali padėti kiti katalikų teologai.

46. Šiandien tampa vis labiau įprasta bendradarbiauti tyrimų bei publikacijų projektuose tiek savoje, tiek kitose teologijos srityse. Praktikuotini pristatymai, seminariai ir konferencijos, leidžiantys pažinti ir įvertinti kitų

teologijos institucijų ir fakultetų kolegas. Nėgana to, skatintini tarpdalykiniai susitikimai ir mainai tarp teologų ir filosofų, gamtos bei visuomenės mokslininkų, istorikų ir t. t., nes, kaip nurodoma šiame tekste, teologija yra mokslas, klestintis tada, kai sąveikauja su kitais mokslais, pastariesiems irgi dalyvaujant vaisinguose mainuose su teologija.

47. Jau pati jų užduoties prigimtis dažnai verčia teologus darbuotis Bažnyčios patirties ir refleksijos priešakinėse linijose. Ypač šiandien, kai tiek pagausėjo teologų pasauliečių, turinčių patirties konkrečiose Bažnyčios ir pasaulio, Evangelijos ir gyvenimo srityse, kurios galbūt ne taip gerai pažįstamos teologams kunigams ir pašvęstiesiems asmenims, teologai vis dažniau naujomis aplinkybėmis ar naujų problemų akivaizdoje pateikia pradinę „supratimo ieškančio tikėjimo“ formulotę. Teologams reikia ir jie verti visos bažnytinės bendruomenės paramos malda ir vienas kito padaršinimo nuoširdžiai dirbujantis Bažnyčios labui, bet tokiais aplinkybėmis vis dėlto ypač svarbu rūpestingai laikytis pamatinių Katalikų teologijos kriterijų. Teologai visada turėtų pripažinti, kad jų pastangos negalutinės, ir savo darbą pateikti visai Bažnyčiai atidžiai iširti ir įvertinti (100).

48. Viena iš teologų vertingiausių tarnysčių vienas kitam yra abipusis klausinėjimas ir taisymas, t. y. viduramžių *disputatio* ir šiandienė praktika peržiūrėti vieniems kitų raštus, kad idėjas ir metodus būtų galima vis gerinti ir tobulinti, o toks procesas paprastai ir sveikai vyksta pačioje teologų bendruomenėje (101). Tačiau tas procesas gali būti lėtas ir privatus, ir ypač šiomis dienomis, kai komunikacija sparti ir idėjos mirksniu pasklinda už teologų bendruomenės griežtąją prasmę ribų, nėra nepagrįsta manyti, kad tokio savitaisos mechanizmo visais atvejais pakaks. Vyskupams, kurie prižiūri tikinčiuosius, moko juos ir jais rūpinasi, tikrai tenka teisė ir pareiga tarti savo žodį, įsikišti ir prireikus cenzūruoti teologų darbą, kuris, jų manymu, yra klaidingas ar žalingas (102).

49. Ekumeninis dialogas ir ekumeniniai tyrimai teikia nepakartojamai tinkamą ir potencialiai vaisingą sritį katalikų ir kitų krikščioniškųjų tradicijų teologams bendradarbiauti. Šioje srityje giliai apmąstomi tikėjimo, prasmės ir kalbos klausimai. Stengdamiesi skatinti abipusį supratimą klausimais, dėl kurių jau galbūt daugelį amžių nesutaria tradicijos, teologai veikia kaip savo bendruomenių ambasadoriai, vykdantys šventą užduotį sutaisyti ir suvienyti krikščionis, kad pasaulis įtikėtų (plg. *Jn 17, 21*). Tokia ambasadoriška užduotis reikalauja ypatingo kriterijų, pateiktų čia katalikų pusės dalyviams, laikymosi, kad Katalikų tradicijoje glūdinčios gausios dovanos būtų tikrai pasiūlytos „dovanų mainams“, kas

ta prasme visada yra plačiau suprantamas ekumeninis dialogas ir bendradarbiavimas (103).

50. Katalikų teologijos kriterijus yra tai, kad ji praktikuotina profesionaliai, maldingai ir geranoriškai bendradarbiaujant su visa katalikų teologų bendrija Bažnyčios bendrystėje, rodant abipusę pagarbą ir paramą, kreipiant dėmesį į tikinčiųjų poreikius bei pastabas ir vadovaujant Bažnyčios ganytojams.

6. Plėtojant dialogą su pasauliu

51. Dievo tauta tiki, „jog ją veda žemę pripildanti Šventoji Dvasia“ (104). Todėl, pasak Vatikano II Susirinkimo, Bažnyčia turėtų būti pasirengusi išvelgti „žmonijos įvykiuose, reikalavimuose ir troškimuose“ Dvasios veikimo ženklus (105). „Bažnyčia visuomet privalo ištyrinėti laiko ženklus [*signa temporum perscrutandi*] ir aiškinti juos Evangelijos šviesoje. Ji daro tai, idant galėtų kiekvienai kartai pritaikytu būdu atsakyti į žmonių keliamus amžinuosius dabartinio ir būsimąjo gyvenimo prasmės bei jų tarpusavio ryšio klausimus. Tad reikia pažinti ir suprasti mūsų gyvenamąjį pasaulį, jo viltis bei troškimus ir dažnai dramatišką jo pobūdį“ (106).

52. Krikščionims, kurie gyvena pasaulyje kasdienį gyvenimą tikėdami, iškyla iššūkis paaiškinti žmonijos įvykius ir kylančias krizes, todėl jie ištraukia į pokalbį ir debatus, kur neišvengiamai tikėjimas sulaukia klausimų, į kuriuos būtina atsakyti. Visa Bažnyčia gyvena Evangelijos ir kasdienio gyvenimo, kuris istorijai rutuliojantis taip pat yra riba tarp praeities ir ateities, sandūroje. Bažnyčia visada plėtoja dialogą ir nestovi vietoje, o į tai dinamiškai ištraukusių pakrikštytųjų bendrystėje, pasak Susirinkimo, vyskupams ir teologams tenka ypatinga atsakomybė. „Visa Dievo tauta, ypač ganytojai ir teologai, padedami Šventosios Dvasios, įvairius mūsų meto balsus turi išgirsti, pažinti bei aiškinti ir vertinti vadovaudamiesi Dievo žodžio šviesa, idant apreikštoji tiesa galėtų būti vis skvarbiau regima, geriau suprantama ir tinkamiau atskleidžiama“ (107).

53. Teologijai šiuo atžvilgiu tenka ypatinga kompetencija ir atsakomybė. Plėtodama nuolatinį dialogą su socialinėmis, religinėmis ir kultūrinėmis laiko srovėmis ir būdama atvira kitiems mokslams, savo metodais tiriantiems šiuos procesus, teologija gali padėti tikinčiajam ir Magisteriumui išvelgti tų žmonijos istorijos procesų, įvykių ir tendencijų svarbą ir atpažinti bei paaiškinti būdus, kuriais per juos Dvasia gali kalbėti Bažnyčiai ir pasauliui.

54. „Laiko ženklais“ gali būti laikomi tie žmonijos istorijos įvykiai ar reiškiniai, kurie dėl savo svarbos ar apimties tam tikra prasme lemia laikotarpio veidą ir išreiškia

ypatingus to meto žmonijos poreikius ir troškimus. Susirinkimo taikoma „laiko ženklų“ vartoseną rodo, kad jis visiškai pripažįsta ne tik pasaulio, bet ir Bažnyčios, kuri yra pasaulyje (plg. *Jn* 17, 11. 15. 18), bet ne iš pasaulio (plg. *Jn* 17, 14. 16), istoriškumą. Tai, kas vyksta plačiajame pasaulyje, bloga ar gera, negali nejaudinti Bažnyčios. Pasaulis yra vieta, kurioje Bažnyčia, sekdamą Kristaus pėdomis, skelbia Evangeliją, liudija Dievo teisingumą ir gailėstingumą ir dalyvauja žmogaus gyvenimo dramoje.

55. Pastaraisiais šimtmečiais įvyko didelių socialinių ir kultūrinių pervartų. Pakanka prisiminti, pavyzdžiui, istoriškumo atradimą, tokius sąjūdžius kaip Apšvieta ir Prancūzijos revoliucija (su savo laisvės, lygybės ir brolybės idealais), emancipacijos ir kovos už moterų teises sąjūdžius, sąjūdžius už taiką ir teisingumą, išlaisvinimą ir demokratizaciją, ekologinį sąjūdį. Žmonijos istorijos dviprasmiškumas Bažnyčią praeityje kartais versdavo būti tokių sąjūdžių atžvilgiu perdėm atsargią, išvelgti vien grėsmę krikščioniškajam mokymui ir tikėjimui bei nekreipti dėmesio į jų reikšmingumą. Tačiau tokios nuostatos pamažu pakito dėl Dievo tautos *sensus fidei*, pavienių pranašišku tikinčiųjų skvarbaus žvilgsnio ir kantraus teologų dialogo su aplinkinėmis kultūromis. Geriau matyti leido Evangelijos šviesa ir didesnis pasirengimas pastebėti, kaip per tokius įvykius kalba Dievo Dvasia. Bet kuriuo atveju rūpestingai reikia daryti skirtumą tarp suderinamų su Evangelija ir priešingų jai elementų, pozityvaus indėlio ir ideologinių aspektų, tačiau iš to išplaukiantis geresnis pasaulio supratimas negali neskatinti skvarbiau vertinti Viešpatį Kristų ir Evangeliją (108), nes Kristus yra pasaulio Gelbėtojas.

56. Žmogaus kultūros pasauliui naudinga Bažnyčios veikla, bet ir Bažnyčia gauna naudos iš „žmonijos istorijos ir raidos“. „Praėjusių šimtmečių patirtis, mokslų pažanga, įvairiose žmogiškosiose kultūrose glūdinčios vertybės, aiškiau apreiškiančios paties žmogaus prigimtį bei atveriančios naujus kelius į tiesą, teikia naudos Bažnyčiai“ (109). Uolios pastangos užmegzti naudingus ryšius su kitomis disciplinomis, mokslais ir kultūromis, siekiant sustiprinti šviesą ir praplatinti tuos kelius, yra ypatinga teologų užduotis, o laiko ženklų atpažinimas teikia didelių galimybių teologiniam darbui, nepaisant kylančių sudėtingų hermeneutinių problemų. Daugelio teologų dėka Vatikano II Susirinkimas gebėjo pripažinti įvairius laiko ženklus, susiedamas juos su savo mokymu (110).

57. Paisydami Dievo galutinio Žodžio Jėzuje Kristuje, krikščionys atviri jo balso aidams kituose asmenyse, vietovėse ir kultūrose (plg. *Apd* 14, 15–17; 17, 24–28; *Rom* 1, 19–20). Susirinkimas ragino tikinčiuosius susipažinti su „gyventojų tautinėmis ir religinėmis tradicijomis, džiaugsmingai ir pagarbiai“ iškelti „jose glūdinčius die-

viškojo žodžio pėdsakus“ (111). Jis pabrėžtinai mokė, kad Katalikų Bažnyčia neatmeta nieko, kas nekrikščioniškose religijose, kurių priesakai ir mokymai „neretai perteikia visus žmones apšviečiančios tiesos spindesį“, yra „tikra ir šventa“ (112). Vėlgi atrasti tokius pėdsakus ir atpažinti tokių spindesį yra pirmiausia užduotis teologų, turinčių reikšmingai prisidėti prie dialogo tarp religijų.

58. Katalikų teologijos kriterijus yra tai, kad ji turi nuolat plėtoti dialogą su pasauliu. Ji turėtų padėti Bažnyčiai skaityti laiko ženklus dieviškojo Apreiškimo šviesoje ir gauti iš to naudos savo gyvenime ir misijoje.

3 SKYRIUS

ATSAKYTI APIE DIEVO TIESĄ

59. Tikėjimu priimtas Dievo žodis apšviečia tikinčiojo intelektą ir supratimą. Apreiškimas žmogaus proto nepriimamas vien pasyviai. Priešingai, tikintis intelektas veikliai įima tiesą (113). Skatinamas meilės, jis trokšta ją pasisavinti, nes tas Dievo žodis atsako į jo giliausius klausimus. Nepretenduodamas iki galo išsemti Apreiškimo turtus, jis stengiasi įvertinti ir iširti Dievo žodžio suprantamumą – *fides quaerens intellectum* – ir pasiūlyti protingą atsakymą apie Dievo tiesą. Kitaip tariant, siekia išreikšti Dievo tiesą racionaliu ir moksliniu būdu, būdingu žmogaus supratimui.

60. Gilinantis trimis kryptimis ir užkabinant įvairias dabartines problemas, šiame skyriuje aptariami esminiai teologijos kaip racionalių žmogaus pastangų, kurioms visoje intelektualinio tyrinėjimo srityje tenka autentiškas ir nepamainomas vaidmuo, aspektai. Pirmia, teologija yra tikėjimo apšviesto proto (*ratio fide illustrata*) pastangos Apreiškime išreikštą Dievo žodį išversti į mokslo kalbą. Antra, taikomų racionalių metodų įvairovė ir iš to kylanti specializuotų teologijos disciplinų gausa suderinama su pamatine teologijos kaip kalbos apie Dievą Apreiškimo šviesoje vienybe. Trečia, teologija artimai susijusi su dvasine patirtimi, kurią ji apšviečia ir kurios savo ruožtu yra maitinama; ji gyva Jėzaus Kristaus Dievo transcendentijos pajauta atsiveria autentiškai išminčiai.

1. Dievo tiesa ir teologijos racionalumas

61. Šiame poskyryje aptariami teologijos istorijos nuostatyvųjų iki dabartinių laikų iššūkių aspektai atsižvelgiant į mokslinę teologijos prigimtį. Norime pažinti Dievą, pažinti tiesą apie Dievą. „O amžinasis gyvenimas – tai pažinti tave, vienintelį tikrąjį Dievą, ir tavo siųstąjį Jėzų – Mesiją“ (Jn 17, 3). Jėzus atėjo liudyti tiesos (plg. Jn 18, 37) ir pristatė save kaip „kelia, tiesą ir gyvenimą“ (Jn 14, 6). Ta tiesa yra dovana, ateinanti iš „šviesybių Tėvo“ (Jok 1, 17). Dievas pradėjo apšvietimą (plg. Gal 4, 4–7) ir

pats jį atbaigs (plg. Apr 21, 5–7). Šventoji Dvasia yra ir Parakletas, guodžiantis tikinčiuosius, ir „tiesos Dvasia“ (Jn 14, 16–17), įkvepianti bei apšviečianti tiesą ir vedanti tikinčiuosius į „tiesos pilnatvę“ (Jn 16, 13). Galutinis Dievo tiesos pilnatvės apreiškimas bus galutinė žmonijos ir kūrinių atbaiga (plg. 1 Kor 15, 28). Atitinkamai teologinės kontempliacijos centras turi būti Trejybės slėpinys.

62. Dievo tiesa, priimama tikėjimu, sutinka žmogaus protą. Sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą (Pr 1, 26–27) žmogus proto šviesa geba prasiskverbti pro regimybes iki daiktų giliosios tiesos ir atsiveria visuotinei tikrovei. Bendras rėmimasis objektyvia ir visuotine tiesa daro tarp žmonių galimą autentišką dialogą. Žmogaus dvasia yra ir intuityvi, ir racionali. Intuityvi tuo, kad spontaniškai suvokia pirmuosius tikrovės ir mąstymo pradus. Racionali tuo, jog, pradėjusi nuo pirmųjų pradų, laipsniškai atranda anksčiau nežinotas tiesas, taikydama griežtas analizės ir tyrimo procedūras, ir rišliai jas surikuoja. „Mokslas“ yra aukščiausia racionaliosios sąmonės forma. Tai pažinimo forma, gebanti paaiškinti, kaip ir kodėl daiktai yra tokie, kokie yra. Žmogaus protas, pats būdamas tikrovės dalis, ne primeta turtingai ir sudėtingai tikrovei savo suprantamumo struktūros, bet pats prisitaiko prie vidinio tikrovės suprantamumo. Atsižvelgdamas į objektą, t. y. į konkretų tikrovės aspektą, protas taiko skirtingus metodus, atitinkančius patį objektą. Tad racionalumas yra vienas, bet reiškiasi įvairiomis formomis, kurios visos yra griežtos priemonės tikrovės suprantamumui suvokti. Panašiai daugiaformis yra ir mokslas, kiekvienas mokslas turi savo savitą objektą ir metodą. Mūsų laikais vyrauja tendencija sąvoką „mokslas“ rezervuoti „tiksliesiems“ mokslams (matematikai, eksperimentiniams mokslams ir t. t.) ir kaip iracionalybę bei vien nuomonę atmesti pažinimą, neatitinkantį tų mokslų kriterijų. Toks vienpusis požiūris į mokslą ir racionalumą yra siauras ir neteisingas.

63. Taigi Dievo tiesai reikia žmogaus proto ir kartu ji žmogaus protą stimuliuoja. Viena vertus, Dievo žodžio tiesą tikintysis turi apsvaistyti ir iširti – taip randasi *intellectus fidei*, kylantis iš tikinčiojo troškimo regėti Dievą (114). Jo tikslas nėra pakeisti tikėjimą (115), jis savaime išsirutulioja iš tikinčiojo tikėjimo akto ir tikrai gali padėti tiems, kurių tikėjimas gali susvyruoti priešiškuo akivaizdoje (116). Tikinčiojo racionalių apmąstymų vaisius yra tikėjimo tiesų supratimas. Naudodamasis protu, tikintysis suvokia gelminius ryšius tarp įvairių išganyto istorijos etapų ir tarp įvairių tikėjimo slėpinių, kurie vienas kitą apšviečia. Kita vertus, tikėjimas stimuliuoja patį protą ir išplečia jo ribas. Protas paskatinamas iširti takus, kuriais eiti jam net nebūtų kilusi mintis. Toks susitikimas su Dievo žodžiu praturtina protą, nes jis atranda naujus ir netikėtus horizontus (117).

64. Todėl dialogas tarp tikėjimo ir proto, teologijos ir filosofijos, kaip aiškina popiežius Jonas Paulius II enciklikoje *Fides et ratio*, reikalingas ne tik tikėjimui, bet ir protui (118). Būtinai todėl, kad tikėjimas, atmetantis ar niekinantis protą, rizikuoja įpulti į prietaringumą ar fanatiškumą, o protas, sąmoningai užsisklendžiantis nuo tikėjimo, nors ir gali dideliais šuoliais eiti į priekį, nepakyla iki tikrųjų aukštumų to, ką galima pažinti. Toks dialogas galimas dėl tiesos vienybės įvairiais aspektais. Tiesos, priimtose tikėjimu, ir tiesos, atrastos protu, ne tik galiausiai negali vienos kitoms prieštarauti, nes kyla iš to paties šaltinio – pačios Dievo, proto kūrėjo ir tikėjimo dovanotojo (119), tiesos, – bet ir, priešingai, vienos kitas remia ir apšviečia: „Teisingas protas parodo tikėjimo pagrindus ir, apšviestas pastarojo šviesos, stengiasi suprasti dieviškuosius dalykus, o tikėjimas išlaisvina ir apsaugo protą nuo klaidų ir teikia jam daugybę išvalgų“ (120).

65. Šitai ir yra gilioji priežastis, kodėl religija ir filosofija, antikos laikų mąstymo dažnai supriešintos, atsiradus krikščioniškajam tikėjimui, iš karto buvo sutaikytos platesnėje perspektyvoje. Ir iš tiesų, ankstyvoji krikščionybė, nors reiškėsi kaip religija, dažnai laikė save ne naująja religija, bet tikrąja filosofija (121), dabar gebančia pasiekti galutinę tiesą. Krikščionybė tikino mokanti tiesos ir apie Dievą, ir apie žmogaus egzistenciją. Todėl Bažnyčios tėvai, įsipareigoję tiesai, sąmoningai šalinosi nuo „mitinės“ ir „politinės“ teologijos apraiškų, kaip jos buvo suprantamos tuo metu. Mitinės teologijos pasakojimams apie dievus trūko pagarbos to, kas dieviška, transcendencijai, o politinė teologija buvo grynai sociologinis ir utilitarinis artinimasis prie religijos, jai nerūpėjo tiesa. Bažnyčios tėvai prigretino krikščionybę prie „prigimtinės teologijos“, pretendavusios racionaliai nusakyti dievų „prigimtį“ (122). Mokydama, kad *Logos*, visų daiktų pradas, yra turintis veidą ir vardą asmuo ir jis siekia draugystės su žmonija, krikščionybė apvalė ir perkeitė filosofinę Dievo idėją ir suteikė jai meilės (*agape*) dinamiką.

66. Didieji Rytų teologai krikščionybės ir graikų filosofijos susitikimu pasinaudojo kaip Apvaizdos suteikta proga apmąstyti Apreiškimo, t. y. *Logos*, tiesą. Trokšdami apginti ir paaiškinti tikėjimo slėpinius (Trejybės Asmenų bendraesmiškumą, hipostatinį vienį ir t. t.), jie noriai, bet kritiškai perėmė filosofines sąvokas ir palenkė jas tarnauti tikėjimo supratimui. Vis dėlto jie taip pat primygtinai akcentavo apofatinį teologijos matmenį: teologijai niekada nevalia siaurinti Slėpinio (123). Baigiantis patristikos laikotarpiui, Vakaruose Boecijus davė pradžią naujai teologijos prieigai, akcentavusiai mokslinę *intellectus fidei* prigimtį. Savo *Opuscula sacra* jis sutelkė visus filosofijos išteklius krikščionių mokymui aiškinti ir sistemingai bei aksiomiškai išdėstė tikėjimą (124). Toks naujas teologijos metodas, naudojantis

patobulintus filosofijos įrankius ir siekiantis tam tikro susisteminimo, tam tikru mastu plėtotas ir Rytuose, pavyzdžiui, šv. Jono Damaskiečio.

67. Viduramžiais, pirmiausia steigiantis universitetams ir plėtojantis scholastinei metodologijai, teologija darėsi vis skirtingesnė, bet nebūtinai atsiskyrė nuo kitų *intellectus fidei* formų (pvz., *lectio divina*, pamokslavimo). Ji tikrai įsitvirtino kaip mokslas, atitinkantis mokslo kriterijus, pateiktus Aristotelio *Posteriora analyticorum*, t. y. besiremiantis mintimi, kad galima parodyti, kodėl kažkas yra toks, o ne kitoks, ir kad iš prielaidų galima daryti išvadas. Scholastikos teologai stengėsi pateikti suprantamą krikščionių tikėjimą racionalios bei mokslinės sintezės pavidalu. To siekdami tikėjimo straipsnius jie traktavo kaip teologijos mokslo principus. Tada, pasitelkę protą, teologai tiksliai apibrėždavo apreikštą tiesą ir gindavo ją parodydami, kad ji neprieštarauja protui, arba atskleidžiant jos vidinį aiškumą. Antruoju atveju jie suformulavo tiesų hierarchiją (*ordo*), siekdami parodyti, kuri iš tiesų pamatiškesnė ir todėl labiausiai apšviečianti kitas (125). Jie suformulavo aiškias sąsajas tarp slėpinių (*nexus mysteriorum*) ir pasiektomis sintezėmis dėstė suprantamą Dievo žodžio turinį moksliskai remdamiesi žmogaus proto reikalavimais ir gebėjimais. Tačiau toks mokslinis idealas niekada neįgijo racionalistinės hipotetinės dedukcinės sistemos formos. Priešingai, jis visada atsižvelgdavo į kontempliuojamą tikrovę, toli pranokstančią žmogaus proto gebėjimus. Nėgana to, net ir praktikuojant įvairius metodus bei literatūrinius žanrus, besiskiriančius nuo Biblijos komentavimo, Biblija visada liko scholastikos teologų gyvoji įkvėpimo versmė – teologija būtent stengėsi geriau suprasti Dievo žodį, o šv. Bonaventūra ir šv. Tomas Akvinietis save pirmiausia laikė *magistri in sacra pagina*. Esminis vaidmuo teko „atitikimo argumentui“. Teologas ne samprotauja *a priori*, bet įsiklauso į Apreiškimą ir ieško išmintingų būdų, kuriais Dievas laisvai pasirinko įgyvendinti savo meilės planą. Tad teologija, tvirtai remdamasi tikėjimu, laikė save Dievo savižinos ir visų daiktų pažinimo žmogiškąja dalininke, „*quaedam impressio divinae scientiae quae est una et simplex omnium*“ (126). Tai buvo pirmutinė jos vieningumo versmė.

68. Baigiantis viduramžiams, vieninga krikščioniškosios išminties struktūra, kurios kertinis akmuo buvo teologai, pradėjo irti. Filosofija ir kitos pasaulietinės disciplinos ėmė vis labiau tolti nuo teologijos, o pati teologija suskilo į fragmentiškas specializacijas, kartais pametusias iš akių savo giliją jungtį. Teologijoje radosi tendencija gręžtis nuo Dievo žodžio, todėl ji kartais virsdavo grynai filosofiniu religinių klausimų apmąstymu. Sykiu, galbūt kaip tik dėl tokio nusigręžimo nuo Rašto, iš akių pranyko jos *teo-loginis* matmuo ir dvasinė paskirtis, o dvasinis gyvenimas ėmė rutuliotis atskirai nuo

į racionalizmą palinkusios universitetinės teologijos ir net jai prieštarauti (127). Tokia į fragmentus subirusi teologija tapo dar labiau atitolusi nuo aktualaus krikščioniškosios tautos gyvenimo ir prastai pasirengusi sutikti modernybės iššūkius.

69. Reformacijos laikais scholastinė teologija kritikuota dėl to, kad per daug akcentavo tikėjimo racionalumą ir per mažai nuodėmės žalą protui. Katalikų teologija į tai atsakė išlaikydama didelę pagarbą Dievo paveikslo (*imago Dei*) antropologijai ir proto, sužeisto, bet nesugriauto, gebėjimams bei atsakomybei, taip pat pabrėždama Bažnyčią kaip vietą, kur Dievas gali būti tikrai pažintas, o mokslas ir tikėjimas tikrai plėtojami. Tad Katalikų Bažnyčia išlaikė dialogo su filosofija, filologija ir istorijos bei gamtos mokslais galimybę.

70. Tačiau Apšvietos laikotarpiu tikėjimas ir teologija sulaukė dar radikalesnės kritikos. Tam tikru atžvilgiu Apšvietą maitino religinis akstinas. Bet jos mąstytojai, nukrypę į deizmą, dabar matė nesutaikomą skirtumą tarp faktinių istorijos kontingencijų ir tikrųjų proto poreikių. Jų akimis, tiesos neįmanoma atrasti istorijoje, ir Apreiškimas, kaip istorijos įvykis, nebegalėjo būti žmonėms patikimas pažinimo šaltinis. Katalikų teologija dažnai gynybiškai reaguodavo į Apšvietos mąstymo iššūki. Ji teikė pirmenybę apologetams, o ne tikėjimo išminties matmeniui, per daug perskyrė prigimtinei proto ir antgamtinę tikėjimo plotmes, per daug reikšmės teikė „prigimtinę teologijai“ ir per mažai *intellectus fidei*, kaip tikėjimo slėpinių supratimui. Tad Katalikų teologija dėl pasirinktos strategijos šiame susidūrimo įvairiais atžvilgiais nukentėjo. Tačiau savo iškiliausiais momentais Katalikų teologija siekė ir konstruktyvaus dialogo su Apšvieta bei jos filosofiniu kriticismu. Remiantis Raštu ir Bažnyčios mokymu, teologiškai kritikuota Apreiškimo kaip vien „pamokymo“ idėja, o Apreiškimo supratimas performuluotas Dievo savęs apreiškimo Jėzujė Kristujė sąvokomis taip, kad istoriją vis dar būtų galima suvokti kaip Dievo išganomųjų veiksmų vietą.

71. Šiandien iškilo naujas iššūkis, ir Katalikų teologijai tenka imtis postmodernios paties klasikinio proto krizės, turinčios rimtų padarinių *intellectus fidei*. „Tiesos“ sąvoka atrodo labai problemiška. Ar yra toks dalykas kaip „tiesa“? Ar yra tik viena „tiesa“? Ar tokia idėja nekursto nepakantą ir smurtą? Katalikų teologijai tradiciškai būdinga veikti tvirtai jaučiant, kad protas geba prasiskverbti pro regimybės ir pasiekti daiktų tikrovę bei tiesą, tačiau šiaandien protas dažnai laikomas silpnu, iš principo neįstengiančiu pasiekti „tikrovės“. Štai kodėl metafizinė filosofijos orientacija, buvusi tokia svarbi ankstesniems Katalikų teologijos modeliams, tebeišgyvena gilią krizę. Teologija gali padėti įveikti šią krizę ir atgaivinti autentišką metafi-

zika. Bet Katalikų teologijai kartu rūpi ir dialogas Dievo ir tiesos klausimu su šiuolaikinėmis filosofijomis.

72. Enciklikoje *Fides et ratio* popiežius Jonas Paulius II atmetė ir filosofinį skepticizmą, ir fideizmą ir paragino atnaujinti santykį tarp teologijos ir filosofijos. Jis pripažino filosofiją kaip autonominį mokslą ir kaip teologijai svarbų pašnekovą. Popiežius primygtinai tikino, kad teologija neišvengiamai turi pasitelkti filosofiją; be filosofijos teologija negali nei tinkamai kritiškai įvertinti savo ištarų pagrįstumo, nei nuskaidrinti savo idėjų ir tinkamai suprasti skirtingų mąstymo mokyklų (128). Teologijos „šaltinis ir išeities taškas“ yra istorijoje apreikštas Dievo žodis, ir teologija stengiasi tą žodį suprasti. Tačiau Dievo žodis yra Tiesa (plg. *Jn 17, 17*), o iš to išplaukia, kad filosofija, „žmogiškasis tiesos ieškojimas“, gali padėti suprasti Dievo žodį (129).

73. Katalikų teologijos kriterijus yra tai, kad ji turi stengtis moksliskai ir racionaliai pateikti krikščionių tikėjimo tiesas. Tam jai reikalingas protas ir, norėdama įveikti ir fideizmą, ir racionalizmą, ji privalo pripažinti tvirtą tikėjimo ir proto, pirmiausia filosofinio proto, ryšį (130).

2. Teologijos vienybė metodų ir disciplinų gausoje

74. Šiame poskyryje aptariamas teologijos ir teologijų bei teologijos ir kitų mokslų santykis. Katalikų teologija, kartu su šv. Augustinu iš pagrindų laikant ją „samprotavimu ar kalba apie Dievą“ (131), savo esme yra vientisa ir išsiskirianti savitais savo kaip mokslo bruožais: jos tikroji tema yra vienas ir vienintelis Dievas, ir ji savo temą nagrinėja jai būdingu būdu, būtent naudodamasi Apreiškimo apšviestu protu. Pačioje *Summa theologiae* pradžioje šv. Tomas aiškina, kad teologijoje viskas suprantama turint prieš akis Dievą, *sub ratione Dei* (132). Didžiulę teologo svarstytinų temų įvairovę vienija šis galutinis rėmimasis Dievu. Visi „slėpiniai“, atsidūrę įvairiose teologijos šakose, remiasi vienu absoliučiu Slėpiniu griežčiausia šio žodžio prasme, būtent Dievo slėpiniu. Rėmimasis šiuo Slėpiniu teologiją vienija nepaisant jos plataus temų bei kontekstų spektro, o *reductio in Mystrium* mintis vertintina kaip išreiškianti dinamiką, giliai suvienijančią teologinius teiginius. Kadangi Dievo slėpinys apreikštas Kristujė Šventosios Dvasios galia, Vatikano II Susirinkimas nurodė visas teologijos šakas atnaujinti „gyvesniu susijimu su Kristaus slėpiniu ir išganymo istorija“ (133).

75. Bažnyčios tėvai žodį „teologija“ vartojo tik vienas-kaitos forma. „Teologija“ jiems buvo ne „mitas“, bet paties Dievo *Logos*. Žmonės gali užsiimti teologija tiek, kiek žmogaus dvasia yra paveikta Dievo Dvasios per *Logos* apreikšimą ir akinama kontempliuoti begalinį jo prigimties ir veikimo slėpinį. Scholastinėje teologijoje

teologo studijuojamų klausimų įvairovė galėjo pateisinti įvairius taikomus metodus, bet niekada nekėlė abejonių dėl pamatinės teologijos vienybės. Tačiau viduramžių pabaigoje radosi tendencija skirti ir net perskirti scholastinę ir mistinę teologiją, spekuliatyviąją ir pozityviąją teologiją ir t. t. Šiomis dienomis stiprėja tendencija vartoti žodį „teologija“ daugiskaitos forma. Kalbama apie įvairių autorių, laikotarpių ar kultūrų „teologijas“. Galvoje turimos tų „teologijų“ būdingos sąvokos, reikšminės temos ir specifinės perspektyvos.

76. Tokią šiuolaikinę „teologijų“ gausą lėmė įvairūs veiksniai:

– Pačioje teologijoje vis labiau specializuojamasi ir skaidomasi į įvairias disciplinas: egzistuoja, pvz., Biblijos studijos, liturgija, patristika, Bažnyčios istorija, fundamentinė teologija, sisteminė teologija, moralinė teologija, pastoracinė teologija, dvasingumas, katechetika ir kanojų teisė. Tokia plėtotė neišvengiama ir suprantama dėl mokslinės teologijos prigimties ir tyrimo reikalavimų.

– Dėl kitų mokslų, kaip antai filosofijos, filologijos, istorijos ir visuomenės, gamtos ir gyvybės mokslų, išorinio poveikio randasi įvairių teologinių stilių. Todėl pagrindinėse Katalikų teologijos srityse šiandien sugyvena labai skirtingos mąstymo formos, kaip antai transcendentalinė teologija, išganymo istorinė teologija, analitinė teologija, atnaujintoji scholastinė ir metafizinė teologija, politinė ir išlaisvinimo teologija.

– Turint prieš akis teologijos praktiką, daugėja temų, vietų, institucijų, intencijų, kontekstų ir interesų ir naujaip vertinama kultūrų gausa ir įvairovė (134).

77. Teologijų gausa neabejotinai būtina ir pagrįsta (135). Ji pirmiausia kyla iš pačios dieviškosios tiesos apstumo, nes žmonės įstengia ją suvokti tik per specifinius jos aspektus ir niekada neaprėpia kaip visumos, juolab galutinai, bet visada iš tikrųjų naujomis akimis. Tad dėl nagrinėjamų ir aiškinamų objektų (pvz., Dievo, žmonių, istorinių įvykių, tekstų) įvairovės ir vien dėl įvairių žmogui kylančių klausimų teologijai neišvengiamai tenka pasitelkti gausybę disciplinų ir metodų (136), tinkamų studijuojamam objektui. Teologijų gausa atspindi Bažnyčios, trokštančios skelbti vieną Evangeliją visiems žmonėms visomis aplinkybėmis, visuotinumą.

78. Gausa, žinoma, turi savas ribas. Teisėtas teologijos pliuralizmas iš pagrindų skiriasi nuo reliatyvizmo, heterodoksijos ar erezijos. Tačiau problemiškas yra pats pliuralizmas, jei tarp skirtingų teologijos disciplinų nėra bendravimo ar jei nėra sutartų kriterijų, leidžiančių – patiems ir kitiems – įvairias teologijos formas laikyti

Katalikų teologija. Kad tokių problemų būtų išvengta ar jos įveiktos, būtinas pamatinis bendras teologijos kaip racionalaus užsiėmimo, kaip *scientia fidei* ir *scientia Dei*, pripažinimas, įgalinantis kiekvieną teologiją įvertinti siejant ją su bendra visuotine tiesa.

79. Vienybės paieška teologijų gausoje šiandien reiškiasi įvairiomis formomis: primygtiniu raginimu remtis bendra bažnytine teologijos tradicija, dialogo ir ryšių tarp disciplinų praktikavimu, pastangomis neleisti kitoms disciplinoms, su kuriomis teologija turi reikalų, priimesti teologijai savo pačių „mokymų“. Bendros teologinės tradicijos egzistavimas Bažnyčioje (skirtinos, bet neatskirtinos nuo pačios Tradicijos [137]) yra svarbus teologijos vienybės veiksnys. Teologijoje gyvuoja bendra atmintis, todėl tam tikri istoriniai pasiekimai (pvz., Rytų ir Vakarų Bažnyčios tėvų raštai ir šv. Tomo, *doctor communis*, sintezė [138]) lieka šiandienės teologijos atspirties taškais. Žinoma, tam tikrų ankstesnės teologinės tradicijos elementų galima ir kartais reikia atsakyti, bet teologo darbe neįmanoma išsiversti be kritinio rėmimosi ankstesne tradicija.

80. Teologijos įvairias formas, kurias šiandien iš esmės galima išskirti (pvz., biblinė, istorinė, fundamentinė, sisteminė, praktinė, moralinė) ir kurioms būdingi įvairūs šaltiniai, metodai ir uždaviniai, iš pagrindų vienija pastangos tikrai pažinti Dievą ir Dievo išganomąjį planą. Todėl jos tarp savęs turėtų intensyviai bendrauti ir bendradarbiauti. Dialogas ir bendradarbiavimas tarp disciplinų yra būtina teologijos vienybės laidavimo ir išreiškimo priemonė. Vienaskaita – „teologija“ – jokiū būdu nereiškia stilių ar sąvokų vienodumo, bet, priešingai, žymi bendrą tiesos ieškojimą, bendrą tarnavimą Kristaus Kūnui ir bendrą atsidavimą vienatiniam Dievui.

81. Nuo senovės teologija darbavosi kaip partnerę pasitelkusi filosofiją. Tokia partnerystė išlieka pamatinė, tačiau dabartinais laikais teologija surado ir kitų partnerių. Biblijos studijoms ir Bažnyčios istorijai padėjo tekstų analizės ir aiškinimo naujų metodų išplėtojimas ir nauji būdai, leidžiantys pasverti šaltinių istorinį patikimumą bei nusakyti socialinius ir kultūrinius pokyčius (139). Sisteminei, fundamentinei ir moralinei teologijai naudotos davė bendravimas su gamtos, ekonomikos ir medicinos mokslais. Praktinę teologiją praturtino susitikimas su sociologija, psichologija ir pedagogika. Puoselėdama visus tokius ryšius, Katalikų teologija turėtų gerbti naudojamų metodų ir mokslų vidinį nuoseklumą, bet kartu taikyti juos kritiškai tikėjimo, sudarančio dalį teologo tapatybės ir motyvacijos, šviesoje (140). Daliniai rezultatai, gauti iš kitos disciplinos pasiskolintu metodu, turi būti ne lemiantis veiksnys teologo darbe, bet kritiškai įtraukti į pačios teologijos užduotį ir argumentaciją (141). Nepakankamai

kritiškas kitų mokslų žinių ar metodų taikymas gali iškreipti ir fragmentuoti teologijos darbą. Iš tiesų skubotą tikėjimo ir filosofijos sulydymą Bažnyčios tėvai jau įvardijo kaip erezijų versmę (142). Vienu žodžiu, kitoms disciplinoms neleistina primesti teologijai savo „mokymo“. Teologas turėtų atsižvelgti į kitų disciplinų duomenis bei jais naudotis, tačiau daryti tai neišleisdamas iš akių teologijai būdingų principų ir metodų.

82. Teologijai šitaip perimant ir integruojant kitų mokslų duomenis, filosofijai tenka tarpininko vaidmuo. Filosofijai, kaip racionaliai išminčiai, pridera įterpti įvairių mokslų rezultatus į platesnį horizontą. Pasitelkdami filosofiją kaip tarpininke, teologai apdairiau naudosis moksliniais duomenimis. Pavyzdžiui, mokslinės žinios apie gyvybės evoliuciją aiškintinos filosofijos šviesoje siekiant pirma nustatyti jų vertę bei reikšmę ir tik paskui teologijos požiūriu (143). Filosofija taip pat padeda mokslininkams išvengti pagundos vienpusiškai taikyti savo metodus bei tyrimų vaisius religiniams klausimams, reikalaujantiems kitokios prieigos.

83. Ypatingo dėmesio vertas santykis tarp teologijos ir religijos mokslų ar religijos studijų (pvz., religijos filosofijos, religijos sociologijos). Religijos mokslai/studijos nagrinėja krikščioniškosios tradicijos tekstus, institucijas ir reiškinius, bet jau pati jų metodologinių principų prigimtis verčia juos tai daryti iš išorės nekeliant klausimo, ar tai, ką tiria, išreiškia tiesą; jiems Bažnyčia ir jos tikėjimas yra tiesiog tyrimo objektai, kaip ir kiti. XIX a. tarp teologijos ir religijos mokslų/studijų būta didelių ginčų. Viena pusė teigė, kad teologija nėra mokslas, nes jos prielaidos yra tikėjimas; „objektyvūs“ gali būti tik religijos mokslai/studijos. Kita pusė tikino, kad religijos mokslai/studijos yra antiteologinės, nes neigia tikėjimą. Mūsų dienomis šie seni ginčai kartais vėl išiplieskia, tačiau šiandien sąlygos dialogui tarp abiejų pusių yra geresnės. Viena vertus, religijos mokslai/studijos dabar integruoti į teologijos metodų audinį, nes studijuoti religinių idėjų, subjektų, apeigų ir pan. istoriją, struktūrą bei fenomenologiją būtina ne tik egzegezei ir Bažnyčios istorijai, bet ir pastoracinei bei fundamentinei teologijai. Kita vertus, fizikos mokslai ir šiuolaikinė epistemologija plačiau parodė, jog tiesos ieškoti pradėdama ne iš neutralios pozicijos; tyrinėtojas visada remiasi tam tikromis perspektyvomis, išvalgomis ir prielaidomis, darančiomis įtaką atliekamam tyrimui. Tačiau tarp teologijos ir religijos mokslų/studijų vis dėlto išlieka esminis skirtumas: teologijos dalykas yra Dievo tiesa, ji tai apmąsto kupina tikėjimo ir Dievo šviesoje, o religijos mokslai/studijos tyrinėja religinius reiškinius ir artinasi prie jų skatinami kultūrinių interesų, metodologiškai abstrahuodamiesi nuo krikščionių tikėjimo tiesos. Teologija, apmąstydamą Bažnyčią ir jos tikėjimą, eina toliau negu religijos moks-

lai/studijos, bet sykiu gali vaisingai pasinaudoti religijos mokslų/studijų iš išorės atliekamais tyrimais.

84. Katalikų teologija pripažįsta kitų mokslų autonomiją, jiems būdingą profesionalią kompetenciją bei pastangas pažinti ir pati davė akstiną daugelio mokslų plėtrai. Teologija taip pat atveria kitiems mokslams kelią įsitraukti į religijos problemas. Konstruktivia kritika ji padeda kitiems mokslams išsilaisvinti iš antiteologinių elementų, primestų racionalizmo. Išstumdami teologiją iš mokslų šeimos, racionalizmas ir pozityvizmas susiaurino pačių mokslų galimybes ir galią. Katalikų teologija kritikuoja kiekvieną mokslų savęs absoliutinimo atmainą kaip savęs susiaurinimą ir nuskurdinimą (144). Teologijos ir teologų buvimas universiteto gyvenime ir dialogas su kitomis disciplinomis, kurių tas buvimas įgalina, gali padėti skatinti platų, analoginį ir sveiką požiūrį į intelektualinį gyvenimą. Kaip *scientia Dei* ir *scientia fidei*, teologija atlieka svarbų vaidmenį mokslų simfonijoje ir todėl yra verta deramos vietos akademijoje.

85. Katalikų teologijos kriterijus yra tai, kad ji tyrimų ir metodų gausą mėgina sujungti į bendrą *intellectus fidei* projektą, akcentuoja tiesos vienybę ir todėl pačios teologijos vienybę. Katalikų teologija pripažįsta kitų mokslų metodus ir kritiškai taiko juos savo pačios tyrinėjimuose. Ji neužsisklendžia nuo kritikos ir pritaria moksliniam dialogui.

3. Mokslas ir išmintis

86. Šiame paskutiniame poskyryje aptariama tai, kad teologija yra ne tik mokslas, bet ir išmintis, kuri ypač svarbi santykiui tarp viso žmogaus pažinimo ir Dievo slėpinio. Žmogaus nepatenkina dalinės tiesos, jis siekia skirtingus žinojimo fragmentus ir sritis sujungti į galutinės tiesos apie visus daiktus ir patį žmogaus gyvenimą supratimą. Tokia išminties paieška, neabejotinai gaivinti pačią teologiją, priartina ją prie dvasinio patyrimo ir šventųjų išminties. Kalbant dar plačiau, Katalikų teologija visus kviečia pripažinti galutinės Tiesos, kurios neįmanoma iki galo suvokti ar pajungti sau, transcendentiją. Teologija yra ne tik išmintis pati savaime, bet ir kitiems mokslams skirtas kvietimas į išmintį. Teologijos dalyvavimas moksliniuose debatuose ir universiteto gyvenime potencialiai naudingas tuo, kad kiekvienam primena žmogaus intelekto pašaukimą į išmintį ir Jėzaus klausimą, kuriuo jis pradeda kalbą šv. Jono evangelijoje: „Ko ieškote?“ (*Jn* 1, 38).

87. Senajame Testamente pagrindinė išminties teologijos žinia išnyra tris kartus: „Pagarbi Viešpaties baimė – išminties pradžia“ (*Ps* 110, 10; plg. *Pat* 1, 7; 9, 10). Šio šūkio pagrindas yra Izraelio išminčių išvalga, kad

kūrinijoje ir istorijoje veikia Dievo išmintis ir kad tie, kurie tą valią brangina, supranta pasaulio ir įvykių prasmę (plg. *Pat* 7 ir t. t., *Išm* 7 ir t. t.) „Pagarbi Dievo baimė“ yra teisinga nuostata Dievo atžvilgiu (*coram Deo*). Išmintis yra menas suprasti pasaulį ir savo gyvenimą paskirti Dievui. Koheleto ir Jobo knygoje ryškiai atskleidžiamas žmogaus ribotas Dievo minčių ir veikimo supratimas ne tam, kad žmogaus išmintis būtų sunaikinta, bet kad pagilinta Dievo išminties horizonte.

88. Pats Jėzus tęsė šią Izraelio išminties tradiciją ir perkeitė Senojo Testamento apreiškimo teologiją. Jis meldėsi: „Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškėi mažutėliams“ (*Mt* 11, 25). Toks tradicinės išminties supratimas Evangelijoje pasirodo skelbiant kai ką naują – eschatologinį Dievo meilės apreiškimą Jėzaus Kristaus asmenyje. Jėzus tęsia: „Niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas, nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus ir kam Sūnus panorės apreikšti“, o tie žodžiai tariami pirma kvietimo: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu! Imkite ant savo pečių mano jungą ir mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies, ir jūs rasite savo sieloms atgaivą“ (*Mt* 11, 27–29). Mokomasi būnant Jėzaus mokiniu. Jis vienintelis atrakina Raštus (plg. *Lk* 24, 25–27; *Jn* 5, 36–40; *Apr* 5, 5), nes jame apreikšta Dievo tiesa ir išmintis.

89. Apaštalas Paulius kritikuoja „pasaulio išmintį“, laikantią Jėzaus Kristaus kryžių „kvailyste“ (*1 Kor* 1, 18–20). Jis skelbia, kad ta kvailystė yra „slėpinga ir paslėpta Dievo išmintis“, „paskirta nuo amžių“ ir dabar apreikšta (plg. *1 Kor* 2, 7). Kryžius – esminis Dievo išganomojo plano momentas. Nukryžiuotas Kristus yra „Dievo galybė ir Dievo išmintis“ (*1 Kor* 1, 18–25). Šią išmintį gauna turintys „Kristaus išmonę“ (*1 Kor* 2, 16), o ji leidžia artintis prie Dievo slėpinio (plg. *1 Kor* 2, 1–2). Svarbu pažymėti, kad paradoksali Dievo išmintis, pasireiškianti kryžiumi, prieštarauja „pasaulio išminčiai“, bet ne autentiškai žmogaus išminčiai, priešingai, pastarąją pranoksta ir netikėtu būdu atbaigia.

90. Krikščionių tikėjimas netrukus susidūrė su graikiškąja išminties paieška. Jis atkreipė dėmesį į tos paieškos, pirmiausia išganymo vien pažinimu (*gnosis*) idėjos, ribotumą, bet kartu perėmė kai kurias graikų autentiškas įžvalgas. Išmintis yra vienijanti vizija. Mokslas stengiasi pateikti dalinį, ribotą ir apibrėžtą tikrovės aspektą, pabrėždamas principus, paaiškinančius tyrinėjamo objekto savybes, o išmintis – vientisą visos tikrovės vaizdą (145). Bažnyčios tėvai išminčiumi laikydavo tą, kuris visus daiktus vertindavo Dievo ir amžinosios tikrovės, kuri yra žemiškųjų daiktų norma, šviesoje (146). Todėl išminčiai būdingas moralinis ir dvasinis matmuo.

91. Kaip rodo jau pats pavadinimas, filosofija laiko save išmintimi ar bent meilės kupinu išminties ieškojimu. Pirmiausia metafizika siūlo tikrovės viziją, vienijamą pamatinio būties slėpinio; tačiau Dievo žodis, apreiškiantis „ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo, kas žmogui į mintį neatėjo“ (*1 Kor* 2, 9), atveria žmonėms kelią į aukštesnę išmintį (147). Antgamtinė krikščioniškoji išmintis, pranokstanti grynai žmogiškąją filosofijos išmintį, įgyja du pavidalus, vienas kitą remiančius, bet vienas su kitu nepainiotinus – teologinę išmintį ir mistinę išmintį (148). Teologinė išmintis yra tikėjimo apšviesto proto vaisius. Todėl tai įgytoji išmintis, nors ir suponuoją tikėjimo dovaną. Ji vieningai aiškina tikrovę aukštesniųjų Apreiškimo tiesų šviesoje ir viską nuskaidrina remdamasi steigiamuoju Trejybės slėpiniu, kuris svarstomas kaip toks ir per tai, kaip veikia kūrinijoje ir istorijoje. Šiuo atžvilgiu Vatikano I Susirinkimas pareiškė: „Tikėjimo apšviestas protas, ieškodamas uoliai, pamaldžiai bei blaiviai ir padedamas Dievo, pasiekia tam tikro slėpinių supratimo ir vaisingiausio tada, kai remiasi analogija su daiktais, pažįstamais prigimtinio būdu, ir slėpinių sąsaja tarp savęs ir su galutiniu žmogaus tikslu“ (149). Tad intelektualinė kontempliacija, kylanti iš teologo intelektualinio darbo, tikrai yra išmintis. Mistinė išmintis, arba „šventiesiems būdingas pažinimas“, yra Šventosios Dvasios dovana, ateinanti iš vienybės su Dievu meilėje. Meilė tarp žmogaus ir Dievo, kuris leidžia dvasiniam asmeniui pažinti ir net kentėti dieviškuosius dalykus (*pati divina*) (150), patirti juos savo gyvenime, kuria afektinį bendrumą. Toks nesąvokinis pažinimas dažnai išreiškiamas poezija. Jis kreipia į kontempliaciją ir asmeninį vienijimąsi su Dievu ramybėje ir tyloje.

92. Teologinė išmintis ir mistinė išmintis formaliai skiriasi ir svarbu jų nepainioti. Mistinė išmintis niekada nepakeičia teologinės išminties. Vis dėlto akivaizdu, kad tie du krikščioniškosios išminties pavidalai yra ir artimai susiję tiek teologo asmenyje, tiek Bažnyčios bendruomenėje. Viena vertus, intensyvus dvasinis gyvenimas siekiant šventumo yra, kaip rodo Rytų ir Vakarų Bažnyčios mokytojų pavyzdys, autentiškos teologijos sąlyga. Tikroji teologija suponuoją tikėjimą ir yra gaivinama meilės: „Kas nemyli, tas nepažino Dievo, nes Dievas yra meilė“ (*1 Jn* 4, 8) (151). Intelektas leidžia teologijai aiškiai mąstyti, bet širdžiai būdinga sava išmintis, apvalanti intelektą. Kas teisinga visiems krikščionims, ypač galioja teologams, būtent tai, kad jie pašaukti į šventumą (plg. *1 Kor* 1, 2). Kita vertus, tinkamas teologijos užduoties pateikti mokslinį tikėjimo supratimą vykdymas įgalina patikrinti, ar dvasinis patyrimas autentiškas (152). Štai kodėl Teresė Avilietė troško, kad jos vienuolės ieškotų teologų patarimo: „Juo daugiau malonių Viešpats suteikia meldžiantis, juo svarbiau, kad jūsų malda ir visi darbai stovėtų ant tvirto pamato“ (153). Padedant teologams,

galiausiai Magisteriumui tenka užduotis nuspręsti, ar kokia nors dvasinė pretenzija yra krikščioniška.

93. Teologijos objektas yra gyvasis Dievas, ir teologo gyvenimo negali neveikti nuolatinės pastangos pažinti gyvąjį Dievą. Teologas negali savo gyvenimo atsieti nuo pastangų suprasti visą su Dievu susijusią tikrovę. Klusnumas tiesai nuskaidrina sielą (plg. *1 Pt 1, 22*), o „iš aukštybių kilusi išmintis pirmiausia yra tyra, paskui taikinga, maloninga, klusni, pilna gailestingumo ir gerų vaisių, nesvyruojanti, nuoširdi“ (*Jok 3, 17*). Vadinasi, užsiėmimas teologija turėtų nuskaidrinti teologo protą ir širdį (154). Šis ypatingas teologinio darbo bruožas jokiū būdu nepažeidžia mokslinio teologijos pobūdžio, bet, priešingai, visiškai su juo dera. Tad teologijai būdingas išskirtinis dvasingumas. O nuo teologo dvasingumo neatsiejami yra tokie dalykai kaip meilė tiesai, pasirengimas atsiversti protu ir širdimi, šventumo siekimas ir įsipareigojimas bažnytinei bendrystei ir misijai (155).

94. Teologai yra gavę ypatingą pašaukimą tarnauti Kristaus Kūne. Pašaukti ir apdovanoti jie puoselėja ypatingą santykį su Kūnu ir visais jo nariais. Gyvendami „Šventosios Dvasios bendrystėje“ (plg. *2 Kor 13, 13*), jie kartu su visais broliais ir seserimis turėtų stengtis daryti savo gyvenimą panašų į Eucharistijos slėpinį, kuriuo „nuolat gyvena ir auga Bažnyčia“ (156). Iš tiesų pašaukti skleisti tikėjimo slėpinius, jie turėtų būti ypač susiję su Eucharistija, kurioje „glūdi visas dvasinis Bažnyčios lobis, pats Kristus, mūsų velykinis avinėlis“, kurio kūnas gyvas ir teikia gyvybę Šventosios Dvasios veikimu (157). Kaip Eucharistija yra Bažnyčios gyvenimo ir „viso Evangelijos skelbimo“ (158) „versmė ir viršūnė“ (159), lygiai taip ji yra ir visos teologijos versmė ir viršūnė. Šia prasme teologija laikytina iš esmės ir giliai „mistinė“.

95. Tad Dievo tiesa nėra tiesiog kažkas, ką reikėtų tirti sistemingai apmąstant ir pagrindžiant dedukciniu samprotavimu; tai gyvoji tiesa, patiriama dalyvaujant Kristuje, „kuris Dievo valia mums tapo išmintimi, teisumu, pašventinimu ir atpirkimu“ (*1 Kor 1, 30*). Kaip išmintis, teologija geba aprėpti ir studijuojamo, ir patiriama tikėjimo aspektus ir, tarnaudama Dievo tiesai, pranoksta ribas to, kas įmanoma griežtai intelektiniu lygmeniu. Toks teologijos kaip išminties traktavimas gali padėti išspręsti dvi šiandien teologijai iškilusias problemas: pirma, leidžia įveikti spragą tarp tikinčiųjų ir teologinės refleksijos ir, antra, leidžia praplėsti Dievo tiesos supratimą ir per tai prisideda prie Bažnyčios misijos nekrikščioniškosiose kultūrose, kurios turi įvairių išminties tradicijų.

96. Slėpinio pajauta, būdinga teologijai, skatina noriai pripažinti teologinio pažinimo ribas, priešingai visoms racionalistinėms pretenzijoms ligi galo išsemti Dievo

slėpinį. Laterano IV Susirinkimo mokymas yra pamatinis: „nevalia nurodyti panašumo tarp kūrėjo ir kūrinio nenurodant dar didesnio nepanašumo“ (160). Protas, apšviestas tikėjimo ir vedamas Apreiškimo, visada suvokia savo veiklos vidines ribas. Štai kodėl krikščioniškoji teologija gali įgyti „negatyviosios“ ar „apofatinės“ teologijos pavidalą.

97. Vis dėlto negatyvioji teologija nėra teologijos paneigimas. Katafatinės ir apofatinės teologijos nevalia supriešinti vienos su kita; toli gražu neatmesdamas intelektualinio artinimosi prie Dievo slėpinio, *via negativa* tiesiog išryškina tokios prieigos ribas. *Via negativa* yra pamatinis viso autentiško teologinio kalbėjimo matmuo, bet negali būti atskirtas nuo *via affirmativa* ir *via eminentiae* (161). Žmogaus dvasia, nuo padarinių einanti prie Priežasties, nuo kūrinių – prie Kūrėjo, pradeda nuo tvirtinimo, kad Dieve glūdi autentiškos tobulybės, aptinkamos kūriniuose (*via affirmativa*), tada neigia, kad tos tobulybės yra Dieve netobulu būdu, koku esti kūriniuose (*via negativa*), ir teigia, kad jos Dieve yra dieviškuoju būdu, neprieinamu žmogaus supratimui (*via eminentiae*) (162). Teologija pagrįstai siekia tikrai kalbėti apie Dievo slėpinį, bet kartu žino, kad jos pažinimas, nors ir teisingas, nepakankamas Dievo tikrovės, kurios ji niekada negali „suprasti“, atžvilgiu. Pasak šv. Augustino: „Jei supranti, tai šitai ne Dievas“ (163).

98. Svarbu suvokti šiandien daugelio žmonių jaučiamą ir nemažą šiuolaikinės kultūros dalį perskverbusį tuštumo ir Dievo nebuvimo jausmą. Tačiau pirmutinė krikščioniškosios teologijos tikrovė yra Dievo apreikimas. Privalomas atspirties taškas yra Jėzaus Kristaus gyvenimas, mirtis ir prisikėlimas. Šiuose įvykiuose per kūnu tapusį Žodį Dievas tarė galutinį žodį. Afirmatyvioji teologija galima kaip kūriniuose ir istorijoje esančio Žodžio klusnaus klausymosi vaisius. Jėzuje Kristuje Šventosios Dvasios galia apreiktas Dievo slėpinys yra *ekstasis*, trijų dieviškųjų Asmenų meilės, bendrystės ir bendro gyvenimo vienas kitame slėpinys; *kenosis*, Jėzaus savo dievystės atsisakymo įsikūnijant ir priimant vergo išvaizdą (plg. *Fil 2, 5–11*) slėpinys; ir *theosis*, žmonių, pašauktų būti Dievo gyvenimo ir „dieviškosios prigimties dalininkais“ (*2 Pt 1, 4*) per Kristų Dvasioje, slėpinys. Teologija, kalbėdama apie negatyvųjį kelią ir neišreiškiamybę, galvoje turi baimingą pagarbą Trejybės slėpiniui, kuriame yra išganymas. Nors žodžiais to neįmanoma iki galo nusakyti, meile tikintieji jau tame Slėpinyje dalyvauja. „Jūs mylite jį, nors ir nesate jo matę; tikėdami jį, nors ir neregėdami, džiūgaujate neapsakomu ir šlovingiausiu džiaugsmu, nes žinotės gausią tikėjimo siekinį – sielų išganymą“ (*1 Pt 1, 8–9*).

99. Katalikų teologijos kriterijus – ieškoti Dievo išminties ir džiaugtis šia išmintimi, kuri pasauliui yra kvailystė

(plg. 1 Kor 1, 18–25; 1 Kor 2, 6–16). Katalikų teologija turėtų šaknytis didžiojoje Biblijos išminties tradicijoje, saistytis su Rytų ir Vakarų krikščionybės išminties tradicijomis ir stengtis surasti ryšį su visomis išminties tradicijomis. Ieškodama tikrosios išminties per Dievo slėpinio studijas, teologija pripažįsta Dievo visišką pirmenybę, siekia ne turėti Dievą, bet būti turima Dievo. Todėl ji privalo dėmesingai įsiklausyti, ką Dvasia sako Bažnyčioms per „šventiesiems būdingą pažinimą“. Teologija reikalauja siekti šventumo ir vis giliau suvokti Dievo slėpinio transcendenciją.

PABAIGA

100. Kaip teologija tarnauja Bažnyčiai ir visuomenei, taip ir šiuo tekstu, parašytu teologų, trokštama padėti teologams bendradarbiams ir visiems, su kuriais katalikų teologai plėtoja dialogą. Šiuo tekstu, skirtu visiems užsiimantiems teologiniais tyrimais ir parašytu jaučiant stiprų džiaugsmą ir privilegiją būti pašauktiems teologijai, norėta nurodyti Katalikų teologijai būdingas perspektyvas ir principus ir pateikti kriterijus, iš kurių tokia teologija būtų atpažinta. Apibendrinant galima sakyti, kad Katalikų teologija studijuoja Kristuje apreikštą Dievo slėpinį ir formuluoja tikėjimo patirtį, išgyvenamą tų, kurie išvien su Bažnyčia dalyvauja Dievo gyvenime malone Šventosios Dvasios, kuri Bažnyčią veda į tiesą (Jn 16, 13). Ji apmąsto begalinę meilę, kurios kupinas Tėvas atidavė savo Sūnų pasauliui (plg. Jn 3, 16), ir jame mūsų išganymui apreikštą šlovę, malonę ir tiesą (plg. Jn 1, 14); ji pabrėžia, kaip svarbu viltis Dievu, o ne sukurtaisiais daiktais, ir tą viltį stengiasi paaiškinti (plg. 1 Pt 3, 15). Visuose savo darbuose, įsiklausydama į Pauliaus raginimą būti „dėkingiems“ (Kol 3, 15; 1 Tes 5, 18) net bėdose (plg. Rom 8, 31–39), ji yra iš pagrindų doksologinė, aukštinti ir dėkojanti. Apmąstant tai, ką Dievas padarė dėl mūsų išganyimo, ir jo nepranokstamus darbus, šlovinimas ir aukštinimas yra tinkamiausia laikysena, turint prieš akis šv. Paulių, kuris ne tik moko, bet ir rodo pavyzdį: „O tam, kuris savo jėga, veikiančia mumyse, gali padaryti nepalyginti daugiau negu mes prašome ar išmanome, jam tebūna šlovė Bažnyčioje ir Kristuje Jėzuje per visas kartas amžių amžiais! Amen“ (Ef 3, 20–21).

Išnašos

- (1) Vatikano II Susirinkimas. *Gaudium et spes*, 3.
- (2) Dėl pastarųjų dviejų žr. žemiau atitinkamai 92–94 ir 10, 25–32.
- (3) Henri de Lubac. *Catholicism: Christ and the Common Destiny of Man*. San Francisco: Ignatius Press 1988, 298.
- (4) Šiuos ir kitus Tarptautinės teologijos komisijos tekstus galima rasti: *International Theological Commission: Texts and Documents 1969–*

1985, dd. Michael Sharkey (San Francisco: Ignatius Press 1989) ir: *International Theological Commission: Texts and Documents 1986–2007*, eds. Michael Sharkey, Thomas Weinandy (San Francisco: Ignatius Press 2009).

(5) Žodis „Katalikų“, pradedamas didžiąja „K“, susijęs su Katalikų Bažnyčia, kurioje laikosi viena, šventa, visuotinė ir apaštališka Kristaus įsteigta ir Petru bei apaštalams rūpintis patikėta Bažnyčia (plg. Vatikano II Susirinkimas. *Lumen gentium*, 8, *Unitatis redintegratio*, 4, *Dignitatis humanae*, 1). Šiame tekste žodis „teologija“ žymi teologiją, kaip ją supranta Katalikų Bažnyčia.

(6) Vatikano II Susirinkimas. *Dei Verbum*, 2.

(7) Benediktas XVI. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini* (2010), 6; plg. *Dei Verbum*, 2, 6.

(8) *Verbum Domini*, 3.

(9) [Šventasis Raštas cituojamas iš Šventojo Rašto katalikiškojo leidimo lietuvių kalba.]

(10) *Dei Verbum*, 1; plg. Augustinas. *De catechizandis rudibus*, 4, 8: CCSL 46, 129).

(11) *Verbum Domini*, 7; plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 108.

(12) Plg. *Dei Verbum*, 7, 11, 16.

(13) *Dei Verbum*, 21.

(14) Augustinas: „Deus... per hominem more hominum loquitur; quia et sic loquendo nos quaerit“ (*De civitate Dei* XVII, 6, 2: CCSL 48, 567): plg. *Dei Verbum*, 12.

(15) *Dei Verbum*, 11.

(16) *Dei Verbum*, 8.

(17) *Dei Verbum*, 18.

(18) *Dei Verbum*, 2.

(19) Plg. *Dei Verbum*, 5 su nuoroda į Vatikano I Susirinkimo *Dei Filius*, cap. 3 (DH 3008).

(20) Plg. *Dei Verbum*, 3; taip pat: Vatikano I Susirinkimas. *Dei Filius*, cap. 2 (DH 3004).

(21) Taip pat plg. 1 Jn 4, 1–6; 2 Jn 7; Gal 1, 6–9; 1 Tim 4, 1.

(22) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2089.

(23) Augustinas. *In Joannis Evang.* XXIX, 6: CCSL 36, 287; taip pat: *Sermo* 43, 7: CCSL 41, 511.

(24) Augustinas. Laiškas, 120: CSEL 34, 5, 704: „Porro autem qui vera ratione iam quod tantummodo credebat intelligit, profecto praeponendus est ei qui cupit adhuc intelligere quod credit; si autem non cupit et ea quae intelligendae sunt credenda tantummodo existimat, cui rei fides prorsus ignorat.“

(25) Plg. Augustinas. *De Trinitate* XVI, 1 (CCSL 50A, 424): „Huic scientiae tribuens... illud tantummodo quo fides saluberrima quae ad veram beatitudinem ducit gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.“

(26) Jonas Paulius II. Enciklika *Fides et ratio* (1998), pradžios žodžiai.

(27) Anzelmas. *Prologion, Proemium* (S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi Opera omnia, ed. F. S. Schmitt, t. 1, p. 94). Dėl artimo ryšio tarp tikėjimo, vilties ir meilės (žr. viršuje 11) galima teigti, kad teologija yra ir *spes quaerens intellectum* (plg. 1 Pt 3, 15), ir *caritas quaerens intellectum*. Pastarasis aspektas ypač pabrėžiamas krikščioniškuosiuose Rytuose:

kadangi išskleidžia Kristaus, kuris yra Dievo meilės apreiškimas, slėpinį (plg. Jn 3, 16), teologija yra į žodžius įvilktą Dievo meilė.

(28) Pirmiausia žr. Melchior Cano. *De locis theologicis*, ed. Juan Belda Plans (Madrid 2006). Cano išvardija dešimt loci: *Sacra Scriptura, traditiones Christi et apostolorum, Ecclesia Catholica, Concilia, Ecclesia Romana, sancti veteres, theologici scholastici, ratio naturalis, philosophi, humana historia*.

(29) *Dei Verbum*, 24.

(30) *Verbum Domini*, 35; plg. 31.

(31) Plg. Tridento Susirinkimas. *Decretum de libris sacris et de traditionibus recipiendis* (DH 1501–1505).

(32) Popiežiškoji Biblijos komisija. Biblijos aiškinimas Bažnyčioje (1993), III, C, 1; plg. *Verbum Domini*, 33.

(33) *Dei Verbum*, 12.

(34) Plg. *Dei Verbum*, 12.

(35) Plg. Biblijos aiškinimas Bažnyčioje, I, B–E.

(36) *Dei Verbum*, 34.

(37) „Šventasis Raštas skaitytinis ir aiškintinas ta pačia Dvasia, kuria buvo parašytas [eodem Spiritu quo scripta est]. Todėl, norint teisingai išvelgti šventųjų tekstų prasmę, reikia su nemažesniu atidumu atsižvelgti į viso Šventojo Rašto turinį ir vieningumą neišleidžiant iš akių visos Bažnyčios tradicijos ir tikėjimo analogijos“ (*Dei Verbum*, 12).

(38) Plg. *Verbum Domini*, 39.

(39) Plg. Popiežiškoji Biblijos komisija. Biblijos aiškinimas Bažnyčioje (1993), II, B; taip pat: Katalikų Bažnyčios katekizmas, 115–118. Viduramžių teologija kalbėdavo apie keturias Rašto prasmes: *Littera gesta docet, quid credas allegoria, moralis quid agas, quo tendas anagogia*.

(40) *Verbum Domini*, 34.

(41) Apie centrinę Rašto vietą teologijoje plg. Bonaventūra. *Breviloquium*, Prologas.

(42) Vatikano II Susirinkimas. *Optatum totius*, 16. Plg. Tomas Akvinitis. *Summa theologiae*, Ia, q. 36, a. 2, ad. 1: „de Deo dicere non debemus quod in sacra Scriptura non invenitur vel per verba, vel per sensum.“

(43) *Verbum Domini*, 37.

(44) *Verbum Domini*, 46.

(45) *Dei Verbum*, 21.

(46) Plg. *Dei Verbum*, 22.

(47) *Dei Verbum*, 8.

(48) *Dei Verbum*, 7.

(49) *Dei Verbum*, 8.

(50) *Dei Verbum*, 8.

(51) Plg. *Optatum totius*, 16.

(52) Kirilas Aleksandrietis pateikė ištrauką iš patristinių raštų rinkinį Efezo Susirinkimui; plg. Mansi IV, 1183–1195; E. Schwartz, ed., *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, I, 1, p. 31–44.

(53) Plg. Augustinas. *Contra duas epistulas pelagianorum*, 4, 8, 20 (CSEL 60, 542–543); 4, 12, 32 (CSEL 60, 568–569); *Contra Iulianum*, 1, 7, 34 (PL 44, 665); 2, 10, 37 (PL 44, 700–702). Taip pat: Vincentas Lerinetis. *Commonitorium*, 28, 6 (CCSL 64, 168): „Sed eorum dumtaxat patrum senten-

tiae conferendae sunt, qui in fide et communione catholica sancte sapienter constanter viventes docentes et permanentes, vel mori in Christo fideliter vel occidi pro Christo feliciter meruerunt.“

(54) Plg. DH 301, 1510.

(55) DH 1507, 3007.

(56) *Lumen gentium*, 25.

(57) Tarptautinė teologijos komisija. *The Interpretation of Dogma* (1990), B, III, 3; plg. *Theological Pluralism* (1972), 6–8, 10–12.

(58) Plg. Jonas XXIII. *Allocutio in Concilii Vaticani inauguratione*: AAS 84 (1962), 792; Vatikano II Susirinkimas. *Gaudium et spes*, 62. Visas klausimas išsamiai svarstomas. Tarptautinė teologijos komisija. *The Interpretation of Dogma*.

(59) *Dei Verbum*, 10.

(60) *Dei Verbum*, 9.

(61) *Dei Verbum*, 24.

(62) Johann Adam Möhler. *Unity in the Church or the Principle of Catholicism, Presented in the Spirit of the Church Fathers of the First Three Centuries*. Peter C. Erb trans. and ed. Washington DC. Catholic University of America Press 1966, 117.

(63) *Verbum Domini*, 7.

(64) *Dei Verbum*, 8.

(65) *Dei Verbum*, 9.

(66) Plg. *Dei Verbum*, 8; *Lumen gentium*, 13, 14; *Unitatis redintegratio*, 15, 17; *Ad gentes* 22.

(67) Plg. Yves Congar. *Tradition et traditions: I Essai historique; II Essai théologique*, du tomei. Paris 1960, 1963.

(68) „Scripture, Tradition and Traditions“: P. C. Rodgers and Lukas Vischer, eds., *The Fourth World Conference on Faith and Order: Montreal 1963* (New York: Association Press 1964), 48, p. 52. Griežtai imant, kaip nurodoma šiame dokumente, galima skirti „Tradiciją“ iš didžiosios raidės ir „tradiciją“ iš mažosios: Tradicija yra „pati Evangelija, perduodama iš kartos į kartą Bažnyčioje ir Bažnyčios“, „pats Kristus, esantis Bažnyčios gyvenime“, o „tradicija“ – „Tradicijos perdavimo procesas“.

(69) Plg. *Unitatis redintegratio*, 6.

(70) *Lumen gentium*, 12.

(71) *Dei Verbum*, 8.

(72) Plg. *Lumen gentium*, 35.

(73) *Lumen gentium*, 12.

(74) Plg. *Lumen gentium*, 2 sk.

(75) Plg. *Lumen gentium*, 3 sk.

(76) Plg. *Dei Verbum*, 8; Ireniejus. *Adv. haer.*, IV, 26, 2.

(77) Plg. *Lumen gentium*, 21, 24–25.

(78) *Dei Verbum*, 10; žr. aukščiau 30.

(79) Augustinas. *Sermo*, 340 A: PL 38, 1483.

(80) Instrukcijoje apie teologo bažnytinį pašaukimą *Donum veritatis* (1990) kalbama apie Dievo savo tautai dovanotą tiesą (2–5) ir „teologo pašaukimas“ nusakomas kaip tiesioginis tarnavimas Dievo tautai, idant ji suprastų tikėjimu gautą dovaną (6–7).

- (81) *Dei Verbum*, 10.
- (82) Tarptautinė teologijos komisija šį klausimą gvildeno: *Theses on the Relationship between the Ecclesiastical Magisterium and Theology* (1975), o Tikėjimo mokymo kongregacija – *Donum veritatis*.
- (83) Plg. *Dei Verbum*, 10.
- (84) Plg. *Theses on the Relationship between the Ecclesiastical Magisterium and Theology*, 2 tezė. Šiandien, kaip ir anksčiau, vyskupai ir teologai nėra dvi visiškai viena nuo kitos skirtingos grupės.
- (85) Plg. *Donum veritatis*, 21.
- (86) Plg. *Lumen gentium*, 21–25, *Christus Dominus*, 12, *Dei Verbum*, 10.
- (87) Tomas Akvinietis skyrė *magisterium cathedrae pastoralis* ir *magisterium cathedrae magistralis*; pirmas tenkas vyskupams, o antras – teologams. Vėliau „magisterium“ arba „bažnytinis magisterium“ ėmė žymėti pirmąją iš dviejų reikšmių ir šia prasme vartojamas šiame tekste (plg. aukščiau 26, 28–30, 33). Nors teologams ir tenka mokymo vaidmuo, galintis būti oficialiai pripažintas Bažnyčios, jis nepainiotinas su vyskupų mokymo vaidmeniu ar jam nepriešpriešintinas; plg. Akvinietis. *Contra impugnantes*, c. 2; *Quaest. quodlibet.*, III, q. 4, a. 9, ad 3; *In IV sent.*, d 19, q. 2, a. 3, qa. 3 ad. 4; taip pat: *Donum veritatis*, išnaša 27.
- (88) Plg. *Donum veritatis*, 34.
- (89) Plg. *Donum veritatis*, 13–20.
- (90) Plg. Tarptautinė teologijos komisija. *The Interpretation of Dogma*, B, II, 3. Įvairiais lygmenimis Magisteriumo mokymui prieštaraujantys teologiniai teiginiai sąlygoja tokių teiginių atitinkamai skirtingus neigiamus įvertinimus ar cenzūras ir galimas sankcijas atsakingiesiems; plg. Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *motu proprio* forma *Ad tuendam fidem* (1998).
- (91) Plg. *Theses on the Relationship between the Ecclesiastical Magisterium and Theology*, 8 tezė.
- (92) Plg. *Donum veritatis*, 21–41.
- (93) John Henry Newman. „Preface to the Third Edition“: *The Via Media of the Anglican Church*, ed. H. D. Wiedner. Oxford: Clarendon Press 1990, 10–57, čia 27.
- (94) „Preface to the Third Edition“, 29–30: „Ne visas pažinimas tinka visiems protams; tam tikras teiginys gali būti teisingas, tačiau tam tikru laiku ir tam tikroje vietoje gali atrodyti *beatodairiškas, užgaulus pamaldžioms ausims ir papiktinantis*, nors ir ne *eretiškas* ar *klaidingas*“ (p. 34).
- (95) *Theses on the Relationship between the Ecclesiastical Magisterium and Theology*, 9 tezė. Tarptautinė teologijos komisija taip pat pateikė tinkamos praktikos ginčo situacijose gaires (plg. 11–12 tezes).
- (96) Plg. *Theses on the Relationship between the Ecclesiastical Magisterium and Theology*, 8 tezė.
- (97) *Theses on the Relationship between the Ecclesiastical Magisterium and Theology*, 8 tezė.
- (98) Žr. 83.
- (99) Plg. *Lumen gentium*, 22, 25.
- (100) Plg. *Donum veritatis*, 11.
- (101) Žr., pvz., Augustinas. *Epist.*, 82, 5, 36 (CCSL 31A, 122), kur jis aiškina Jeronimui, kad draugystės ir broliškos meilės dvasia jėdu turėtų vienas kitą atvirai pataisyti; taip pat: *De Trinitate*, I, 3, 5 (CCSL
- 50, 33), kur jis sako, jog gaus didelės naudos, jei tie, kurie su juo nesutinka, savo argumentus pateiks su meile bei tiesa ir įstengs paneigti jo paties argumentaciją.
- (102) Plg. *The Interpretation of Dogma*, C, III, 6.
- (103) Plg. Jonas Paulius II. Enciklika *Ut unum sint*, 28.
- (104) *Gaudium et spes*, 11.
- (105) *Gaudium et spes*, 11.
- (106) *Gaudium et spes*, 4.
- (107) *Gaudium et spes*, 44.
- (108) *Gaudium et spes*, 44.
- (109) *Gaudium et spes*, 44.
- (110) Plg. *Sacrosanctum Concilium*, 43, *Unitatis redintegratio*, 4, *Dignitas humane*, 15, *Apostolicam actuositatem*, 14, *Presbyterorum ordinis*, 9.
- (111) *Ad gentes*, 11.
- (112) *Nostra aetate*, 2.
- (113) Plg. Tomas Akvinietis. *Summa theologiae*, IIa–IIae, q. 2, a. 10.
- (114) Plg. Anzelmas. *Proslogion*, cap. 1 (S. *Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi Opera omnia*, ed. F. S. Schmitt, t. 1, p. 100): „*Desidero aliquatenus intelligere veritatem tuam, quam credit et amat cor meum*“; taip pat: Augustinas. *De Trinitate*, XV, 28, 51 (CCSL 50A, 534).
- (115) Plg. Anzelmas. *Proslogion*, cap. 1 (S. *Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi Opera omnia*, ed. F. S. Schmitt, t. 1, p. 100): „*Non tento, domine, penetrare altitudinem tuam... Neque enim quero intelligere ut credam, sed credo ut intelligam. Nam et hoc credo: quia „nisi credidero, non intelligam.“*“
- (116) Plg. Origenas. *Contra Celsum*, Prologas, 4 (ed. M. Boret. *Sources chrétiennes*, vol. 132, p. 72–73); Augustinas. *De civitate Dei*, I: CCSL 47.
- (117) Plg. *Fides et ratio*, 73.
- (118) Plg. *Fides et ratio*, 77.
- (119) Plg. Vatikano I Susirinkimas. *Dei Filius* (DH 3017); taip pat: Tomas Akvinietis. *Summa contra gentiles*, I, c. 7.
- (120) *Dei Filius* (DH 3019).
- (121) Plg. Justinas. *Dialogus cum Tryphone*, 8, 4 (*Iustini philosophi et martyris opera quae feruntur omnia*, ed. C. T. Otto. *Corpus apologetarum christianorum saeculi secundi*, 2, Iena, 1877, p. 32–33); Tacianas. *Oraatio ad graecos*, 31 (*Corpus apologetarum christianorum saeculi secundi*, 8, Iena, 1851, p. 118); taip pat: Jonas Paulius II. *Fides et ratio*, 38.
- (122) Plg. Augustinas. *De civitate Dei*, VI, 5–12 (CCSL 47, 170–184).
- (123) Atsakydami į „radikaliųjų arijonų“ teologinį racionalizmą, Kapadokijos tėvai ir graikų teologijos tradicija primygtinai pabrėžė, kad negalima pažinti dieviškosios esmės prigimtimi ar malone čia, žemėje, ar net esant pašlovintos būklės. Lotyniškoji teologija, įsitikinusi, kad žmogaus palaimą galėjo sudaryti tik Dievo, „tokio, koks jis yra“ (plg. 1 Jn 3, 2), regėjimas, skyrė palaimingiesiems pažadėtą dieviškosios esmės pažinimą nuo išsamaus Dievo esmės pažinimo, būdingo tik Dievui. Konstitucijoje *Benedictus Deus* (1336) popiežius Benediktas XII apibrėžė, kad palaimintieji regi pačią Dievo esmę veidas į veidą (DH 1000).
- (124) Plg. Tomas Akvinietis. *In Boethium de Trinitate*, Prologas (ed. Leonine, t. 50, p. 76): „*Modus autem de Trinitate tractandi duplex est,*

ut dicit Augustinus in I de Trinitate, scilicet per auctoritates et per ratione. Quem utrumque modum Augustinus complexus est, ut ipsimet dicit; quidam vero sanctorum patrum, ut Ambrosius et Hylaris, alterum tantum modum prosequi sunt, scilicet per auctoritates; Boetius vero elegit prosequi per alium modum, scilicet per rationes, praesupponens hoc quod ab aliis per auctoritates fuerat prosequutum.“

(125) Plg. Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, IIa–IIae, q. 1, a. 7.

(126) Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, Ia, q. 1, a. 3, ad 2.

(127) Plg. Tomas Kempietis. *Imitatio Iesu Christi*, I, 3.

(128) *Fides et ratio*, 66.

(129) Plg. *Fides et ratio*, 73.

(130) Plg. *Dei Filius* (DH 3008–3009, 3031–3033).

(131) Augustinas: „de divinitate ratio sive sermo“ (*De civitate Dei* VIII, 1; CCSL 47, 216–217).

(132) Plg. Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, Ia, q. 1, a. 7: „Omnia autem pertractantur in sacra doctrina sub ratione Dei, vel quis sunt ipse Deus; vel quia habent ordinem ad Deum, ut ad principium et finem. Unde sequitur quod Deus vere sit subiectum huius scientiae.“

(133) *Optatam totius*, 16.

(134) Plg. Tarptautinė teologijos komisija. *Faith and Inculturation* (1989).

(135) Plg. Tarptautinė teologijos komisija. *Theological Pluralism* (1972).

(136) Plg. Tarptautinė teologijos komisija. *The Interpretation of Dogma* (1990).

(137) Žr. aukščiau 2 skyriaus 2 poskyrį: „Ištikimybė Apaštalų Tradicijai“.

(138) Plg. *Optatam totius*, 16.

(139) Plg. Biblijos aiškinimas Bažnyčioje. Šis tekstas yra vertinga paradigma ta prasme, kad atspindi įvairių šiuolaikinių egzegzės metodų galimybes ir ribotybę Rašte besišaknijančios ir Vatikano II Susirinkimo mokymą atitinkančios Apreiškimo teologijos horizonte.

(140) Plg. *Summa theologiae*, Ia, q. 1, a. 5, ad 2, kur šv. Tomas taip kalba apie teologiją: „Haec scientia accipere potest aliquid a philosophicis disciplinis, non quod ex necessitate eis indigeat, sed ad maiorem manifestationem eorum quae in hac scientia traduntur. Non enim accipit sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem. Et ideo non accipit ab aliis scientiis tanquam a superioribus, sed utitur eis tanquam inferioribus et ancillis.“

(141) Pavyzdžiui, enciklikoje *Veritatis splendor* (1993) popiežius Jonas Paulius II ragina moralės teologus apdairiai taikyti mokslus apie elgesį (ypač 33, 11, 112).

(142) Ankstyvieji Bažnyčios tėvai pabrėžė, kad erezijos, ypač įvairios gnosticizmo formos, dažnai kildavo iš nepakankamai kritiško konkrečių filosofinių teorijų perėmimo. Žr., pvz., Tertulijonas. *De prescriptione haereticorum*, 7, 3 (*Sources chrétiennes*, 46, p. 96): „Ipsae denique haereses a philosophia subornatur.“

(143) Plg. Jonas Paulius II. Kreipimasis į Popiežiškosios mokslų akademijos visuotinį susirinkimą (1996 10 22); taip pat: *Fides et ratio*, 69.

(144) Popiežius Benediktas XVI atkreipia dėmesį, kad protas, nusi-

gręžęs nuo klausimų dėl galutinės tiesos ir Dievo, pasiligoja. Protas, taip save žalingai apribojantis, tada pavergiamas žmogaus interesams ir susiaurinamas iki „instrumentinio proto“. Atveriamas kelias reliatyvizmui. Turėdamas prieš akis tuos pavojus, popiežius Benediktas nekart teigė, kad tikėjimas „gali apvalyti patį protą“: tikėjimas „išlaisvina protą iš apakimo ir padeda jam geriau būti pačiu savimi. Tikėjimas leidžia protui geriau atlikti savo užduotį ir geriau įžiūrėti tai, kas jam pačiam būdinga“ (Enciklika *Deus caritas est*, 28 [2005]).

(145) Plg. Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, Ia, q. 1, a. 6.

(146) Plg. Augustinas. *De Trinitate*, XII, 14, 21–15, 25 (CCSL 50, 374–380).

(147) Plg. Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, Ia, q. 1, a. 6.

(148) Plg. Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, Ia, q. 1, a. 6, ad 3.

(149) *Dei Filius*, cap. 4 (DH 3016).

(150) Plg. Dionisijus. *De divinis nominibus*, cap. 2, 9 (*Corpus Dionysiacum*, I. Pseudo-Dionysius Areopagita. *De divinis nominibus*. Herausgegeben von Beate Regina Suchla, „Patristische Texte und Studien, 33“, p. 134).

(151) Plg. Maksimas Išpažinėjas. *Four Hundred Texts on Love* (G. E. H. Palmer, Philip Sherrard, Kallistos Ware, trans.&ed., *The Philokalia*, vol. 2, London/Boston 1981, p. 69): „Intelektas yra dovanota teologijos malonė, kai jis ant meilės sparnų... nešamas į Dievą ir, padedamas Šventosios Dvasios, pažįsta – kiek tai įmanoma žmogaus intelektui – Dievo savybes“; taip pat: Ričardas Senviktorietis. *De preparatione animi ad contemplationem* 13 (PL 196, 10A): „Ubi amor, ibi oculus“; *Tractatus de gradibus charitatis*, 3, 23 (G. Dumeige, ed. *Textes philosophiques de Moyen Age*, 3. Paris 1955, 71): „Amor oculus est, et amare videre est“ (Ričardas priskiria šį pasakymą šv. Augustinui).

(152) Dėl privačių apreiškimų, kurie visada privalo būti įvertinti Bažnyčios ir, net jei autentiški, savo verte iš esmės skiriasi nuo viešojo Apreiškimo, žr. *Verbum Domini*, 14.

(153) Teresė Avilietė. *Tobulumo kelias*, 5 sk.

(154) Plg. Tarptautinė teologijos komisija. *The Interpretation of Dogma*, B, III, 4: „Teologinis dogmų aiškinimas nėra vien intelektinis procesas. Gilesniu lygmeniu tai dvasinis užsiėmimas, pradėtas Tiesos Dvasios ir galimas tik apvalius širdies akis.“

(155) Plg. Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009), 1.

(156) *Lumen gentium*, 26; plg. Jonas Paulius II. Enciklika *Ecclesia de Eucharistia* (2003), 1.

(157) *Presbyterorum ordinis*, 5.

(158) *Presbyterorum ordinis*, 5.

(159) *Lumen gentium*, 11; plg. *Sacrosanctum Concilium*, 10.

(160) Laterano IV Susirinkimas (DH 806).

(161) Tomas Akviniētis. *In IV sent.*, d. 35, q. 1, a. 1, ad 2: „Omnis negatio fundatur in aliqua affirmatione.“

(162) Plg. Tomas Akviniētis. *Quaestiones disputatae de potentia*, q. 7, a. 5, ad 2, kur aiškinamas Dionisijaus mokymas.

(163) Augustinas: „De deo loquimur, quid mirum si non comprehendis? Si enim comprehendis, non est Deus“ (*Sermo* 117, 3, 5: PL 38, 663); „Si quasi comprehendere potuisti, cogitatione tua te decepisti“ (*Sermo* 52, 6, 16: PL 38, 360).

Mons. dr. Algirdas Jurevičius

Teologijos tarnystė Bažnyčiai ir visuomenei

Pagal Tarptautinės teologijos komisijos dokumentą „Teologija šiandien: perspektyvos, principai ir kriterijai“

Tarptautinė teologijos komisija dokumento „Teologija šiandien: principai ir kriterijai“ įžangoje nurodė jo tikslą – apžvelgti teologijos būklę ir numatyti tolesnius vystymosi kriterijus bei perspektyvas. Komisija labai pozityviai įvertino teologijos mokslo vystymąsi po Vatikano II Susirinkimo, kuris suteikė akstiną naujoms teologijos mokslo sritims atsirasti bei atvėrė galimybes naujoms priegoms prie vieno ir to paties Apreiškimo.

Pamėgusiems vienaformę katalikišką teologiją pastarieji dešimtmečiai galėjo atrodyti didžiulio trūkio ir fragmentacijos laikotarpis, vedantis link susiskaldymo bei chaoso. Tačiau Tarptautinė teologijos komisija naujų teologijų bei temų atsiradimą suvokia kaip Bažnyčios mąstymo praturtinimą ir kalba apie vienybę, kuri jokiu būdu nereiškia vienodumo. Ankstesniais amžiais katalikų teologams buvo būdingas gilus mokslinis apreikštosios tiesos pažinimas ir ... negebėjimas orientuotis dabartyje, o šių laikų teologai plačiai atsiveria pasaulio siūlomoms temoms ir problemoms, kurios sykiu yra ir Bažnyčios temos bei problemos. Laiko ženklų skaitymas ir interpretavimas Apreiškimo šviesoje tampa svarbiausiu teologo uždaviniu.

1. Teologijos ryšys su Žodžiu, protu, tikėjimu

Katalikų teologija prasideda pripažįstant Dievo Žodžio primatą, t. y. jokios žmogiškojo proto sukurtos religinės ar filosofinės sistemos negali nustelbti to, ką Dievas įvairiais būdais yra paskelbęs. Dievo žodžio priėmimas veda link pagarbaus atsako, vadinamo tikėjimu, kuris vienu metu yra ir asmeninė, ir bažnytinė tikrovė. Net ir labiausiai išsimokslinusio teologo samprotavimai be tikėjimo gali nepriartinti prie tiesos. Juk teologas negali kalbėti apie Dievą taip, kaip fizikas apie materiją.

Teologui būtinas tikėjimas neapriboja jo intelektualinės laisvės, bet atveria protą naujiems horizontams. Praėjo tie laikai, kai tikintieji buvo pašiepiami tarsi kokie naivūs lengvatikiai, atsakę proto galios. Tikėjimas ir protas – lyg du sparnai, keliantys žmogų link tiesos pažinimo ir gėrėjimosi pažinta tiesa (kontempliacijos).

Kadangi teologija yra mokslas, kuriam būdingos studijos, dokumentas nurodo Šv. Rašto studijas kaip te-

ologijos sielą. Daugelį domina egzegezės, Bažnyčios istorijos bei doktrinos studijos, tačiau į jas žvelgiama kaip į praeities dalykus. Jeigu egzegetas puikiai išmano Šv. Rašto atsiradimo kontekstą, susipažinęs su visa „sunkių“ vietų aiškinimo istorija ir taip susipainiojęs tarp hipotezių, kad nežino, ką biblinis tekstas galėtų pasakyti mūsų dienoms, toks egzegetas neatlieka savo vaidmens. Gaila, kad dauguma save teologais vadinančių Bažnyčios žmonių yra tapę šio mokslo istorijos žinovais, atsisakę pranašiškos teologijos funkcijos – pagal Dievo valią interpretuoti dabartį ir ją keisti.

2. Apaštalų Tradicijos vis nauja pradžia

Vatikano II Susirinkimas skyrė Tradiciją (iš didžiosios raidės) nuo tradicijų, kurios kilo tam tikrais istorijos laikotarpiais ar atskiruose regionuose. Santykis tarp šių tradicijos rūšių Susirinkimo nebuvo pakankamai aiškiai apibrėžtas, todėl pasitaikydavo įvairiausių piktnaudžiavimų, kuomet tam tikru laikmečiu kilę maldingi papročiai – tradicijos kėsinosi sau priskirti Apaštalų Tradicijos rangą.

Dokumentas pateikia aiškų Apaštalų Tradicijos apibrėžimą. Apaštalų Tradicija – tai po Sekminių apaštališkojoje bendruomenėje prasidėjusios *visos gyvenamosios perdavimos Dvasioje*. Šios Tradicijos pradžia – Sekminės, o perdavimas vyksta Dvasioje. Stabtelkime trumpam prie Tradicijos perdavimo formos (Dvasioje), kuri neatrodo labai konkreči, tačiau paaiškina, kad apaštalai perdavė ne konkrečių taisyklių ar papročių rinkinį, bet tai, kas svarbiausia – „Jie ištvėringai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų“ (Apd 2, 42).

Iš apaštalų gauta Tradicija tampa gyva konkrečiu laikmečiu perimdama to laikmečio bei konkretaus kultūrinio konteksto rūbą, t. y. Tradicija perima papročius, taisykles, apeigas tam, kad galėtų prašnekinti Dvasioje to laikmečio žmogų ir taip tapti *tradicija* (iš mažosios raidės). Paprastai Tradicijos įsikultūrinimas ir tapimas *tradicija* yra su entuziazmu priimamas ir sveikintinas reiškinys, o noras kuo ilgiau įkalinti Tradiciją *tradicijose* dažniausiai sukelia ginčus ir nesupratimą. Dokumente pabrėžiama, kad Apaštalų Tradicija yra nuolat besirutuliojantis procesas, savo konkretybę įgaunantis vis kitose tradicijose. Tačiau jei kokia nors Tradicijos įkvėpta ir atsiradusi *tradicija* sustingsta, ji liaujasi būti Tradicija (plg. 26). Pasitelkus vaizdinius šį procesą galima būtų apibūdinti kaip tokį Tradicijos gyvastingumą ir augimą, kurio metu Tradicija gauna vis naujus darbužius (tradicijas), kurie po tam tikro laiko tampa istorijos, kultūros bei religijotyryninkų objektu, nenešančiu sa-
vyje Tradicijos.

Kaip jau buvo minėta, Apaštalų Tradicijos pradžia yra Sekminės (vidinio gyvastingumo ir Dvasios perdavimas), o Tradicijos pabaiga konkrečioje *tradicioje* – jos sustingimas: „Jei sustingsta, ji liaujasi būti Tradicija“ (26). Iš Sekminių įvykio gimusi Tradicija lydi ir lydės Bažnyčią iki galutinio jos kelionės tikslo, tačiau, pajutusi sąstingį vienoje *tradicioje*, ji tuoj pat sau vietą atranda kitoje *tradicioje*. Tad esminis Tradicijos elementas yra nuolatinis atsinaujinimas: nuolat atnaujinamos Šv. Rašto studijos, liturginis garbinimas, naujas tikėjimo liudytojų reikšmės įvertinimas ir t. t. Šiame kontekste tampa suprantamos buvusios ir būsiančios liturgijos reformos. Tai neišvengiama siekiant to, kad liturginė *tradicija* perduotų Tradiciją.

Tikėjimo tiesos, populiariai vadinamos dogmomis, taip pat yra Apaštalų Tradicijos dalis. Griežta prasme dogmomis Bažnyčioje vadinamos visuotinių susirinkimų bei popiežių apibrėžtos ir visiems katalikams privalomos tikėti tiesos. Dokumente pabrėžiama, kad dogmų formuluotės gali perdėm atspindėti konkretų laikmetį, todėl aiškinant dogmą būtina išvelgti, kaip dogmos reikšmė ir turinys susiję su jos formuluote. Pats apreikštosios tiesos turinys visuomet viršija pajėgumą tų žodžių ar formuluočių, kuriais siekiama išreikšti dogmos turinį.

Dokumente raginama, kad visos Bažnyčios *tradicijos* būtų atviros kritikai, padedančiai patikrinti, ar tam tikra tradicija iš tiesų išreiškia Bažnyčios tikėjimą konkrečioje vietoje ir konkrečiu laiku. Tokia kritika sužadina nuolatinio atsinaujinimo Dvasioje poreikį, kad Tradicija neuždustų tarp *tradicijų*.

3. Dėmesys tikinčiųjų giluminiam suvokimui

Būti tikru teologu Bažnyčioje nėra taip paprasta. Bažnyčia nuo seno pastebėjusi, kad tikinčiųjų visuma turi per Krikštą įskiepytą giluminį tikėjimo dalykų suvokimą, tam tikrą nuovoką, kuri paprastai vadinama *sensus fidelium*. Anot dokumento, šis suvokimas nėra daugumos nuomonė ar kokia nors kita demokratinė apraška, bet tai yra giliai Dievo tautoje išsaknijęs tikėjimo jausmas, kuriuo vadovaudamiesi tikintieji net ir iš žmonių išgirstą Dievo žodį priima „ne kaip žmogaus žodį – bet, kas jis iš tikro yra – kaip Dievo žodį“ (1 Tes 2, 13).

Katalikų teologija, žvelgdama į Dievą ir jo Apreiškimą, privalo atsižvelgti ir į *sensus fidelium*, nes Šventosios Dvasios patepta Dievo tauta tikėdama negali klysti. Labai akivaizdžiai *sensus fidelium* reiškiasi protestantiškose bažnytinėse bendruomenėse. Kai kurios iš jų pradėjo laiminti homoseksualų santuokas, atvėrė galimybę moterims tapti kunigėmis bei vyskupėmis, tačiau Dievo

tautos giluminis jausmas (*sensus fidelium*) kalba ką kitą. Dalis protestantiškų bendruomenių tikinčiųjų, įtarę neištikimybę Tradicijai bei neatradę supratimo savo bendruomenėse, prieglobsčio ieško Katalikų Bažnyčioje. Atsižvelgdami į tai, teologai negali nekreipti dėmesio Dievo tautoje į tai, kas veda į tiesos pilnatvę.

4. Magisteriumo vaidmuo teologijoje

Vos ne amžina tema tarp teologų yra jų ryšys su Bažnyčios Magisteriumu, kuriam atstovauja popiežius bei vyskupų kolegija. Galima susidaryti klaidingą įspūdį, kad teologai ir Bažnyčios hierarchai tarsi stovėtų skirtingose barikadų pusėse. Tai nėra teisinga nuomonė, nes tiek teologai, tiek vyskupai tarnauja tai pačiai tiesai, tačiau jų pašaukimas skirtingas. Kaip negalime supriešinti visuotinės ir hierarchinės kunigystės, taip netinka teologus nuteikti prieš hierarchus.

Bažnyčioje yra daug įvairiausių pašaukimų. Dokumente sakoma, kad vyskupų ir teologų pašaukimas yra skirtingas, kaip skirtinga ir kompetencija. Magisteriumo atstovai skatinami nesusiaurinti teologijos iki mokymo atkartojimo, o teologai negali savo nuomonės primesti ir diktuoti Bažnyčios ganytojams.

Nors Bažnyčiai ir labai naudinga, kai teologai aiškina Bažnyčios mokymą, tačiau tai dar nėra tikroji teologija. Teologai privalo pateikti naujų priegių bei idėjų, kaip galima būtų apreikštąją tiesą kūrybiškiau ir aiškiau pateikti dabarties vaikams. Anot dokumento, „nesutikimui“ su Magisteriumu Katalikų teologijoje nėra vietos, tačiau „tyrinėjimas ir abejojimas pateisintini ir net būtini, kad teologija galėtų atlikti savo užduotį“ (41). Negalima nutylėti tarp teologų ir hierarchų atsirandančios įtampos, tačiau dokumentas linkęs tai pozityviai išaiškinti, nes ji gali būti gyvybinė jėga ir paskata ganytojams ir teologams plėtoti tikrą dialogą ir bendradarbiavimą, kuris, siekiant to paties tikslo, duoda puikiausių rezultatų Bažnyčios pasiuntinybėje.

5. Teologijos belaiškumo paneigimas

Nuo pat krikščionybės pradžios buvo nuolat aktualiai svarstomas klausimas apie Dievo, kuris yra amžinas bei nesikeičiantis, ir pasaulio, kuris yra nuolat kintantis, santykius. Iki Vatikano II Susirinkimo manyta, kad teologijai, dėl savo objekto (t. y. Dievo) ypač kilniam mokslui, visiškai netinka ir nepridera kalbėti apie žemiškus dalykus. Šią nuostatą tobulai buvo įgyvendinusi scholastinė teologija: logiškai pagrįstų spekuliatyvių išvadų forma dėstoma teologija buvo maksimaliai atsiejama nuo besikeičiančių gyvenimo pasaulyje sąlygų. Tai visiškai suprantama, nes Dievas juk amžinas, todėl ir teologija

turi kuo mažiau priklausyti nuo žemiškų inspiracijų. To meto teologų siekis daugeliu atvejų apsiribojo sisteminių veikalų rašymu, juose buvo gausiai pateikiamos su realia tikrove mažai ką bendra turinčios spekuliacijos. Didžiausias jų siekis – suteikti teologijai *belaiikiškumo* savybę. Niekio nuostabaus, kad scholastiniuose veikaluose randame griežtai išlaikytą loginę formą ir įrodymų seką, bet pasigendame duomenų apie tai, kokiais rūpesčiais gyveno ano meto krikščionys. Informacijos apie tai sunku aptikti net ir to laiko oficialiuose Bažnyčios dokumentuose.

Pagaliau pati Bažnyčia, ištarusi *aggiornamento*, nusprendė *sušilandieninti* Bažnyčios kalbą apie Dievą ir ypač apie Jo santykį su kūriniu: Bažnyčia vykdo savo pasiuntinybę dieviškajame *Šiandien*, t. y. ji pristato šiandieniam žmogui Dievo artumą, matydama konkrečią žmogaus situaciją. Edwardas Schillebeeckxas taikliai aprašo priešusirinkiminės ir posusirinkiminės Bažnyčios saviemonės raidą: prieš Susirinkimą dar galiojo posakis: *stat crux, dum volvitur orbis*,¹ o po Susirinkimo reikėtų sakyti: *volvitur crux cum orbis*.² Kryžiaus slėpinys jau negali būti suprantamas kaip statiškas įvykis, bet Kristus per Bažnyčią dinamiškai dalyvauja įvairiuose žmogaus gyvenimo momentuose: džiaugsmuose ir rūpesčiuose.³ Būtent ši prieiga panaikino Dievo ir žmogaus santykių aiškino *belaiikiškumą* bei statiškumą ir leido Susirinkimui ištarti labai svarbų sakinį: „[*Gaudium et spes*] Džiaugsmas ir viltis, liūdesys ir sielvartas, patiriami dabarties meto žmonių, ypač neturtingųjų ir visų prispaustųjų, yra ir Kristaus mokinių džiaugsmas ir viltis, liūdesys ir sielvartas. Ir nėra nieko tikrai žmogiško, kas nerastų atgarsio jų širdyse“ (GS 1). Šį daug ką pasakantį sakinį Bažnyčia adresuoja ne vien katalikams, bet ir visiems žmonėms (tikintiesiems ir netikintiesiems, krikščionims ir nekrikščionims), turėdama prieš akis visą žmonijos šeimą su visa tikrove, ragindama skaityti laiko ženklus ir interpretuoti juos Evangelijos šviesoje. Puikų pavyzdį čia parodė iškilus Susirinkimo tėvas Karlas Rahneris SJ, parašęs keletą sisteminių veikalų ir apie 3000 straipsnių aktualiais to meto teologijos, filosofijos bei visuomenės gyvenimo klausimais. Taip buvo išvelgtas svarbiausias teologo tikslas – reflektuoti gyvenimo dabartį ir interpretuoti Dievo žodžio „praeitį“ *aggiornamento* kontekste. Tokia prieiga leido suklestėti kontekstinei teologijai, kuri kalba apie aktualią dabartį.

Dokumente taip pat atkreipiamas dėmesys į šią teologijos savybę ir jai priskiriama kompetencija plėtoti ryšį su įvairiomis laiko srovėmis, jas suprasti, įvertinti ir padėti Bažnyčiai išvelgti tų „žmonijos istorijos procesų, įvykių ir tendencijų svarbą ir atpažinti bei paaiškinti būdus, kuriais per juos Dvasia gali kalbėti Bažnyčiai ir pasauliui“ (53).

6. Teologijos sąveika su kitais mokslais

Šiuolaikinis gyvenimas paženklintas globalizacijos vyksmu intensyvinant įvairių sričių tarpusavio ryšius. Teologija taip pat aktyviai bendradarbiauja palaikydama dialogą su kitais mokslais. Dokumente džiaugiamasi tarpdalykiniais susitikimais bei mainais tarp teologų ir filosofų, gamtos, visuomenės bei kitų sričių mokslininkų. Svarstant tarpdalykinio bendradarbiavimo reikšmę atrandama stulbinanti žinia: „teologija yra mokslas, klesintis tada, kai sąveikauja su kitais mokslais, pastariesiems irgi dalyvaujant vaisinguose mainuose su teologija“ (46).

Dokumente nelieka nepastebėtas pačios teologijos pliuralizmo klausimas. Gausybė skirtingų teologijos disciplinų gali viena nuo kitos nutolti, jei tarp jų nėra bendravimo (78). Pastaraisiais dešimtmečiais kai kurios teologijos mokyklos taip parengia mokymo programas, kad tą pačią tikėjimo tiesą pristato kelių teologijos sričių specialistai, pvz., egzegetai supažindina su bibile apreiškotosios tiesos dalimi, patrologijos žinovai nagrinėja tikėjimo tiesos supratimą Bažnyčios tėvų raštuose, dogmų istorikai apžvelgia skirtingas interpretacijas. Tokį kursą baigusių teologijos studentų požiūris platesnis, nes jie per daugybinį apreiškotosios tiesos pristatymą pasiekia pažinimo vienį.

Teologija gali pasiskolinti kitos mokslo srities metodus, tačiau juos taikant gauti rezultatai turi būti „ne lemiantys teologo darbe, bet kritiškai įtraukti į pačios teologijos užduotį ir argumentaciją“ (81). Čia galime prisiminti vieną iškiliausių lietuvių teologų kun. Česlovą Kavaliauską (1923–1997), kuris domėjosi fizikos ir astronomijos mokslo naujovėmis, juose išvelgdamas Kūrėjo išminties, galios ir grožio liudijimus. Savo jėgas išbandęs įvairiose mokslo srityse ilgiau „užstrigo“ fizikoje, kurios dėsnius ėmė taikyti ir teologijai. Jo dėstoma teologinė sistema skambėjo labai patraukliai, tačiau stokojo aiškių kontūrų, o draugystė su fizika ją padarė greičiau senstančią ir neatsparią laiko tėkmei. Tad nenuostabu, jog neatsirado jo darbų tęsėjų, todėl originaliai skambančios idėjos, kartais dar girdimos per Lietuvos radiją iš „Mažosios studijos“ archyvinių įrašų, apsidengia vis storesniu laiko dulkių sluoksniu.

Tarptautinės teologijos komisijos dokumente nepritariama nekritiškam kitų mokslų žinių ar metodų taikymui teologijoje, nes tai gali iškreipti ir fragmentuoti teologijos darbą (81).

7. Apreiškimas paneigia protą?

Vienas opiausių teologijos klausimų vis išlieka Apreiškimo ir proto santykis. Mat Apreiškimas yra tai, kas ateina

iš viršaus, nuo Dievo, o proto galia dažniausiai supranta ma kaip žmogaus pastangos savo jėgomis, tarsi *iš apačios* ieškoti tiesos ir ją suprasti. Apreiškimas ir protas gan aštriai buvo supriešinti Švietimo amžiuje, todėl nuo proto kulto apsvaigę mokslininkai demonstravo savo netikėjimą, o tikintieji vengė mokslo, tarsi jis tolintų nuo Dievo.

Bažnyčia nepritarė fideizmui, anot kurio, protas yra nesusijęs su religine tiesa, o kartais tampa jos priešprieša, todėl geriau laikytis tikėjimo, o ne mokslo. Laimei, ši priešprieša buvo nugalėta požiūriu, kad protas taip pat yra Dievo duotas, kaip ir Apreiškimas, todėl reikia ieškoti vaisingo bendradarbiavimo.

Teologijos mokslas siekia protu pažinti apreikštąją tiesą, nes nuo seno pastebėta, jog *tikėjimas ieško proto (fides quaerens intellectum)*, todėl daugiau ar mažiau išlavintas žmogaus protas, tikėjimo stimuliuojamas, atsiveria naujoms protą viršijančioms patirtims. Dokumentas apibrėžia teologiją kaip *kalbą apie Dievą* (60), tačiau tikra teologija palaipsniui veda link *kalbos su Dievu*. Iš šio dėsnio išplaukia ir esminė išvada: ką tikro gali pasakyti apie Dievą tas, kuris nesikalba su Dievu? Nenuostabu, kad maldos žmogus dažnai yra tikresnis teologas už diplomuotą specialistą.

Nors teologija yra universitetinio lygio mokslas, tačiau ji priversta ginti savo kaip mokslo garbę, nes pastaraisiais laikais stiprėja tendencija *mokslu* vadinti tik tiksluosius eksperimentinius mokslus. Tai labai siauras ir neteisingas požiūris, nes mūsų gyvenama tikrovė yra labai įvairiapusė ir kur kas sudėtingesnė, todėl nesileidžia „matuojama“ vien tiksliais mokslais. Proto arba tikėjimo atsisakymas siekiant tikrovės pažinimo labai susiaurins pažinimo horizontus ir nuskurdins patį žmogaus asmenį. Žmogiškojo pažinimo pilnatvei pasiekti būtini abu pažinimo keliai.

8. Teologijos kelionė istorijoje

Tarptautinės teologijos komisijos dokumentas trumpai apžvelgia teologijos mokslo raidos istoriją išryškindamas svarbiausius momentus. Štai apologetų laikotarpiu net pati krikščionybė buvo interpretuojama ne kaip nauja religija, bet kaip *tikroji filosofija* (šv. Justinas). Atsižvelgiant į tai, jog tuomet filosofija buvo pats tikriausias mokslas, tai buvo nepaprastai aukštas krikščionybės ir krikščioniškosios teologijos kaip mokslo įvertinimas.

Vėlesni Bažnyčios tėvai nepasidavė proto puikybei, bet pabrėžė apofatinį teologijos matmenį – dieviškosios tiesos neįmanoma iki galo suvokti sąvokomis ir teiginio pavidalo formuluotėmis. Tokia laikysena nesusiaurina Slėpinio ir leidžia Dievui būti Dievu.

Kiek išsamiau dokumentas pristato scholastinę teologiją, kuri pačioje savo pradžioje pozityviai atliepusi Dievo tautos gyvenimą vėliau tapo perdėm racionali ir fragmentiška: „Tokia į fragmentus subirusi teologija tapo dar labiau atitolusi nuo aktualaus krikščioniškosios tautos gyvenimo ir prastai pasirengusi sutikti modernybės iššūkius“ (68). Nors 19 a. viduryje būta bandymų atgaivinti scholastinę filosofijos ir teologijos sistemą (neoscholastika), tačiau jai nepavyko pasiekti buvusio savo populiarumo.

Švietimo laikotarpis labai išplėtojo apologetinį teologijos pobūdį, kuris į pirmą vietą iškėlė racionalių teiginių, bet ne gilesnį tikėjimo slėpinių supratimą. Apologetinė teologija buvo tapusi vos ne Bažnyčios vizitine kortele, todėl atrodė, jog tikėjimo priešai puola Bažnyčią, kurią žūt būt reikia ginti. Tokiame kontekste per mažai buvo reflektuojamas pats tikėjimo slėpinys bei vidinis krikščioniškojo tikėjimo grožis.

9. Proto krizė – nauja galimybė teologijai?

Peržvelgus teologijos raidos tarpsnius istorijoje, dokumente prabylama ir apie dabartį, kuri paženklinta postmodernios paties klasikinio proto krizės. Proto krizė sukėlė virtualią krizių: nepajėgumą pažinti tiesos, metafizikos paneigimą, vertybių krizę... Visuomenei reikalingas protingas ir kartu viltingas atramos taškas, nes be aiškių gairių visa šimtmečiais kurta civilizacija nyksta.

Bažnyčia jokių būdu nesidžiaugia proto krize, bet atsižvelgdama į prigimtinę teologiją siekia visuomenei parodyti, kad teisingas racionalumas yra mūsų prigimties savastis, todėl prigimtinių dalykų neigimas veda į sąvęs sunaikinimą.

Postmodernioje maišalynėje teologija turi nepaprastą užduotį – pasitelkusi filosofinį protą aiškiai liudyti istorijoje apreikštą Dievo žodį, kuris yra neabejotina tiesa. Taip teologija atranda savo pranašišką vaidmenį – pasitelkus filosofinį protą pristatyti Dievo slėpinį. Nors postmodernūs „racionalistai“ skuba laidoti viską, kas remiasi klasikiniu filosofiniu protu, tačiau būtent čia ir slypi teologijos suklestėjimo galimybė. Čia ir Tarptautinė teologijos komisija mato teologijos tarnystę Bažnyčiai ir visuomenei (100).

Nuorodos

¹ Kryžius stovi, o pasaulis sukasi (*lot.*).

² Kryžius sukasi kartu su pasauliu (*lot.*).

³ Plg. Schillebeeckx E., „Gott-Kirche-Welt“, in: *Gesam-melte Schriften*, Bd. 2, Mainz, 1970, 99.

Pasirašytas susitarimas dėl Katalikų Bažnyčioje sudarytų santuokų įtraukimo į valstybinę apskaitą pakeitimo

Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriatas pranešė, kad šių metų kovo 23 dieną Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijoje pasirašytas naujas susitarimas dėl Katalikų Bažnyčioje nustatyta tvarka sudarytų santuokų įtraukimo į Valstybinę apskaitą pakeitimo.

Teisingumo ministerijos pateikti nuogastavimai dėl pasitaikančių piktnaudžiavimo atvejų dėl Katalikų Bažnyčioje sudarytų santuokų nepranešimo civilinės metrikacijos įstaigoms nustatyta ir iki šiol galiojusia tvarka vyskupų buvo rūpestingai ir išsamiai aptarti Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinių posėdžių metu, juose buvo pritarta susitarimo pakeitimui ir naujo susitarimo bei naujos tvarkos nustatymo būtinumui.

Naujasis susitarimas numato, kad Katalikų Bažnyčios įgaliotas asmuo per dešimt dienų po santuokos sudarymo Katalikų Bažnyčioje jos nustatyta tvarka privalės teisės aktų nustatyta tvarka pateikti civilinės metrikacijos įstaigai teisingumo ministro nustatytos formos pranešimą. Pranešimas galės būti pateikiamas asmeniškai, faksu ar elektroniniu būdu. Jei pranešimas pateikiamas faksu ar elektroniniu būdu, ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo santuokos sudarymo dienos civilinės metrikacijos įstaigai turės būti perduodamas pranešimo originalas. Savo ruožtu civilinės metrikacijos įstaiga kas pusę metų registruotu laišku, faksu ar elektroniniu paštu informuos vyskupijų kurijas apie jų teritorijoje sudarytas ir į valstybinę apskaitą įtrauktas Katalikų Bažnyčioje sudarytas santuokas.

Šis susitarimas ne tik atleis jaunavedžius nuo iki šiol galiojusios prievolės patiem informuoti civilinės metrikacijos įstaigas apie Katalikų Bažnyčioje sudarytas santuokas, bet ir padės apsisaugoti nuo pasitaikančių įvairių piktnaudžiavimo atvejų, kurių padariniai sukeldavo nemažai neigatyvių teisinių padarinių.

Naujasis susitarimas įsigalios nuo šių metų birželio 1 dienos. Iki tos dienos bus parengti ir išplatinti parapijų kunigams nauji pranešimų formuliarai bei visų vyskupijų kunigai bus supažindinami su naujai įsigaliojusia tvarka ir rengiamasi šį susitarimą įgyvendinti.

-Ivks-

Kaišiadorių vyskupo Jono Ivanausko ingresas į katedrą

Kovo 25 d. Kaišiadoryse įvyko naujojo Kaišiadorių vyskupo teol. dr. doc. Jono Ivanausko ingresas į vyskupijos katedrą. Kaip numato kanonų teisė, ingresso dieną naujai paskirtas vyskupijos ganytojas – vyskupas užima jam patiktą vyskupijos ganytojo pareigybę (plg. kan. 382).

Pagerbti naujojo Kaišiadorių vyskupijos ganytojo ir melstis kartu atvyko Lietuvos vyskupai: Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, apaštališkasis nuncijus Lietuvoje arkivyskupas Luigi Bonazzi, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Lietuvos kariuomenės ordinaras vyskupas Gintaras Grušas, Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis, Vilkaviškio vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, vyskupas nominantas Genadijus Linas Vodopjanovas OFM, taip pat vyskupai iš užsienio – Rygos arkivyskupas Zbignevas Stankevičius ir Elko vyskupas Jerzy

Paskyrimai

Kaišiadorių vyskupijoje

Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas 2012 m. kovo 25 d. dekretu Kaišiadorių vyskupijos generaliniu vikaru paskyrė mons. teol. dr. **Algirdą Jurevičių**, šias pareigas ėjusį vadovaujant vyskupui Juozui Matulaičiui.

-Kš-

Telšių vyskupijoje

Atsižvelgiant į tai, kad kan. **Boleslovui Jonauskui** yra pateikti kaltinimai civiliniame teisme, laikinai sustabdytos jo kaip Tryškių ir Kaunatavo parapijų klebono pareigos, kol bus galutinis teismo nuosprendis, šv. Mišias jam leista aukoti tikta Tryškių Švč. Trejybės bažnyčioje.

Nuo 2012 m. balandžio mėn. 5 d. klebono pareigos laikinai patikėtos kun. **Raimondui Jonauskui**.

-T-

Sicilijoje aikštė pavadinta Lietuvos, Kryžių kalno vardu

Barafrankos miesto Sicilijoje aikštė pavadinta *Lietuvos, Kryžių kalno* vardu. Aikštės inauguracijos ceremonija įvyko balandžio 12 d., dalyvaujant Barafrankos miesto, Enos provincijos ir Pjacos Armerinos vyskupijos atstovams, taip pat svečiams iš Lietuvos. *Lietuvos, Kryžių kalno* vardu (*Lituania. Collina delle croci*) pavadinta aikštė yra miesto centre, prie municipaliteto būstinės.

Ploktę su nauju aikštės pavadinimu pašventino Šiaulių ganytojas vysk. Eugenijus Bartulis. Jis inauguracijos šventės dalyviams sakė, jog lietuvių ir italų tautos yra tolimos, jų kultūros skirtingos, tačiau tai, kas suvienija, yra Kryžius, simbolis, kuris neša pasauliui viltį ir išganymą.

Miesto aikštės pavadinimas *Lietuva, Kryžių kalnas* radosi iš Barafrankos, Pjacos Armerinos vyskupijos, tikinčiųjų

brolystės su Šiaulių vyskupija. Baraf-rankos valdžios atstovai 2010 metais pastatė trijų metrų aukščio kryžių Lietuvos Kryžių kalne.

Iškilmė baigėsi vyskupo E. Bartulio Švč. M. Marijos d'ltria bažnyčioje aukotomis padėkos Mišiomis. -Vr-

Konferencija Panevėžyje

Kovo 28 d. Panevėžio Kraštotyros muziejuje vyko konferencija „Dievo tarnas kunigas Alfonsas Lipniūnas: atmin-ties įprasminimo aktualijos“. Ją vedė kun. dr. Gediminas Jankūnas ir dr. Aldona Vasiliauskienė, pranešimus skaitė prelegentai kan. dr. Robertas Pukenis, kun. A. Lipniūno bylos postulatorius mons. Juozapas Antanavičius, dr. Aldona Vasiliauskienė.

Kun. dr. Robertas Pukenis kalbėjo apie kun. A. Lipniūno aktualumą šiandien. Mons. Juozapas Antanavičius perskaitė pranešimą „Kun. A. Lipniūno sugrįžimas į Nepriklausomą Lietuvą“. Doktorė Aldona Vasiliauskienė, naudodama skaidrių montažą, pristatė Dievo tarno kun. A. Lipniūno vardo sklaidą: tai žodinė ir rašytinė formos, parodos, kun. A. Lipniūno vardo institucijos, meno paminklai. Yra surinkta kun. Stasio Ylos medžiaga, kuri gal kitais metais bus išleista knyga. Dr. A. Vasiliauskienė priminė ir kun. Alfonso bendravimą su ateitininkais, sykiu išreikšdama didelį dėkingumą panevėžietei Albinai Saladūnaitei, dariusiai daugybę žygių su mūsų kartos ateitininkais pagerbiant kun. A. Lipniūno atminimą.

Panevėžio kun. A. Lipniūno pagrindinės mokyklos moksleivės atliko meninę kompoziciją, poetiniais tekstais ir kun. A. Lipniūno dienoraščio žodžiais primindamos šią iškilą asmenybę. Renginyje dalyvavo kun. A. Lipniūno sūnėnas Alfonsas Lipnickas su žmona. Svečias pasidalijo Lipniūnų – Lipnickų giminės istorijos fragmentais.

18 val. ta proga Panevėžio katedroje buvo aukojamos šv. Mišios, kurioms

Mazur. Šventėje dalyvavo ir kitų krikščioniškųjų Bažnyčių vadovai – Vilniaus ir visos Lietuvos ortodoksų arkivyskupas metropolitas Inokentijus bei Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis.

Naująjį ganytoją, kaip numato *Caeremoniale Episcoporum*, prie katedros durų pasitiko metropolitas kardinolas A. J. Bačkis, iki šiol ėjęs pareigas vyskupas J. Matulaitis, Kaišiadorių parapijos klebonas ir vyskupijos konsultorių kolegijos nariai, taip pat vietinė tikinčiųjų bendruomenė. Vėliau, šv. Mišių pradžioje, paskelbus popiežiaus bulę – paskyrimą, ėjęs pareigas vyskupas perdavė naujajam vyskupijos ganytojui pastoralą – lazda, ganytojo simbolį, o metropolitas pakvietė atsisėsti į katedrą – vyskupo kėdę. Po to naujajam ganytojui pagarbą ir klusnumą pareiškė Kaišiadorių vyskupijos kunigų ir vienuolių atstovai, pasveikino vietinės tikinčiųjų bendruomenės ir civilinės valdžios atstovai.

Mišiose homiliją sakė Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, Eucharistiją koncelebravo dauguma Kaišiadorių vyskupijos kunigų ir gausus būrys svečių kunigų, giedojo Kaišiadorių katedros choras, liturgijoje patarnavo Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos auklėtiniai. Pamaldų pabaigoje kalbėjęs ir Apaštalų Sosto vardu naująjį ganytoją sveikinęs arkiv. Luigi Bonazzi drauge padėjo iki šiol ėjusiam pareigas vysk. J. Matulaičiui, nuo šiol Kaišiadorių vyskupui emeritui, už ištikimybę ir meilę, parodytą per 23 tarnystės metus. Vėliau vysk. J. Ivanauską sveikino ir nuoširdų padėkos žodį už ilgametį ir vaisingą bendradarbiavimą Kauno arkivyskupijoje tarė arkiv. S. Tamkevičius SJ, sveikino kiti vyskupai, svečiai kunigai iš Vokietijos ir Kanados bei Lietuvos Respublikos Seimo ir Vyriausybės atstovai, Lietuvos Biblijos draugijos direktorė V. Kalinauskienė, Kauno akademinės bendruomenės ir Kaišiadorių vyskupijos tikinčiųjų bendruomenių atstovai ir artimieji.

Pabaigoje vysk. J. Ivanauskas įvairiomis kalbomis – italų, latvių, lenkų, rusų, vokiečių – visiems nuoširdžiai padėjo, pabrėždamas troškimą su tėviška meile vadovauti jam patikėtai bendruomenei, išreikšdamas dėkingumą už maldas ir prašydamas toliau lydėti jį patį ir jam patikėtą tarnystę malda. Pamaldų eigą komentavo, svečius pristatė ir kalbas vertė mons. Adolfas Grušas, Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris. -kgt-

Paminėtas Lietuvos Biblijos draugijos veiklos dvidešimtmetis

Kovo 24 d. Vilniaus universitete ir Šv. Jonų bažnyčioje paminėtas Lietuvos Biblijos draugijos veiklos dvidešimtmetis. Ryte Vilniaus universiteto auloje vykusią konferenciją „Viešpaties žodis išlieka per amžius“ (1 Pt 1, 25) sveikinimo žodžiu ir malda pradėjo LBD prezidentas kun. Ramūnas Mizgiris OFM. Konferenciją vedė Lietuvos liuteronų vysk. Mindaugas Sabutis. Lietuvos Biblijos draugijos narius LR ministro pirmininko Andriaus Kubiliaus vardu sveikino Socialinės apsaugos ir darbo ministras Donatas Jankauskas, šiltai pasidalijęs ir asmenine gyvenimo patirtimi.

Sveikindami Biblijos draugijos veikla pasidžiaugė Vilniaus ir visos Lietuvos ortodoksų arkivyskupas Inokentijus, Septintosios Dienos adventistų vyskupas Bertoldas Hibneris, Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių sąjungos pirmininkas pastorius Irmantas Pinkoraitis, Katalikų Bažnyčios kardinolas Audrys Juozas Bačkis (konferencijoje taip pat dalyvavo vyskupai Gintaras Grušas ir Arūnas Poniškaitis), reformatams atstovavęs kun. Raimondas Stankevičius, sekmininkų vysk. Rimantas Kupstys, sentikių Aukščiausiosios tarybos pirmininko pavaduotojas Jevgenijus Grigorjevas.

Vysk. M. Sabutis perskaitė vysk. Juozo Preikšo ir vysk. Jono Ivanausko sveikinimus. Pasidžiaugta gautais Jungtinių Biblijos draugijų generalinio sekretoriaus Michaelio Perreau bei Europos, Vidurio Rytų regiono sekretoriaus Alexanderio M. Schweitzerio sveikinimo laiškais. Sveikinimo žodį taip pat tarė kolegos ir bičiuliai iš Estijos (vad. Jaan Barenson) bei Latvijos (vad. Valdis Teraudkalns) Biblijos draugijų.

Ilgametis LBD vadovas dr. Mykolas Mikalajūnas supažindino su draugijos kūrimosi ir veiklos pradžios istorija. Dabartinė direktorė Vilhelmina Kalinauskienė pristatė įvairiapusę LBD veiklą. Dr. Ingrida Gudauskienė ir vysk. Mindaugas Sabutis perskaitė bendrą pranešimą „Kodėl Biblija yra skaitoma“.

Susirinkusieji išgirdo jautrų baptistės gydytojos Nijolės Latužienės liudijimą „Su Biblija – į Sibirą“ ir katalikės aktorės Dalios Michelevičiūtės įtaigiai skaitytą Evangelijos pagal Joną *Prologo* fragmentą senąja graikų kalba bei Nobelio literatūros premijos laureato Česlovo Milošo „Lektūrų“ fragmentą. 15 val. prasidėjo šventinės padėkos pamaldos Šv. Jonų bažnyčioje. Į bendrą maldą jungėsi Romos katalikų, ortodoksų, liuteronų, baptistų, reformatų, sekmininkų, Septintosios Dienos adventistų ir Laisvųjų krikščionių Bažnyčių atstovai. Po bažnyčios skliautais skambėjo visų pamaldų dalyvių giedotos bendros giesmės. Susirinkusius tikinčiuosius su ekumenine Biblija palaimino kardinolas A. J. Bačkis.

Giedojo Bernardinų bažnyčios choras „Langas“ (vad. Rita Kraucevičiūtė), liuteronų bažnyčios ansamblis „Adoremus“ (vad. ir pamaldų vargonininkė Renata Moraitė), liuteronų bažnyčios choras (vad. Asta Saldukiene), reformatų choras „Giesmė“ (vad. Janina Pamarnackienė), stačiatikių Šv. Dvasios vienuolyno choro ansamblis „Skitos“ (vad. diak. Viktoras Miniotas). Po pamaldų žmonės dar pabendravo prie kavos, pasidalijo išpūdžiais.

Lietuvos Biblijos draugiją (LBD) 1992 m. įkūrė aštuonios krikščionių Bažnyčios: Romos katalikų, stačiatikių, liuteronų, baptistų, reformatų, sekmininkų, Septintosios Dienos adventistų ir sentikių. Nuo 2011 m. asocijuota narė – Laisvųjų krikščionių Bažnyčia. Per 20 Biblijos draugijos veiklos metų Lietuvoje išleista 60–65 tūkst. Šventojo Rašto knygų, o atskirai Naujojo Testamento – dar kelis kartus daugiau.

-Ibdi-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Kovo 19 d. Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijoje vyko Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas. Po bendros maldos Telšių vyskupas ordinaras susirinkusiesiems priminė, jog būtent šią dieną lygiai prieš 40 metų buvo pradėta leisti *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika*. Septyniolika metų be pertraukosėjusi *Kronika* tapo puikiu pavyzdžiu, kaip reikia tokiomis sunkiomis sąlygomis kovoti už tiesą, laisvę ir tikėjimą. Vysk. J. Boruta SJ pabrėžė istorijos išmanymo ir analizės svarbą šiandienei kartai, kad ji galėtų pasimokyti, kaip elgtis panašiomis tikėjimui ir laisvei sudėtingomis aplinkybėmis. Vyskupas pasakojo, jog Makao saloje, priklausančioje komunistinei Kinijos Respublikai, kur persekiojama Katalikų Bažnyčia, gyvenantys jėzuitai vienuoliai leidžia panašų leidinį į *Kroniką*.

Buvo priminta, jog tikintieji ir kunigai lydėtų malda vyskupą nominantą L. Vodopjanovą OFM ir rinktųsi į Kretingos bažnyčią balandžio 14 d., kur vyks jo konsekracija. Vyskupas taip pat aptarė ir vyskupijos kunigų nuolatinių susirinkimų per visus metus grafiką.

vadovavo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. Pamoksle ganytojas kalbėjo apie kun. A. Lipniūno drąsą ir laisvę. O tai ir yra jaunimo idealas – būti laisviems ir niekada nepasiduoti. Po šv. Mišių katedros šventoriuje prie kun. A. Lipniūno kapo buvo giedamos „Viešpaties angelas“ ir „Marija, Marija“ giesmės. Ganytojas visiems padėkojo už dalyvavimą.

Lipniūnas gimė 1905 m. Talkonių kaime, Pasvalio rajone. 1925–1930 m. studijavo Kauno kunigų seminarijoje. 1930 m. išventintas į kunigus, paskiriamas į Panevėžio katedrą, vėliau studijavo sociologiją Prancūzijoje, 1939–1943 m. gyveno Vilniuje: buvo Pedagoginio instituto kapelionas, pamokslininkas Aušros Vartuose ir Šv. Jonų bažnyčioje, dėstė Vilniaus kunigų seminarijoje. 1943 m. suimtas gestapo ir išgabentas į Štuthofo koncentracijos stovyklą. 1945 m. mirė ir buvo palaidotas Pucke (Lenkija). 1989 m. perlaidotas Panevėžio katedros šventoriuje. 2006 m. kovo 28 d. Panevėžio katedroje pradėtas kun. A. Lipniūno paskelbimo palaimintuoju procesas.

-Ik-

Konkurso finalas

Kovo 22 d. VDU Katalikų teologijos fakultete (KTF) vyko respublikinio moksleivių kūrybinių mokslinių darbų konkurso „Tikėjimas ir mokslas – du sparnai kilti į tiesą“ finalas. Konkurso tikslas – skatinti vyresniųjų klasių moksleivius gilintis į mokslo ir krikščioniškojo tikėjimo sąsajas remiantis Alberto Einšteino mintimi, kad mokslas be religijos yra luošas, o religija be mokslo akla.

Pirmas konkurso etapas vyko vyskupijoje, kurios atrinko ir į antrąjį etapą pristatė iki 7 įvairaus žanro darbų: referatų, esė, multimedijos ir vaizdo pristatymų, eilėraščių, piešinių. Darbus vertino penkių žmonių komisija: KTF dekanas doc. dr. Benas Ulevičius, Kauno arkivyskupijos katechetikos centro vadovas dr. Artūras Lukaševičius, Kauno miesto

savivaldybės administracijos Švietimo ir kultūros reikalų valdybos Švietimo ir ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė Rita Rasikienė, Kybartų K. Donelaičio gimnazijos tikybos mokytoja Vilija Stanaitienė, KTF SMD pirmininkas Gabrielius E. Klimenka.

Susirinkusiuosius sveikindamas VDU KTF dekanas dr. Benas Ulevičius sakė, kad Bažnyčia savo universitetuose ir fakultetuose vykdo atviro dialogo misiją, pasirodo kaip dialogo verta partnerė, bendražygė ieškant tiesos. Dekanas išreiškė viltį, jog šis antrus metus vykstantis konkursas duos naują ieškojimų akstiną tiek gamtamokslių atstovams, tiek nuoširdžiai tikintiems žmonėms. Gamtos ir kitų mokslų atstovams labai svarbus išlieka prasmės klausimas. Prasmė bet kurią mokslo sritį daro ugdančią ir kuriančią, o ne griauančią ar žlugdančią. Išsilavinimas be prasmės ir vertybių labai greitai pavirsta naudos ieškojimu ir silpnosio išnaudojimu.

Finale dalyvavo 15 moksleivių, kurie pristatė savo darbus, atsakinėjo į komisijos klausimus ir varžėsi dėl trijų pirmųjų prizinių vietų. Jas laimėjo: Jorgilė Rizgelytė (I vieta), darbas „Ar tikėjimas – tai prarasti protą, kad laimėtum Dievą? S. Kjerkegoras“; Kotryna Lienytė (II vieta), darbas „Žmogus būties slėpinio akivaizdoje: saviieška“; Milda Banionytė (III vieta), darbas „Vilkaviškio „Aušros“ gimnazijos požiūriu į dirbtinį apvaisinimą kitimas“.

-sam-

Telšių vyskupijos šeimos centro direktorius kan. J. Ačas pristatė šio centro veiklą, taip pat analizuojamą galimybę jaunavedžių rengimo Santuokos sakramentui laikotarpį ateityje pratęsti iki pusės ar vienu metų, tokia praktika taikoma kituose Vakarų Europos kraštuose. Direktorius aptarė nuotolinio Santuokos sakramentui rengimo ypatumus ir šios praktikos taikymo pobūdį. Jis priminė, jog šiuo metu Telšių vyskupijos šeimos centre ir dekanatų centruose dirba 3 etatiniai darbuotojai ir 100 savanorių. Direktorius kvietė parapijų klebonus ir visus kunigus glaudžiai bendradarbiauti su centrų darbuotojais padedant pasiruošti jaunavedžiams, atgaivinant ir sustiprinant tikėjimą ir sakramentinę praktiką.

Po susitikimo su kunigais Telšių vyskupas J. Boruta SJ, lydintas Telšių kunigų seminarijos rektoriaus kun. V. Ačo ir seminaristų, išvyko į Kauną, kur tą dieną vyko *Katalikų Bažnyčios kronikos* 40-mečiui skirta konferencija.

12 val. šv. Mišioms Telšių katedroje vadovavo Telšių vyskupo vikaras, Telšių vyskupijos kurijos moderatorius, apaštališkasis protonotaras Juozapas Pranciškus Gedgaudas, pamokslą pasakė prel. Juozas Šiurys. Pamokslininkas su gausiai susirinkusiais tikinčiaisiais ir koncelebruojančiais kunigais pasidalijo įžvalgomis apie šv. Juozapą, išryškino jo teisumą, paprastumą ir ištikimą Dievo valios vykdymą. Anot prelado, šv. Juozapas yra gražus pavyzdys kiekvienam tikinčiajam, ypač šeimų tėvams bei kunigams, kaip reikia įgyvendinti tėvystės pašaukimą ištikimais laikantis Dievo įsakymų ir siekiant kasdieniame gyvenime šventumo.

Pasibaigus Mišioms Telšių vyskupijos kurijos kancleris, Telšių kunigų seminarijos vicerektorius kan. R. Saunorius Telšių vyskupo ordinaro ir visų kunigų vardu sveikino kunigus Juozapus. Po pamaldų prie Telšių katedros kriptoje palaidoto vyskupo kankinio V. Borisevičiaus kapo melstasi, kad jis kuo greičiau būtų iškeltas į altorių garbę.

-kasab-

Mirė kunigas Vytautas Jonas Grudzinskas (1929–2012)

Kovo 26 d., sulaukęs 82 metų, Druskininkuose mirė Vilkaviškio vyskupijos kunigas Vytautas Jonas Grudzinskas. V. J. Grudzinskas gimė 1929 m. liepos 28 d. Radiščiaus k., Liškiavos parapijoje. Mokėsi Merkinės gimnazijoje, vėliau Druskininkų vidurinėje mokykloje. 1951 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. 1955 m. gruodžio 18 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje vyskupo Julijono Steponavičiaus iššventintas kunigu. Ėjo šias pareigas: nuo 1956 m. – Kauno Aukštosios Panemunės parapijos vikaras, nuo 1960 m. – Kauno Prisikėlimo parapijos vikaras, nuo 1961 m. sausio 9 d. – Gudelių parapijos klebonas, nuo 1961 m. gruodžio 28 d. – Gelgaudiškio parapijos vikaras; nuo 1963 m. – Gižų parapijos klebonas, nuo 1971 m. – Rudaminos parapijos administratorius, nuo 1977 m. – Seirijų parapijos administratorius, nuo 1980 m. rugsėjo iki 1985 m. dar ir Metelių parapijos administratorius, nuo 1990 m. – Kapčiamiesčio parapijos klebonas, iki 2001 m. liepos 9 d. aptarnavo dar ir Paveisininkų parapiją. Nuo 2006 m. birželio 29 d. atleidžiamas iš Kapčiamiesčio parapijos klebono pareigų ir išleidžiamas gydytis; nuo 2007 m. gegužės 29 d. – Liškiavos parapijos altaristas. Visas pareigas ir prisiimtus darbus kunigas atlikdavo kruopščiai ir nepriekaištingai. Kasdieniame gyvenime ir tarnystėje buvo paprastas ir neišdidus, pasižymėjo moraliniu tvirtumu ir šias nuostatas skiepijo savo gnomiesiems.

Kun. V. J. Grudzinskas buvo pašarvotas Liškiavos Švč. Trejybės parapijos bažnyčioje. Laidotuvų šv. Mišios aukotos kovo 29 d. Liškiavos Švč. Trejybės parapijos bažnyčioje. Palaidotas Liškiavos kapinėse.

-Vik-

Benediktas XVI Meksikoje ir Kuboje

(KAP, KAI) Apaštališkąją kelionę į Meksiką ir Kubą Benediktas XVI norėjo sustiprinti naujosios evangelizacijos pastangas, taip pat siekti laisvesnės institucinės Katalikų Bažnyčios raiškos tose šalyse. Pradėdamas kelionę lėktuve popiežius kalbėjo apie Lotynų Amerikos šalyse pastebimą atotrūkį tarp individualios ir viešosios moralės.

Kovo 23–25 d. Meksikoje vykusios kelionės pagrindiniai momentai buvo susitikimas su prezidentu Felipe Calderonu, Mišios netoli Leono esančiame Meksikos valstybės dviejų šimtmečių jubiliejui skirtame parke ir Mišparai su Lotynų Amerikos vyskupais Leone. Antroji pasaulyje pagal katalikų skaičių (90 mln.) šalis pasitiko popiežių ypač entuziastingai, vizitui išskirtinę vietą skyrė visų Lotynų Amerikos šalių žiniasklaida, joje vyravo palankūs komentarai. Popiežius mandagiai, bet aiškiai kritikavo Bažnyčios veiklos varžymus. (Iki 1992 m. Meksikoje Bažnyčios vardu nebuvo leidžiama registruoti bažnytinių pastatų, iki šiol mokyklose nėra mokoma tikybos.) Jis pabrėžė, kad religijos laisvė reiškia ne tik viešų pamaldų nevaržymą, bet ir apima visuomeninę Bažnyčios veiklą.

Pakeliui į Meksiką lėktuve vykusios spaudos konferencijos metu popiežius kalbėjo apie skaudžią Meksikos visuomenės problemą – narkotikų prekybą ir su tuo susijusį smurtą. Pasak jo, Bažnyčios užduotis yra ugdyti sąžinę bei moralinę atsakomybę ir demaskuoti žmones pavergiančią pinigų stambeldystę. Žmogaus teisių organizacijų apskaičiavimu, nuo 2006 m. dėl narkotikų kilusiuose ginkluotuose susirėmimuose žuvo daugiau kaip 50 tūkst. žmonių. Nors Bažnyčios atstovai ragino narkotikų gaujas Benedikto XVI vizito metu paskelbti paliaubas, jo atvykimo dieną pranešta apie dešimtis žuvusiųjų. Sveikinimo kalboje

tarptautiniame Guanachuato oro uoste Benediktas XVI kvietė meksikiečius neprarasti vilties sulaukti gerų visuomenės pokyčių. Po sutikimo ceremonijos Šventasis Tėvas papamobiliu vyko į Leoną, seserų vienuolių įsteigtoje Miraflores kolegijoje įrengtą rezidencijos vietą. 34 km trasoje popiežių entuziastingai sveikino apie 700 tūkst. meksikiečių. Beje, 1979 m. Jonas Paulius II lankdamasis Meksikoje taip pat norėjo aplankyti ketvirtą pagal dydį Leono miestą, tačiau tam anuomet priešinosi antiklerikališkai nusiteikusi Guanachuato valstijos valdžia.

Kovo 24 d. vakare istoriniuose Casa del Conde Rul rūmuose Benediktas XVI susitiko su prezidentu Felipe Calderonu, jo žmona ir trimis vaikais. Susitikimas truko 45 min. Jau sveikinimo kalboje oro uoste Meksikos prezidentas kalbėjo apie negailestingą narkotikų karo smurtą. Popiežiaus privataus susitikimo su prezidentu metu buvo pareikšta sutartinė nuomonė, kad būtina tarptautinė sutartis, atsakingai reguliuojanti prekybą lengvaisiais ginklais. Buvo taip pat kalbama apie branduolinį nusiginklavimą ir globalinę klimato kaitą. Beje, Meksika šiuo metu pirmininkauja ekonomiškai įtakingiausių šalių grupei G-20. Po to Benediktas XVI susitiko su pareigūnų, žuvusių kovoje su organizuotu nusikalstamumu, šeimų nariais, taip pat su nusikaltėlių pagrobtų bei nužudytų aukų artimaisiais. Šis susitikimas vyko prezidentūros iniciatyva. Taikos aikštėje Šventasis Tėvas ragino Meksikos vaikus melstis ir neatsakyti blogiu į blogi.

„Įveikti tikėjimo nuovargį“

Kovo 25 d. netoli Leono esančiame Silao Bicentenario parke (parodų teritorijoje, pavadintoje Meksikos dviejų šimtų metų nepriklausomybės garbei) popiežiaus aukotos Mišios buvo pagrindinės liturginės išskilmės vizito Meksikoje metu. Benediktas XVI ragino nepasiduoti

tikėjimo paviršutiniškumo ir rutinos pagundai, įveikti „tikėjimo nuovargį“ ir iš naujo rasti buvimo krikščionimi džiaugsmą. Sraigtasparnis, skraidindamas popiežių iš rezidencijos vietos į Mišias, apsuko didžiulę Kristaus Karaliaus statulą, pastatytą 2700 m. aukščio kalno viršūnėje. Šis monumentas ženklina geografinį Meksikos centrą ir yra Leono miesto simbolis. 22 m aukščio ir 80 tonų sverianti Kristaus statula yra antra pagal dydį Lotynų Amerikoje (po Rio de Žaneiro Kristaus statulos). Statula pastatyta 1923 m., po trejų metų buvo subombarduota ir sunaikinta su Bažnyčia kovojusio Meksikos prezidento Plutarco Eliaso Calleso įsakymu, vėliau atstatyta remiant Meksikos vyriausybę. Benediktas XVI homilijoje ragino, kad Kristaus Karaliaus šventovė būtų maldos, atsivertimo, susitaikinimo ir tiesos ieškojimo vieta. Mišias drauge su popiežiumi šventė apie 750 tūkst. tikinčiųjų, 250 vyskupų bei kardinolų ir 3 tūkst. kunigų. Pasak Vatikano spaudos atstovo kun. F. Lombardi, popiežius homiliją ispanų kalba pasakė ypač aiškiai ir įtaigiai. Jis pabrėžė ypatingą šventišką atmosferą ir meksikiečių nuoširdumą. Popiežius važiavo papamobiliu tarp tikinčiųjų minių, dideliame visų džiaugsmu dėvėdamas juodą sombrero.

Tikrasis maldingumas Marijai

Viešpaties angelo maldos metu Benediktas XVI išreiškė susirūpinimą dėl Meksikos visuomenės negerovių: skurdo, korupcijos, smurto, narkotikų prekybos. Popiežius taip pat kalbėjo apie maldingumą Marijai, ypač meksikiečių gerbiamai Gvadaluopės Dievo Motinos šventovėje. Pasak jo, tikrasis maldingumas Marijai visuomet artina prie Jėzaus, jis neturi būti grindžiamas praeinančiais jausmais ar lengvatikyste. Gerbti Gvadaluopės Dievo Motiną reiškia gyventi pagal jos palaimintų iščių Vaisiaus žodžius. Šventasis Tėvas patikėjo Dievo Motinos globali Meksiką, visą Lotynų Ameriką ir Karibų šalis. Jis

palaimino visoms Meksikos vyskupijoms skirtas Gvadalupeš Dievo Motinos paveikslas kopijas.

Naujoji evangelizacija

Kovo 25 d. vakare Leono katedroje popiežius šventė Mišparus su Lotynų Amerikos šalių vyskupais ir ragino juos imtis naujosios evangelizacijos. Katalikų tikėjimas giliai suformavo šio žemyno gyvenimą, papročius ir istoriją; praėjus dviem šimtmečiams po daugelio Lotynų Amerikos tautų nepriklausomybės paskelbimo, reikia, kad tikėjimas išlaikytų savo spinduliavimo jėgą. Iš įvairių Lotynų Amerikos ir Karibų šalių susirinkusiems 200 vyskupų Benediktas XVI kalbėjo apie rudeni prasidedančius Tikėjimo metus, akcentavo studijų ir Šventojo Rašto sklaidos būtinybę. Popiežius akino vyskopus ypač palaikyti katalikus pasauliečius, kad jie nesijaustų nereikšmingais Bažnyčios nariais. Jis taip pat ragino Bažnyčią užstoti visuomenės nušalintuosius dėl smurto, galios ar turto. Mišparų pabaigoje Benediktas XVI tolimojo valdymo pultu įjungė Kristaus Karaliaus statulos naują apšvietimo sistemą. Šia proga dangų nušvietė įspūdingas fejerverkas. Po Mišparų popiežius grįžo į savo nakvynės vietą ir neplanuotai išėjo pasveikinti jo pagerbti susirinkusios minios. Šventasis Tėvas dėkojo už entuziazmą ir sakė, kad per daugelį jo apaštališkųjų kelionių niekur nebuvo taip entuziastingai sutiktas. Susirinkusieji skandavo jo vardą ir atliko tradicines linksmas meksikietiškas melodijas.

Atsisveikinimo kalboje popiežius drąsino meksikiečius nesileisti įbaiminamiems blogio jėgų, bet darbuotis, idant krikščioniškosios šaknys maitintų dabarties ir ateities gyvenimą. Jis reiškė savo simpatiją meksikiečiams ir sakė juntąs jų širdyse pulsuojančią tikėjimą į Jėzų Kristų ir veiduose atsispindintį maldingumą Marijai.

Dvasininkijos lytinių piktnaudžiavimų tema popiežiaus vizito Meksikoje metu nebuvo eskaluojama. Atstovas žiniasklaidai kun. F. Lombardi, atsakydamas į žurnalistų klausimus, sakė, kad Meksikos vyskupai, planuodami popiežiaus vizito programą, nepasiūlė į ją įtraukti susitikimo su lytinių nusikaltimų aukomis (taip buvo ir vizitų Portugalijoje bei Prancūzijoje metu).

Kuba

Kovo 26 d. popiežius iš Meksikos išskrido į Kubą. Kovo 26–28 d. kelionės Kuboje pagrindiniai momentai buvo Mišios Kubos Santjage, jose dalyvavo 200 tūkst. tikinčiųjų, Kubos globėjos El Cobre Mergelės Marijos šventovės aplankymas, susitikimas su prezidentu Rauliu Castro, taip pat iškilminga Eucharistija Havanos Revoliucijos aikštėje. Italų apžvalgininkai pavadino vizitą Kuboje sunkiausiu ir didelio politinio subtilumo reikalavusiu uždaviniu, kurį 84 m. popiežius sėkmingai įvykdė. Apaštališkoji Benedikto XVI kelionė neišvengiamai turėjo politinį aspektą. Lėktuve vykusios spaudos konferencijos metu Benediktas XVI pareiškė plačiai komentuotą frazę: „Marksistinė ideologija nebegali duoti atsakymų į dabarties klausimus.“ Jis taip pat pabrėžė, kad tęsia savo pirmtako Jono Pauliaus II pradėtą darbą. Prieš 14 metų Havanos Revoliucijos aikštėje skambėjo Jono Pauliaus II raginimas: „Kuba turi atsiverti pasauliui ir pasaulis turi atsiverti Kubai.“ Jonui Pauliui II pavyko pasiekti, kad Kuboje Kalėdos būtų paskelbtos švente. Per Benedikto XVI vizitą nedarbo diena paskelbtas Didysis penktadienis. Benediktas XVI ne kartą priminė, jog religinė laisvė yra visų kitų laisvių pagrindas.

Meilingosios Mergelės jubiliejus

Benediktas XVI atvyko į Kubą kaip piligrimas pagerbti 400 metų jubilėjus nuo El Cobre Meilingosios Mergelės (*Virgen de la Caridad del Cobre*) statulos suradimo. Netoli nuo Santja-

go esanti El Cobre Meilingosios Mergelės šventovė yra pagrindinė Kubos piligrimystės vieta. Vietovės vardas kilęs nuo čia buvusių vario kasyklų. 1606 m. žvejai rado apie 30 cm dydžio medinę Marijos skulptūrą su užrašu „Aš esu Meilingoji Mergelė“. 1916 m. Benediktas XV paskelbė ją Kubos globėja. El Cobre Mergelę kaip šalies nepriklausomybės kovų simbolį gerbia ir nekatalikai.

Kovo 26 d. Kubos Santjage Marijos jubiliejui skirtose Mišiose dalyvavo apie 200 tūkst. žmonių. Tarp tikinčiųjų buvo kompartijos narių, darbininkų bei studentų, kurie užėmė valdžios potvarkiu jiems skirtus sektorius. Mišių šventime nebuvo įprastinių tokiomis progomis televizijos ekranų, vyravo dėmesinga tyła. Benediktas XVI sakė esąs sujaudintas entuziazmo, su kuriuo Kubos tikintieji visoje saloje rengėsi jubiliejinėms iškilmėms, organizuodami Dievo Motinos atvaizdo kelionę po vyskupijas ir parapijas. Benediktas XVI homilijoje kvietė Kubos katalikus kurti atviresnę, geresnę ir oresnę visuomenę, pasitelkiant taikos, atleidimo ir supratimo ginklus. Kai Dievas nušalinamas, pasaulis tampa nesvetinga vieta žmonėms ir nuvilia kūrinių pašaukimą būti Dievo ir žmonijos sandoros vieta. Popiežius kalbėjo apie Marijos vaidmenį Įsikūnijimo slėpinyje ir ragino šio slėpinio šviesoje suvokti šeimos misiją. Besibaigiant Mišioms, Benediktas XVI suteikė El Cobre Meilingosios Mergelės šventovei „Aukso rožę“ – šiuo ženklu anksčiau apdovanotos Altetingo, Mariacelio, Fatimos ir Aparesidos (Brazilijoje) Marijos šventovės.

Mišiose Kubos Santjage dalyvavo prezidentas Raulis Castro, jis tarė žodį pasibaigus pamaldoms. 1998 m. Jonui Pauliui II lankantis Kuboje su šešių dienų vizitu, anuometinis vadovas Fidelis Castro dalyvavo tik vizito pabaigos Mišiose. Santjage prieš pat Mišias saugumo pajėgos sulaukė vyra, kuris veržėsi

prie altoriaus pakylęs šaukdamas „šalin komunizmą“. Benediktas XVI tuo metu dar važiuo papamobiliu pro tikinčiųjų eiles.

Kitą dieną Santjage popiežiaus privačiai aukotose Mišiose dalyvavo grupė Motinos Teresės seserų. Benediktui XVI buvo pristatyta sesuo iš Indijos Teresa Kereketa, kuri prieš 20 metų pagal vienuolijos praktiką įsipareigojo melstis už konkretų kunigą – anuomet kardinolą Josepą Ratzingerį. Popiežius aplankė El Cobre Meilingosios Mergelės šventovę ir meldėsi prie stebuklingojo Marijos atvaizdo. Trumpoje kalboje jis sakė, kad maldoje ypač mąstė apie kubiečius, kurių protėviai buvo atvežti iš Afrikos kaip vergai, taip pat apie kaimyninio Haičio gyventojus, vis dar kenčiančius dėl žemės drebinimo padarinių.

Benediktas XVI Havanoje

Iš Santjago atskridęs 900 km į sostinę Havaną Benediktas XVI aplankė Kubos valstybės tarybos ir ministrų tarybos pirmininką Raulį Castro. Popiežiaus privatus susitikimas su valstybės vadovu truko 40 min. Po susitikimo Vatikano spaudos salės direktorius kun. Federico Lombardi sakė, kad popiežius, atsižvelgdamas į kubiečių pamaldumo tradicijas, prašė Kubos vadovą sudaryti galimybę katalikams nedirbti Didįjį penktadienį. Kalbėta ir apie kubiečių disidentų, ypač kalinių likimą, tačiau kun. F. Lombardi viešai nepateikė konkrečių asmenų pavardžių. Prieš popiežiaus atvykimą Kubos režimas suėmė apie 50 aktyvių žmogaus teisių gynėjų, tarp jų „Baltųjų damų“ sąjūdžio, vienijančio Kuboje kalinamų disidentų žmonas ar giminaites, narių. Saugumo pajėgos grasino ir kitiems asmenims, kad nedalyvautų susitikimuose su popiežiumi, disidentams buvo nutrauktas telefono ryšys.

Kun. F. Lombardi žurnalistams komentavo faktą, kodėl popiežiaus vi-

zito Kuboje metu nebuvo atskiro susitikimo su disidentais. Pasak jo, su jokiais žmonių grupėmis, net vienuoliais, nebuvo susitikta; taip nuspręsta siekiant palengvinti didžiulių fizinių pastangų iš popiežiaus reikalavusią kelionės programą.

Kovo 28 d. Mišiose Havanos Revoliucijos aikštėje dalyvavo apie 300 tūkst. žmonių. Benediktas XVI homilijoje priminė kubietį kun. Felixą Varelą (1788–1853), kandidatą į altoriaus garbę, puoselėjusį socialines reformas ir kovojusį dėl Kubos nepriklausomybės. Jo pavyzdys nurodo kelią į tikrą visuomenės transformaciją ugdatant dorybingus žmones ir kuriant laisvą bei orią tautą. Popiežius taip pat reikalavo laisvės kurti konfesines mokyklas bei universitetus. Pasak jo, galimybė viešai reikšti ir skelbti tikėjimą visuomenės gyvenime sudaro geras prielaidas taikai ir darniam vystymuisi. Benediktas XVI kritikavo atsisakančius ieškoti tiesos, besivadovujančius iracionalumu bei fanatizmu, taip pat besistengiančius primesti savo tiesą kitiems. Jis pabrėžė, kad tikėjimas ir protas papildo vienas kitą siekiant tiesos.

Po pietų nunciatūroje įvyko Benedikto XVI susitikimas su Fideliumi Castro. Revoliucijos vadas domėjosi liturgija, pareiškė pasitenkinimą dėl Motinos Teresės ir Jono Pauliaus II beatifikacijos. Atsisveikindamas su kiek vyresnio amžiaus buvusiu Kubos vadovu Benediktas XVI pasakė: „Esu senas, bet vis dar galiu eiti pareigas.“ Prapliupus stipriai liūčiai, atsisveikinimo ceremonija vyko Havanos oro uoste. Benediktas XVI atsisveikinimo kalboje kritikavo JAV embargą ir ragino kurti Kuboje naują, geresnę visuomenę. Jis pabrėžė, kad niekam nedera riboti pagrindinių laisvių bei medžiaginių išteklių. Prieš išvykdamas popiežius padėkojo jį kelionėje lydėjusiam Bostono kardinolui Seanui O'Malley už JAV katalikų aukomis pastatytą naują kunigų seminariją prie Havanos.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 730 egz.

ISSN 1392-6098

© 2012, „Bažnyčios žinios“